

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રણીત
તત્ત્વજ્ઞાન
માધી

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર —
શ્રી મનાતન જૈન
શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ
અગામ.

આવૃત્તિ આકાશી—પ્રતિ ૨ ૦૦

સવત્ ૧૯૮૬

સને ૧૯૩૩

**Published by Chunilal Dharmachand
Shri Swatantra Jala
Shrimad Rajachandra Ashram
Agas**

**Printed by Ramchandra Yesu Bhodge at
the Nirnaya-Sagar Press 26-28
Kolhat Lane Bombay**

ॐ

આહો મત્પુરૂષના નયનામૃત,
સુદા અને સત્સમાગમ.

સુકુસ ધ્યનને જામન કરનાર, પાતી
વૃત્તિને સ્થિર નાખનાર, દર્શનમાત્રથી પણ
નિર્લોપ અપૂર્વ સલાવને પ્રેમક, અરૂપ
પ્રતિતિ, અપ્રમત્તમયમ, અને પૂર્ણ
વીતરાન નિર્વિકલ્પ અલ્લાના કારણ
ભૂત-દેવે અયોગી અલ્લા પ્રગટ
કરી અનત અબ્યાખાત અરૂપમા
સ્થિતિ કરાવનાર.

ત્રિકાળ જ્યનત વર્તો.

ૐ શાંતિ શાંતિ શાંતિ

અનુક્રમણિકા

નંબર	વિષય (મહાવિભાગ)	પૃષ્ઠ
૧	પુષ્પમાળા	૧
૨	મહાનીતિ	૧૭
૩	અનિશ્ચયોગ	૫૫
૪	વચનામૃત	૫૮
૫	થોડા વાક્યો	૭૧
૬	સ્મૃતિમા રાજવા યોગ્ય મહાવાક્યો	૮૪
૭	પ્રમાદને લીધે આત્મા	૭૬
૮	અનનાનુભવી કોધ	૭૮
૯	નીચેના હોય ન આવસ્ય લેઈએ	૮૦
૧૦	બીજું કાઈ શોધમા	૮૧
૧૧	નિરાશાધપણે	૮૨
૧૨	ભાઈ, આટલું તારે અવશ્ય કરવા જેવું છે	૮૩
૧૩	સમજીને અ પગાપી ચનારને	૮૫
૧૪	સહજ	૮૬
૧૫	નિચેના નિયમોપર બહુ લમ અપાતુ લેઈએ	૮૭
૧૬	મહાવીરના બોધને પાત્ર કોણ ?	૮૮
૧૭	ટે જીવ ત લખામા	

નંબર	વિષય (અધ્યાયનામ)	પૃષ્ઠ
૧૮	સહજ પ્રકૃતિ	૯૪
૧૯	વચનાવળી	૯૬
૨૦	જે જે પ્રકારે આત્માને	૯૮
૨૧	હે પરમ કૃપાળુ દેવ	૯૯
૨૨	નિત્ય નિયમ	૮૮
૨૩	સમસ્ત વિશ્વ ઘણું કરીને	૧૦૨
૨૪	જે કપાસ પરિણામથી અનત	૧૦૩
૨૫	અનતાનુમધીનો બીજો પ્રકાર	૧૦૭
૨૬	સવજીવ સુખને ધરજે છે	૧૦૮
૨૭	ગ્રાહી માત્રનો રક્ષક	૧૧૦
૨૮	વીતરાગનો કહેલો પરમ	૧૧૦
૨૯	એવભૂત દુરિથી	૧૧૧
૩૦	હે કામ ! હે માન !	૧૧૨
૩૧	હે સર્વોત્કૃષ્ટ સુખના હેતુભૂત	૧૧૩
૩૨	જેમ બમવાન જિને	૧૧૪
૩૩	સર્વજીવહિત આત્મા	૧૧૪
૩૪	અન ય શરણના આપનાર (છ પ)	૧૧૫
/૩૫	આત્મસિદ્ધિ અર્થે	૧૧૮
૩૬	ક્ષમાપના	૨૪૧

નંબર	વિષય (પદવિભાગ)	પૃષ્ઠ
૧	અચારજ	૧૨૩
૨	નાશી નદનનાથ૦	૧૨૩
૩	પ્રભુ પ્રાર્થના	૧૨૪
૪	સસારમા મન અરે૦	૧૨૬
૫	મુનિને પ્રણામ	૧૨૬
૬	કાળ દોધને નહિ મૂકે	૧૨૭
૭	ધર્મ વિષે	૧૦૯
૮	સર્વ મા ય ધર્મ	૧૩૨
૯	ભક્તિનો ઉપદેશ	૧૩૪
૧૦	બ્રહ્મચર્ય નિષે મુક્તાવિત	૧૩૫
૧૧	સામા ય મનોરથ	૧૩૬
૧૨	તૃપ્ત્યાની વિચિત્રતા	૧૩૮
૧૩	અમૂલ્ય તત્ત્વ વિચાર	૧૪૦
૧૪	નિનેશ્વરની વાખી	૧૪૧
૧૫	પૂર્ણ માલિકા મગલ	૧૪૨
૧૬	અનિત્યાદિ બાવના	૧૪૩
૧૭	સુખકી સહૈલી હ૦	૧૪૪
૧૮	બિચ બિચ મત દેખીયે૦	૧૪૫

નંબર	વિષય (પદ્ધતિભાગ)	પૃષ્ઠ
૧૯	લોક પુરુષ સમ્બંધને કહ્યો.	૧૪૮
૨૦	આજ મને ઉછર્યો.	૧૪૧
૨૧	હોત આસવા પરિસવા.	૧૪૧
૨૨	મારગ સાચા મિલ ગયા.	૧૪૨
૨૩	ખીજ સાધન બહુ કર્યો.	૧૪૩
૨૪	ખીજા નયન પાવે નહિ.	૧૪૪
૨૫	હે પ્રભુ હે પ્રભુ.	૧૪૫
૨૬	યમ નીચમ સમમ.	૧૪૮
૨૭	જડ બારે જડ પરિણમે.	૧૬૦
૨૮	નિનવર કહે છે જાન તેને.	૧૬૧
૨૯	અપૂર્વ અવસર.	૧૬૩
૩૦	મૂળ મારગ.	૧૬૮
૩૧	પમ પરમપ બોધ્યો.	૧૭૧
૩૨	ધન્યરે દીનસ.	૧૭૩
૩૩	જડ ને ચૈતન્ય બમે.	૧૭૫
૩૪	સદગુરના ઉપદેશવી.	૧૭૬
૩૫	હવે છે જે ભોગી જાત.	૧૭૭
૩૬	આત્મસિદ્ધિ.	૧૭૯

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રણીત.

તત્ત્વજ્ઞાન

માધી

(૧)

પુષ્પમાળા

ઠેસર

- ૧ રાત્રિ વ્યતિક્રમી ગઈ પ્રભાત થયો, નિદ્રાથી મુક્ત
યથા ભાવનિદ્રા ટાળવાનો પ્રયત્ન કરજે
- ૨ વ્યતીત રાત્રિ અને ગઈ છદ્મી પર દૃષ્ટિ દેરવી જાઓ
- ૩ સફળ થયેલા વખતને માટે આનંદ માનો, અને
આજનો દિવસ પણ સફળ કરો નિષ્ફળ થયેલા
દિવસને માટે પશ્ચાત્તાપ કરી નિષ્ફળતા નિરમૂત
કરો
- ૪ ધણુ ધણુ જતા અનનકાળ વ્યતીત થયો છતાં
સિદ્ધિ થઈ નહીં

૫ સફળન્ય એકે બનાવ તારાથી જો ન થયે
હોય તો ફરી ફરીને શરમા

૬ અઘટિત કૃત્તો યથા હોય તો શરમાઈને મન
વચન કાયાના યોગથી તે ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા છે

૭ જો તું સ્વતંત્ર હોય તો સસાર-સમાગમે તારા
આજના વિવસના નીચે પ્રમાણે ભાગ પાડ

૧ પ્રહર-ભક્તિકર્ત્તવ્ય

૧ પ્રહર-ધર્મકર્ત્તવ્ય

૧ પ્રહર-આહારપ્રયોજન

૧ પ્રહર-નિદ્રાપ્રયોજન

૨ પ્રહર-નિદ્રા

૨ પ્રહર-સસારપ્રયોજન

૮

૮ જો તું ભાગી હોય તો ત્વચા વગમતી વનિતાનુ
સ્વરૂપ નિચારીને સસાર ભખી દૃષ્ટિ કરજે

૯ જો તને ધર્મનુ અસ્તિત્વ અનુકૂળ ન આવતું હોય
તો નીચે કહું છું તે નિચારી જજો તું જે સ્થિતિ
લોગવે છે તે શા પ્રમાણેથી આવતી કાની વાત
શા માટે ભણી શકતો નથી / તું જે ધરજે છે

તે શા માટે મળતું નથી ? ચિત્રવિચિત્રતાનું
પ્રયોગન શું છે ?

૧૦ જો તને અસ્તિત્વ પ્રમાણભૂત લાગતું હોય અને
તેના મૂળતત્ત્વની આસક્તિ હોય તો નીચે કહ્યું છું

૧૧ સર્વ પ્રાણીમાં સમદૃષ્ટિ,-

૧૨ કિંવા કોઈ પ્રાણીને લગ્નિતન્ત્ર રહિત કરવાં
- નહીં, ગતિ ઉપરાંત તેનાવી કામ લેવું નહીં

૧૩ કિંવા સત્પુરુષો જે રસ્તે આપ્યા તે

૧૪ મૂળતત્ત્વમાં ક્યાંય જો નથી માન દૃષ્ટિમાં ભેદ
છે એમ ગણી આશય સમજી પવિત્ર ધર્મમાં
પ્રવર્તન કરજે

૧૫ તું- ગમે તે ધર્મ માનતો હોય તેનો મને
પશુપાત નથી, માન કહેવાનું તાત્પર્ય છે જે
રાહથી સસારમળ નાશ થાય તે બ્રહ્મ, તે
ધર્મ અને તે સત્ત્વાચારને તું સેવજે

૧૬ ગમે તેટલો પરતગ્રહો તોપણ મનથી પવિત્ર
તાને નિસ્મરણ કર્યા વગર આગતો દિવસ
રમણીય કરજે

૧૭ આજે જો તું દુષ્ટતમા દોરાતો હો તો મરણને
રમર

૧૮ તારા દુષ્ટ સુખના બનાવોની નોંધ આજે
કોઈને દુષ્ટ આપવા તત્પર થાય તો સહારી જ

૧૯ રાજ હો કે રક હો-અમે તે હો, પરંતુ આ
નિચાર નિચારી સદાચાર સહી આવજો કે માત્ર
આ કાયાના પુદ્ગળ ઘોડા વખતને માટે
સાક્ષાત્ હાથ ભૂમિ માગનાર છે

૨૦ તું રાજ હો તો ફીકર નહીં, પણ પ્રમાદ ન
કર, કારણ નીચમા નીચ અધમમાં અધમ,
અભિચારનો, અર્થપાતનો નિર્વરનો ચડાવનો,
કસાઈનો અને વેશ્યાનો એવો કણ ■ ખાય
છે તો પછી ?

૨૧ મનના દુષ્ટ અથવા કર એને તપાસી જઈ
આજે ઓછા કર તું પણ હે રાજ ! કાળને
ઘેર આવેલો પચેલો છે

૨૨ વધી ન હોતો એથી અર્ધા નિચારને મનન
કરી જાજે

- ૨૩ શ્રીમત હો તો પૈસાના ઉપયોગને વિચારજે,
રળવાનું કારણ આજે સોધીને કઢેજે
- ૨૪ ધા યાદિકમા વ્યાપારથી થતી અસખ્ય હિંસા
સહારી ન્યાયસપક્ષ વ્યાપારમાં આજે તારૂં
ચિત્ત ખેંચ
- ૨૫ જો તું કસાર્ધ હોય તો તારા હવના સુખનો
વિચાર કરી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર
- ૨૬ જો તું સમજીશો બાલક હોય તો ત્રિદા બધી
અને આગ્રા બધી દૃષ્ટિ કર
- ૨૭ જો તું યુવાન હોય તો ઉદમ અને પ્રજ્ઞાચર્ય
બધી દૃષ્ટિ કર
- ૨૮ જો તું વૃદ્ધ હોય તો મોત બધી દૃષ્ટિ કરી
આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર
- ૨૯ જો તું સ્ત્રી હોય તો તારા પતિ પ્રત્યેની ધર્મ
કરણીને સજાર—દોર થયા હોય તેની ક્ષમા
યાચ અને કુટુંબ ભાગી દૃષ્ટિ કર
- ૩૦ જો તું કવિ હોય તો અસહ્યવિત પ્રશ્નસાને
સહારી જઈ આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર

૩૧ જો તું કૃપણ હોય તો,—

૩૨ જો તું અમલમસ્ત હોય તો નેપોલિયન
બોનાપાર્ટને બને સ્થિતિથી રમરણ કરે

૩૩ ગાઈ કાલે કોઈ કૃત્ય અપૂર્ણ રહ્યું હોય તો
પૂર્ણ કરવાનો સુનિચાર કરી આજના દિવસમાં
પ્રવેશ કરે

૩૪ આજે કોઈ કૃત્યનો આરંભ કરવા ધારતો હો
તો વિવેકથી સમય, શક્તિ અને પરિણામને
વિચારી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કરે

૩૫ પગ મૂકતા પાપ છે, બોતા ઝેર છે, અને
માથે મરણ રહ્યું છે એ વિચારી આજના
દિવસમાં પ્રવેશ કરે

૩૬ અઘોર કર્મ કરવામાં આજે તારે પડ્યું હોય
તો રાજપુત હો તો પણ નિશ્ચયથી માન્ય
કરી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કરજે

૩૭ બામ્યશાળી હો તો તેના આનંદમાં બીજને
બામ્યશાળી કરજે પરંતુ દુર્બામ્યશાળી હો તો

અ યનુ ભુરૂ કરતા રોકાઈ આજના દિવસમાં
પ્રવેશ કરજે

૩૮ ધર્માચાર્ય હો તો તારા અનાચાર બધી કટાક્ષ
દૃષ્ટિ કરી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કરજે

૩૯ અનુચર હો તો શ્રિયમાં પ્રિય એવા સરીરનું
નિષ્ઠાવનાર તારા અભિરાગની નિમકહવારી
હજી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કરજે

૪૦ દુરાચારી હો તો તારી આરોન્ધતા, બય, પર
તત્વતા સ્થિતિ અને મુખ એને વિચારી આજના
દિવસમાં પ્રવેશ કરજે

૪૧ દુખી હો તો આહ્વનિકા (આજની) નેટની
આશા રાખી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કરજે

૪૨ ધર્મકરણીનો અવશ્ય વખત મેળવી આજની
બંધવાર સિદ્ધિમાં તું પ્રવેશ કરજે

૪૩ કલ્પિ પ્રથમ પ્રવેશે અનુકૂળતા ન હોય તો
પણ રોજ જતા દિવસનું સ્વરૂપ વિચારી આજે
મમે ત્યારે પણ તે પાનિત વસ્તુનું મનન કરજે

- ૪૪ આદાર, નિહાર, નિહાર એ સંજમીની તારી
પ્રક્રિયા તપાસી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કરજે
- ૪૫ તું કારીગર હો તો આજસ અને શક્તિ
નેરઉપયોગનો નિચાર કરી જઈ આજના
દિવસમાં પ્રવેશ કરજે
- ૪૬ તું ગમે તે ધધારી હો, પરંતુ આજીવિકાએ
અન્યાય સપાજ દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરીત નહીં
- ૪૭ એ સ્મૃતિ મહજુ કર્યા પછી શીય ક્રિયા મુજ
ધઈ ભગવદ્ભક્તિમાં લીન થઈ ક્ષમાપના માથ
- ૪૮ સસાર પ્રયોજનમાં બે તું તારા હિતને અર્થે
અમુક સમુદાયનું અહિત કરી નાખતો હો તો
અટકજે
- ૪૯ જીવમીને કામીને અનાદીને ઉત્તેજન આપતો
હો તો અટકજે
- ૫૦ જોછામાં જોછો પણ અર્ધ પ્રહર ધન કર્તવ્ય
અને નિવાસપત્તિમાં ચાલ કરજે
- ૫૧ જીવમી દુષ્ટી ■ અને જલ્લજ લાખી ઇ, મારે
જલ્લજ દુષ્ટી કર તો મુખરૂપે જીવમી લાખી લાગશે

૫૨ સ્ત્રી, પુત્ર, કુટુંબ, લક્ષ્મી ઇત્યાદિ ભર્તા સુખ
તારે ઘેર હોય તો પણ એ સુખમાં ગૌણતાએ
હું ખરજી છે એમ ગણી આજના દિવસમાં
પ્રવેશ કર

૫૩ પવિત્રતાનું મૂળ સત્યાર છે

૫૪ મન દોરખી ઘઈ જતું જળવધાને,—

૫૫ વચન શાંત, મધુર, કોમળ, સત્ય અને શૌચ
જોડવાની સામાય પ્રતિષ્ઠા ઘઈ આજના દિવ
સમાં પ્રવેશ કરને

૫૬ કયા મળમૂલનું અસ્તિત્વ છે તે માટે 'હું આ
નું અધોમ્ય પ્રયોજન કરી આનંદ માનું છું'
એમ આને વિચારને

૫૭ તારે હાથે કોઈની આશ્ચર્યિકા આને તૂટવાની
હોય તો,—

૫૮ આહારક્રિયામાં હવે તં પ્રવેશ કર્યો મિતાહારી
અકળર સર્વોત્તમ બાલ્યાદ અણુયો.

૫૯ જો આ ? દિવસે તને સુવાનું મન થાય તો તે

વખને ઈશ્વરભક્તિપરાયણ કે સન્સારજનો લાભ
લાઈ લેજો—

- ૬૦ હું સમજી છું કે એમ થવું દુષ્ટ છે તો પણ
અભ્યાસ સવનો ઉપાય છે
- ૬૧ ચાલુ આનંદ વૈર આજે નિર્મળ કરાય તો
ઉત્તમ, નહીં તો તેની સાવચેતી રાખજો
- ૬૨ તેમ નહીં વૈર વધારીશ નહીં કારણ વર કરી
દેહધા કાળજી સુખ ભોગવવું છે ? એ વિચાર
તત્વજ્ઞાનીઓ કરે છે
- ૬૩ મટારખી-દિસાયુક્ત-બાપારમા આજે પડવું
પાતું હોય તો અટકજો
- ૬૪ બહોળી લક્ષ્મી મળતા છતાં આજે જ યાચથી
કોઈનો લવ જતો હોય તો અટકજો
- ૬૫ વખત અમૂલ્ય છે—એ વાત વિચારી આજના
દિવસની ૨૧૬૦૦૦ નિપજનો ઉપયોગ કરજો
- ૬૬ વાસ્તવિક સુખ માત્ર વિરાગમા છે માટે જનજન
મોહિનીથી આજે અભવતર મોહિની વધારીશ નહીં

- ૬૭ નવરાશનો દિવસ હોય તો આગળ કહેની
સ્વતંત્રતા પ્રમાણે આવશે
- ૬૮ કોઈ પ્રકારની નિષાધી મમ્મન કિંવા અન્ય કંઈ
નિષાધી સાધન આજ ની આનંદનીયતાને માટે
શોધશે
- ૬૯ સુયોગક કૃત્ય કરવામા હોરાતુ હોય તો વિવન
કરવાનો આજનો દિવસ નથી કારણ આજ
જેવો મગળાચક દિવસ બીજો નથી
- ૭૦ અધિગરી હો તો પણ પ્રબલિત ભૂચીશ નહીં,
કારણ જેતુ (રાત્રતુ) તું લુપ્ત ખાય છે તે
પણ પ્રભના માનીતા નોકર છે
- ૭૧ વ્યવહારિક પ્રયોજનમા પણ ઉપયોગપૂર્વક રિરેક્ટી
રહેવાની સત્પ્રતિજ્ઞા માની આજના દિવસમાં
વર્તજે
- ૭૨ સાયગ્રજી યથા પછી નિશેષ જ્ઞાન્તિ લેજે
- ૭૩ આજના દિવસમાં આટલી વસ્તુને બાધ ન
અણાય તોજ વાસ્તવિક વિચક્ષણતા ગણાય
- ૧ આરોમ્બતા ૨ મહત્તા
૩ પવિત્રતા ૪ કરજ;

- ૭૪ જે આજે તારાથી કોઈ મહાન કામ થતું હોય
તો તારા સર્વ સુખનો ભોગ પણ આપી દેજે
- ૭૫ કરજ એ નીચ રજ (ક+રજ) છે કરજ એ
યમના હાથથી નીચજેલી વસ્તુ ■ (ક+રજ)
કર એ રાક્ષસી રાજાનો લુલ્હમી કર ઉધરા
વનાર છે એ હોય તો આજે ઉતારજે, અને
નરુ કરતાં અટકજે
- ૭૬ દિવસ સમઘી કૃત્યનો મરિત ભાગ હવે બોધ બ
- ૭૭ સવારે સ્મૃતિ આપી છે છતાં કંઈ અધોમ્ય
થયુ હોય તો પચાતાપ કર અને શિલ્પા લે
- ૭૮ કંઈ પરોપકાર, દાન, લાભ કે અન્યનું દિત
કરીને આવ્યો ■ તો આન માની નિરસિ
માની રહે
- ૭૯ ભણતા અભણતા યજ્ઞ વિચરીત થયુ હોય તો
હવે તે માટે અટકજે
- ૮૦ વ્યવહારનો નિયમ રાખજે અને નવરાશે સસા
રની નિવૃત્તિ તોધજે

- ૮૧ આજ જેવો ઉત્તમ દિવસ સોગવ્યો, તેવી તારી
છાગી સોગવવાને માટે તું આનદિત થા તો
જ આજ
- ૮૨ આજ જે પળે તું મારી કથા મનન કરે છે,
તેજ તારૂં આયુષ્ય સમજ સદ્વૃત્તિમા દોરાને
- ૮૩ સત્પુરૂષ વિદૂરના કથા પ્રમાણે આજે એવું
કૃત્ય કરને કે રાત્રે સુખે સુવાચ
- ૮૪ આજનો દિવસ સોનેરી છે, પવિત્ર છે-કૃતકૃત્ય
થવા રૂપ છે, એમ સત્પુરૂષોએ કહ્યું છે માટે
માન્ય કર
- ૮૫ જેમ જને તેમ આજના દિવસ સબંધી, સ્વપત્ની
સબંધી પણ વિનયાસજ્જ ઓછે રહેજે
- ૮૬ આત્મિક અને શારીરિક શક્તિની દિવ્યતાનું તે
મૂળ છે, એ જ્ઞાનીઓનું અનુભવ સિદ્ધ વચન છે
- ૮૭ તમારું સુખવા જેવું નાનું વ્યસન પણ હોય તો
આજે રૂંદ કર-(૦) નરિન વ્યસન કરતા
અટક

૮૮ દેશ, કાલ મિત્ર એ સર્વજ્ઞોનો વિચાર સર્વ
મનુષ્યોએ આ પ્રભાતમા સ્વચ્છિસમાન કરવો
ઉચિત છે

૮૯ આજે ઉદયા સત્પુરુષોનો સમાગમ થયો, આજે
વાસ્તવિક જ્ઞાનદ સ્વરૂપ શુ ચક્રુ' એ ચિંત
વન વિરલા પુરુષો કરે છે

૯૦ આજે તું ગમે તેવા ભયકર પક્ષ ઉત્તમ કૃત્યમા
તત્પર હો તો નાહિમ્મત ચલંકા નહીં

૯૧ શુદ્ધ સમિચ્છાનન્દ કંઠજામય પરમેશ્વરની લક્ષ્મિ
એ આજના તારા સત્કૃત્યનુ લવન છે

૯૨ તારે, તારા હૃદયનુ મિત્રનુ પુત્રનુ પત્નિનુ,
માતાપિતાનુ ગુરુનુ, વિદ્વાનનુ સત્પુરુષનુ યથા
શક્તિ દિત, સમાન વિનય, લાજનુ કર્તવ્ય
થયુ હોય તો આજના દિવસની તે મુગધ છે

૯૩ જેને ઘેર આ દીવસ ક્યેશ વગરનો સ્વચ્છ-
તાથી શીયતાથી સપથી સતોષથી સૌમ્ય
તાથી શ્રેઢથી, સમ્યતાથી મુખથી જરો તેને
ઘેર પવિત્રતાનો વાસ છે

૬૪ કુશલ અને કલામરા પુત્રો, આશાવલ્લભની
ધર્મેયુક્ત અનુચરો, સત્કુળી મુન્દરી સખીડુ
કુદ્દબ સત્પુરુષ જેવા પોતાની દગા ને પુર
પત્ની હરો તેનો આજનો દિવસ આપણે સઘ
ળાને વાનીય છે

૬૫ જે સર્વ લક્ષણસમુપ્પન્ન થવા ને પુરુષ વિચક્ષણ
તાથી પ્રવલ્લ કરે છે તેનો દિવસ આપણને
માનનીય છે

૬૬ એથી પ્રતિભાવવાળુ વતન ન્યા મચી રહ્યું છે
તે ઘર આપણી કટાક્ષ દૃષ્ટિની રેખા છે

૬૭ બદે તારી આદરવિકા જેટલું તું પ્રાપ્ત કરતો
હો પરંતુ નિરૂપાધિમય હોય તો ઉપાધિમય
પેલુ રાજસુખ ધુમ્મહી તારો આજનો દિવસ
અપવિત્ર કરીશ નહિ

૬૮ ક્રોધએ તને કહ્યું કથન કહ્યું હોય તે વખતમા
સહનશીલતા-નિરૂપયોગી પણ

૬૯ દિવસની બૂલને માટે રાત્રે હસજે, પરંતુ તેવું
દસવું ફરીથી ન થાય તે લક્ષ્મણી રાખજે

- ૧૦૦ આજે કંઈ શુદ્ધિપ્રભવ વધાર્યો હોય, આત્મિક શક્તિ ઉગ્રવાળી હોય, પવિત્ર કૃત્યની વૃદ્ધિ કરી હોય તો તે,—
- ૧૦૧ અયોગ્ય રીતે આજે તારી કોઈ તકિતનો ઉપયોગ કરીશ નહીં—મર્યાદાલોપનથી કરવો પડે તો પાપખીર રહેજે
- ૧૦૨ સરળતા જો ધર્મનું બીજસ્વરૂપ ■ પ્રજાએ કરી સરળતા સેવાઈ હોય તો આજનો દિવસ સર્વોત્તમ છે
- ૧૦૩ બાઈ રાજપતિ હો કે દીનજનપતિ હો, પરંતુ મને તેની કંઈ દરકાર નથી મર્યાદાથી વર્તતી મને તો શુ પણ પવિત્ર શાની જોએ પ્રસસી છે
- ૧૦૪ સદ્ગુણથી કરીને જો તમારા ઉપર જગતનો નશસ્ત મોહ હશે તો હે બાઈ! તમને હું વદન કરું છું
- ૧૦૫ જહુમાન નમ્રલાવ વિશુદ્ધ અત કરણથી પરમાત્માના મુખ સળધી ચિતવન—શ્રવણ,

મનન, ધીર્મન, પૂજન-અર્ચા એ જાની પુરોએ
વખાળ્યા છે, માટે આજનો દિવસ શોભાવશે

૧૦૬ સત્પરીદવાનુ સુખી છે દુરાચારી દુખી છે
એ વાત એ માય ન હોય તો બલ્યારથી
તમે ઇશુ રાખી તે વાત વિચારી જુઓ

૧૦૭ આ સવળાનો સદેહો ઉપાસ આને કઠી
દઈ હુ કે દોષને ઓળખી દોષને ટાળવા

૧૦૮ લાખી દુકી કે કેમાનુકમ ગમે તે સ્વરૂપે આ
મારી કહેલી, પવિત્રતાનાં પુષ્પોથી છવાયથી
માળા પ્રજાતના વખતમાં, સાયકાળે અને
અય અનુરૂપ નિવૃત્તિએ વિચારવાથી મગજ
દાયક થશે વિશેષ શુ કહું ?

(૨)

મહાનીતિ.

૧ સત્ય પશુ કશ્ચામય જોશુ

૨ નિર્દોષ સ્થિતિ રાખવી

૩ વૈરાગ્ય દત્ત રાખવું

- ૪ દર્શન પણ વૈરાગ્યી રાખવું
- ૫ ડુંગરની તરાટીમા વધારે મીઠા સાધવો
- ૬ બાર દિવસ પશ્ચિમ ત્યાગવો
- ૭ આહાર, નિહાર આજસ નિદ્રા છ ને વશ કરવા
- ૮ સસારની ઉપાધિથી જ્યેમ અને તેમ વિરક્ત થવું
- ૯ સર્વ સગ ઉપાધિ ત્યાગવી
- ૧૦ શુદ્ધસ્થાશ્રમ વિવેકી કરવો
- ૧૧ તત્ત્વધર્મ સર્વજ્ઞતાવદે પ્રાપ્ત કરવો
- ૧૨ વૈરાગ્ય અને ગંભીરભાવથી બેસવું
- ૧૩ સઘળી સ્થિતિ તેમજ
- ૧૪ વિવેકી, વિનમી અને પ્રિય પણ મર્યાદિત બીજવું
- ૧૫ સાદસ કર્તવ્ય પહેલા વિચાર રાખવો
- ૧૬ નયેક પ્રકારથી પ્રમાદને દૂર કરવો
- ૧૭ સઘળું કર્તે ય નિયમિતજ રાખવું
- ૧૮ શુદ્ધ ભાવથી મનુષ્યનું મન હરણું કરવું
- ૧૯ સિર જતા પણ પ્રતિજ્ઞા ભંગ ન કરવી

૨૦ મન, વચન અને કાયાના યોગ વડે પરપતિ
ત્યાગ

૨૧ વેશ્યા, કુમારી, નિધવાનો તેમજ ત્યાગ

૨૨ મન, વચન, કાયા અવિચારે વાપડે નહીં

૨૩ નિરશ્વર કહે નહીં

૨૪ હાવખાવથી મોઢ પામુ નહીં

૨૫ વાતચિત કહે નહીં

૨૬ એકાંતે રહું નહીં

૨૭ સ્તુતિ કહે નહીં

૨૮ ચિંતન કહે નહીં

૨૯ સુમારે વાચુ નહીં

૩૦ વિશેષ પ્રસાદ લઉં નહીં

૩૧ સ્વાઠિષ્ઠ ભોજન લઉં નહીં

૩૨ મુગવી દ્રવ્ય વાપડે નહીં

૩૩ જ્ઞાન મળન કહે નહીં

૩૪

૩૫ કામ વિષયને લખિત ભાવે વાચુ નહીં

૩૬ વીર્યનો વ્યાઘાત કહે નહીં

૩૭ વધારે જળપાન કહે નહીં

- ૩૮ કગાઝ દૃષ્ટિથી સીને નિરખુ નહીં
 ૩૯ હસીને વાત કહે નહીં (સીધી)
 ૪૦ શુભારી વચ્ચે નિરખુ નહીં
 ૪૧ દપતિ સદવાસ સેતુ નહીં
 ૪૨ મોહની સ્થાનકમા રહું નહીં
 ૪૩ એમ મહા પુરુષોએ પાળતુ , હું પાળવા
 પ્રયત્ની છું
 ૪૪ લોક નિંદાથી કહે નહીં
 ૪૫ રાજ્ય લક્ષ્મી નામું નહીં
 ૪૬ અસત્ય ઉપદેશ આપુ નહીં
 ૪૭ ક્રિયા સદોરી કહે નહીં
 ૪૮ અહપદ રાખુ કે ભાખુ નહીં
 ૪૯ સમ્મત પ્રકારે વિશ્વ લક્ષ્મી દૃષ્ટિ કહે
 ૫૦ નિ સ્વાર્થપણે વિહાર કહે
 ૫૧ અન્યને મોહની ઉપજાવે એવો દેખાવ કહે
 નહીં
 ૫૨ ધર્માનુરક્ત દર્શનથી વિચરું
 ૫૩ સર્વ પ્રાણીમાં સમભાવ રાખુ
 ૫૪ ક્રોધી વચન ભાખુ નહીં

- ૫૫ પાપી વચન બાપુ નહીં
 ૫૬ અસત્ય આરા બાપુ નહીં
 ૫૭ અપર્ય પ્રતિજ્ઞા બાપુ નહીં
 ૫૮ સૂટિ સૌંદર્યમાં મોડ રાણુ નહીં
 ૫૯ મુખ દુઃખ પર સમબાવ કહે
 ૬૦ રાત્રિભોજન કહે નહીં
 ૬૧ લેખાથી નિચો તે સેતુ નહીં
 ૬૨ પ્રાણીને દુઃખ સાથે એતુ મૃષા બાપુ નહીં
 ૬૩ અતિથિનું સન્માન કહે
 ૬૪ પરમાત્માની બક્ષિ કહે
 ૬૫ ત્યેક સ્વયંબુધને બગવાન માનુ
 ૬૬ તેને દિન પ્રતિ પૂજું
 ૬૭ વિદ્વાનોને સન્માન બાપુ
 ૬૮ વિદ્વાનોથી માયા કહે નહીં
 ૬૯ માયાવિને વિદ્વાન કહું નહીં
 ૭૦ કોઈ ઈર્ષ્યને નિહું નહીં
 ૭૧ એક પક્ષી મતભે બાપુ નહીં
 ૭૨ અજ્ઞાન પશુને આરાધુ નહીં
 ૭૩

- ૭૪ આત્મપ્રસાદા ધમ્મુ નહીં
 ૭૫ પ્રમાદ દોર્ઝ કૃત્તમાં કરે નહીં
 ૭૬ માસાદિક આહાર કરે નહીં
 ૭૭ તૃપ્તિને સમાધુ
 ૭૮ તાપથી મુખ થતુ એ મનોસતા માનુ
 ૭૯ તે મનોરથ ખાર પાડવા પરાયણ થતુ
 ૮૦ યોગવંડે દુદયને શુકલ કરતુ
 ૮૧ અસત્ય પ્રમાણથી વાત પૂર્તિ કરે નહીં
 ૮૨ અસહનિત કલ્પના કરે નહીં
 ૮૩ લોક અદ્વિત પ્રાપ્ત કરે નહીં
 ૮૪ જ્ઞાનીની નિંદા કરે નહીં
 ૮૫ વૈરીના મુણની પણ સ્તુતિ કરે
 ૮૬ વૈરભાવ ક્રોધથી રાખુ નહીં
 ૮૭ માતા પિતાને મુખ વાંટે ચળતુ
 ૮૮ રૂઢી વાંટે તેમને જલ્લો આપુ
 ૮૯ તેમની મિથ્યા આજ્ઞા માનુ નહીં
 ૯૦ સ્વસ્ત્રીમાં સમભાવથી વર્તુ
 ૯૧
 ૯૨ ઉતાવળો ચાલુ નહીં

- ૮૩ જોસજોર ચાધું નહીં
 ૮૪ મરોડથી ચાધું નહીં
 ૮૫ ઉચ્છળત અભિમાન કરે નહીં
 ૮૬ વસ્ત્રનું અભિમાન કરે નહીં
 ૮૭ વધારે વાળ રાખું નહીં
 ૮૮ ચપોચપ વસ્ત્ર સળતું નહીં
 ૮૯ અપવિત્ર વસ્ત્ર પહેરે નહીં
 ૧૦૦ ઊનના વસ્ત્ર પહેરવા પ્રયત્ન કરે
 ૧૦૧ રેશમી વસ્ત્રનો લ્લાગ કરે
 ૧૦૨ શાત આલથી ચાધું
 ૧૦૩ ખોટો બપડો કરે નહીં
 ૧૦૪ ઉપદેશકને દ્વેષથી ભેડે નહીં
 ૧૦૫ દ્વેષ માત્રનો લ્લાગ કરે
 ૧૦૬ રાગ દૃષ્ટિથી એકે વસ્તુ આરાધું નહીં
 ૧૦૭ વેરીના સત્ત્વ વચનને માન આપું
 ૧૦૮
 ૧૦૯
 ૧૧૦
 ૧૧૧

૧૧૨

૧૧૩

૧૧૪

૧૧૫

૧૧૬

૧૧૭

૧૧૮

૧૧૯

૧૨૦

૧૨૧ અળમણ પાણી પીઉં

૧૨૨ પાપી જળે નહાઉં નહીં

૧૨૩ વધારે જળ ઢોળુ નહીં

૧૨૪ વનસ્પતિને કું ખ આપુ નહીં

૧૨૫ અસ્વચ્છતા રાખુ નહીં

૧૨૬ પોહોરનું સપેલું ભોજન કરૂં નહીં

૧૨૭ રસેદ્રિયની વૃદ્ધિ કરૂં નહીં

૧૨૮ રોગ વગર ઔષધનું સેવન કરૂં નહીં

૧૨૯ વિષનું ઔષધ ખાઉં નહીં

૧૩૦ ખોટી ઉદારતા સેવુ નહીં

- ૧૩૧ કૃપણ થાઉં નહીં
- ૧૩૨ આછવિધ સિવાય છોઈમા માયા હરૂં નહીં
- ૧૩૩ આછવિડા માટે ધમ જોધુ નહીં
- ૧૩૪ વખતનો અનુપયોગ હરૂં નહીં
- ૧૩૫ નિયમ વગર કૃત સેતુ નહીં
- ૧૩૬ પ્રતિજ્ઞા મત તોડુ નહીં
- ૧૩૭ સત્ય વસ્તુનું ખડન હરૂં નહીં
- ૧૩૮ તત્ત્વજ્ઞાનમા શક્તિ થાઉં નહીં
- ૧૩૯ તત્ત્વ આશયતા હોક નિદાથી હરૂં નહીં
- ૧૪૦ તત્ત્વ આપના માયા હરૂં નહીં
- ૧૪૧ સ્વાયને ધર્મ જાણુ નહીં
- ૧૪૨ આરે વગને મડન હરૂં
- ૧૪૩ ધર્મ વડે સ્વાર્થ પે । હરૂં નહીં
- ૧૪૪ ધર્મ વડે અર્થ પેલ હરૂં
- ૧૪૫ વડતા જોઈને આક્રોશ પામુ નહીં
- ૧૪૬ ખેદની સ્મૃતિ આણુ નહીં
- ૧૪૭ મિથ્યાત્વને વિસજન હરૂં
- ૧૪૮ અસત્યને સત્ય કહું નહીં
- ૧૪૯ સુમારને ઉત્તમન આપુ નહીં

- ૧૫૦ હિસાવડે સ્વાર્થ ચાહું નહીં
 ૧૫૧ સુધીનો ખેલ વધારું નહીં
 ૧૫૨ ખોટી મોહિની પેદા કરું નહીં
 ૧૫૩ વિદ્યા વિના મૂર્ખ રહું નહીં
 ૧૫૪ વિનયને આરાધી રહું
 ૧૫૫ માયા વિનયનો ત્યાગ કરું
 ૧૫૬ અદત્તા દાન લઉં નહીં
 ૧૫૭ કનેશ કરું નહીં
 ૧૫૮ દત્તા અનીતિ લઉં નહીં
 ૧૫૯ દુખી કરીને ધન લઉં નહીં
 ૧૬૦ ખોગે તોલ તોયું નહીં
 ૧૬૧ ખોટી સાક્ષી પૂરું નહીં
 ૧૬૨ ખોગ સોગન ખાઉં નહીં
 ૧૬૩ હાસી કરું નહીં
 ૧૬૪ સમભાવથી મૃત્યુને ભેડું
 ૧૬૫ મોતથી હર્ષ માનવો
 ૧૬૬ કોઈના મોતથી હસતું નહીં
 ૧૬૭ નિટેહી દે વને કરતો ભેડું
 ૧૬૮ નિધાનું અભિમાન કરું નહીં

- ૧૬૧ ગુરુનો ગુરુ જનું નહીં
 ૧૭૦ અપૂર્ણ આચારને પૂર્ણ નહીં
 ૧૭૧ ખોટું અપમાન તેને આપુ નહીં
 ૧૭૨ અકરબીય વ્યાપાર કરે નહીં
 ૧૭૩ ગુણ વગરનું વક્રત્વ સેવુ નહીં
 ૧૭૪ તત્ત્વન તપ અકાગિક કરે નહીં
 ૧૭૫ શાસ્ત્ર વાચુ
 ૧૭૬ પોતાના મિથ્યા તકને ઉત્તેજન આપુ નહીં
 ૧૭૭ સર્વ પ્રકારની ક્ષમાને આદુ
 ૧૭૮ સતોષની પ્રવાચના કરે
 ૧૭૯ સ્વાત્મભક્તિ કરે
 ૧૮૦ સામા ય જાગિ કરે
 ૧૮૧ અનુપામક થાઉં
 ૧૮૨ નિરભિમાની થાઉં
 ૧૮૩ મનુ ય જાતિનો ભેદ ન ગણુ
 ૧૮૪ જડની ક્ષમા જાઉં
 ૧૮૫ ત્રિશેષની નવન ઠા કરે
 ૧૮૬ સામા યથી મિત્ર ભાવ રાખુ
 ૧૮૭ પ્રત્યેક વસ્તુનો નિયમ કરે

- ૧૮૮ સાદા પોશાકને ચાહે
 ૧૮૯ મધુરી વાણી બાણુ
 ૧૯૦ મનો વીરત્વની વૃદ્ધિ કરે
 ૧૯૧ પ્રત્યેક પરિસદ સંહન કરે
 ૧૯૨ આત્માને પરમેશ્વર માનું
 ૧૯૩ પુનને સારે રસ્તે ચડાવું (પિતા ઇચ્છા કરે છે)
 ૧૯૪ ખોટા લોક લડાવું નહીં
 ૧૯૫ મનીષ રાખું નહીં
 ૧૯૬ અવગી વાતથી સ્તુતિ કરે નહીં
 ૧૯૭ મોહિની બાવે નિરખું નહીં
 ૧૯૮ પુનીતુ વેશવાળ મોખ્ય ગુરો કરે
 ૧૯૯ સમવય બેઝું
 ૨૦૦ સમ ગુણ બેઠે
 ૨૦૧ તારો સિદ્ધાંત તુટે તેમ સસાર બંધવટાર ન
 ચાલવું
 ૨૦૨ પ્રત્યેકને વાતસદ્વત્તા ઉપદેશ
 ૨૦૩ તત્વથી કટાણું નહીં
 ૨૦૪ વિધવા છડે તારા ધર્મને અમીકૃત કરે
 ૨૦૫ સુવાણી સાજ સજીવું નહીં

- ૨૦૬ ધર્મકથા કહે
 ૨૦૭ નવરી રહુ નહો
 ૨૦૮ તુચ્છ વિચારપર જઈ નહો
 ૨૦૯ મુખની અદેખાઈ કહે નહો
 ૨૧૦ સંસારને અનિત્ય માનુ
 ૨૧૧ શુદ્ધ શ્રદ્ધાચયનુ એવન કહે
 ૨૧૨ પરધેર જઈ નહો
 ૨૧૩ કોઈ પુરન સાથે વાન કહે નહો
 ૨૧૪ અચળતાથી આહુ નહો
 ૨૧૫ તાળી દઈ વાન કહે નહો
 ૨૧૬ પુરપ લક્ષણુ રાખુ નહો
 ૨૧૭ કોઈના ંભાથી સેન આણું નહો
 ૨૧૮ ત્રિહથી ખેઁ માનું નહો
 ૨૧૯ મોહટૃષ્ટિથી વસ્તુ નિરખુ નહો
 ૨૨૦ દ્વંધથી બીજું રૂપ રાખુ નહો
 ૨૨૧ સેવની શુદ્ધ ભક્તિ કહે
 ૨૨૨ નીતિથી આહુ
 ૨૨૩ તારી આજ્ઞા તોઁ નહો
 ૨૨૪ અનિનય કહે નહો

- ૨૨૫ મન્યા વિના દુધ પીડે નહીં
 ૨૨૬ તે ત્યાગ કરાવેથી વસ્તુ ઉપયોગમા લડે નહીં
 ૨૨૭ પાપની જાણ કરી આનંદ માનુ નહીં
 ૨૨૮ ગાયનમા વધારે અનુરક્ત થડે નહીં
 ૨૨૯ નિયમ તોડે તે વસ્તુ ખાડે નહીં
 ૨૩૦ શુદ્ધ સો વની વૃદ્ધિ કરે
 ૨૩૧ સારા સ્થાનની ઇચ્છા ન કરે
 ૨૩૨ અશુદ્ધ આહાર જળ ન લઉં (મુનિત્વ ભાવ)
 ૨૩૩ લોચન કરે (કેશ)
 ૨૩૪ પરિસદ્ધ મત્સ્યેક ત્રકારે સહન કરે
 ૨૩૫ તત્ત્વજ્ઞાનથી અભ્યાસ કરે
 ૨૩૬ કદમૂળનુ બદ્ધલુ ન કરે
 ૨૩૭ કોઈ વસ્તુ લોઈ રાચુ નહીં
 ૨૩૮ આલ્લવિકા માટે ઉપદેશક થઈ નહીં
 ૨૩૯ તારા નિયમોને તોડુ નહીં
 ૨૪૦ શ્રુત સાનની વૃદ્ધિ કરે
 ૨૪૧ તારા નિયમનુ મહન કરે
 ૨૪૨ રસ ગારવ થડે નહીં
 ૨૪૩ કશાય ધાર નહીં

- ૨૪૪ અધન રાખુ નહીં
 ૨૪૫ અઘ્રક્ષયર્થે સેતુ નહીં
 ૨૪૬ આત્મ પરાત્મ સમાન માનું
 ૨૪૭ હીરો ત્યાગ ત્યાગુ નહીં
 ૨૪૮ મૃષા ઇં ભાષણુ કરે નહીં
 ૨૪૯ કોઇ પાપ સેતુ નહીં
 ૨૫૦ અબધ પાપ ક્ષમાતુ
 ૨૫૧ ક્ષમાવવામા માન રાખુ નહીં
 (મુનિ સામા ય)
 ૨૫૨ ગુરુના ઉપદેશને તોડુ નહીં
 ૨૫૩ ગુરુનો અવિનય કરે નહીં
 ૨૫૪ ગુરુને આસને બેનું નહીં
 ૨૫૫ કોઇ પ્રકારની તેથી મદત્ત ભોમતુ નહીં
 ૨૫૬ તેથી શુકલ દ્વ મે તત્ત્વજ્ઞાનની વૃદ્ધિ કરે
 ૨૫૭ મનને સ્થિતિ સ્થાપક રાખુ
 ૨૫૮ વચનને રામબાણુ રાખુ
 ૨૫૯ કાશ્મીને કુર્મ રૂપ રાખુ
 ૨૬૦ દ્વંધને બમર રૂપ રાખુ
 ૨૬૧ દ્વંધને કમળ રૂપ રાખુ

- ૨૬૨ હૃદયને પત્થર રૂપ રાખુ
 ૨૬૩ હૃદયને લીંબુ રૂપ રાખુ
 ૨૬૪ હૃદયને જાળ રૂપ રાખુ
 ૨૬૫ હૃદયને તેવ રૂપ રાખુ
 ૨૬૬ હૃદયને અગ્નિ રૂપ રાખુ
 ૨૬૭ હૃદયને વ્યાદસ રૂપ રાખુ
 ૨૬૮ હૃદયને સમુદ્ર રૂપ રાખુ
 ૨૬૯ વચનને અમૃત રૂપ રાખુ
 ૨૭૦ વચનને નિદ્રા રૂપ રાખુ
 ૨૭૧ વચનને તૃષ્ણા રૂપ રાખુ
 ૨૭૨ વચનને સ્વાધીન રૂપ રાખુ
 ૨૭૩ કાયાને કમાન રૂપ રાખુ
 ૨૭૪ કાયાને અચળ રૂપ રાખુ
 ૨૭૫ કાયાને નિરપરાધી રાખુ
 ૨૭૬ કોઈ પ્રકારની ચાહના રાખુ નહીં (પરમહંસ)
 ૨૭૭ તપસ્વી છડે વનમા તપશ્ચર્યા કરે છડે
 (તપસ્વિની ઇચ્છા)
 ૨૭૮ શીતળ છાયા લેડે છડે
 ૨૭૯ સમસાહે સવ સુખ સપાલન કરે છડે

- ૨૮૦ માયાથી દૂર રહે છઉં
 ૨૮૧ પ્રપચને ત્યાગુ છઉં
 ૨૮૨ સર્વ ત્યાગ વસ્તુને બાણુ છઉં
 ૨૮૩ ખોટી પ્રસાસા કંઈ નહીં (સામાન્ય)
 ૨૮૪ ખોટુ આજ આપુ નહીં
 ૨૮૫ ખોટી વસ્તુ પ્રણીન કંઈ નહીં
 ૨૮૬ હુકુળ કવેશ કંઈ નહીં
 ૨૮૭ અભ્યાખ્યાન ધારે નહીં
 ૨૮૮ પિયુન થઉં નહીં
 ૨૮૯ અસત્યથી રાગુ નહીં (૨)
 ૨૯૦ ખડખડ હસું નહીં (સી)
 ૨૯૧ કારણુ નિના હસું નહીં
 ૨૯૨ કોઈ વેળા હસું નહીં
 ૨૯૩ મનના આનદ કરતા આત્માનદને ચાહું
 ૨૯૪ સર્વને યથાતથ્ય માન આપુ (શુદ્ધસ્થ)
 ૨૯૫ સ્થિતિનો ગર્વ કંઈ નહીં
 ૨૯૬ સ્થિતિનો ખેદ કંઈ નહીં
 ૨૯૭ ખોટો ઉદમ કંઈ નહીં
 ૨/૮

- ૨૮૬ ખોટી સલાહ આપું નહીં
 ૩૦૦ પાપી સલાહ આપુ નહીં
 ૩૦૧ યાચ નિરૂદ્ધ કૃત્ય કરે નહીં
 ૩૦૨ ખોટી આશા કોઈને આપુ નહીં
 ૩૦૩ અસંત્ય વચન આપુ નહીં
 ૩૦૪ સત્ય વચન ભગ કરે નહીં
 ૩૦૫ પાત્ર સમિતિને ધારણ કરે
 ૩૦૬ અવિનયથી ભેમું નહીં
 ૩૦૭ ખોટા મહાનમા સુઉ નહીં
 ૩૦૮ વેશ્યા સામી દૃષ્ટિ કરે નહીં
 ૩૦૯ એના વચન શ્રવણ કરે નહીં
 ૩૧૦ વાણન સાક્ષુ નહીં
 ૩૧૧ વિવાદ વિધિ પૂછુ નહીં
 ૩૧૨ એને વખાણું નહીં
 ૩૧૩ મનોરમ્યમાં મોહ માનુ નહીં
 ૩૧૪ કર્મો ધર્મ કરે નહીં
 ૩૧૫ સ્વાયે કોળી આશ્ચરિકા તોડુ નહીં
 ૩૧૬ વધ બધનની સિક્કા કરે નહીં
 ૩૧૭ ભય વાતસંભથી રાજ્ય ચલાવુ

- ૩૧૮ નિયમ વગર વિહાર કરે નહીં
 ૩૧૯ વિનયની સ્મૃતિએ ધ્યાનધર્યા વિના રહે નહીં
 ૩૨૦ વિનયની વિસ્મૃતિજ કરે
 ૩૨૧ સ્વ પ્રકારની નીતિ મીઠી
 ૩૨૨ ભય બાપા બાપુ નહીં
 ૩૨૩ અપશબ્દ બોલે નહીં
 ૩૨૪ દોષને શીખડાવે નહીં
 ૩૨૫ અમન્ય મર્મે લાપા બાપુ નહીં
 ૩૨૬ લીધેલો નિયમ કરલોપકરણી રીતે તોડે નહીં
 ૩૨૭ પુઠ ચોર્યે કરે નહીં
 ૩૨૮ અતિથિનો તિરસ્કાર કરે નહીં
 ૩૨૯ ગુપ્ત વાત પ્રસિદ્ધ કરે નહીં
 ૩૩૦ પ્રસિદ્ધ કરવા યોમ્ય ગુપ્ત રાખે નહીં
 ૩૩૧ ત્રિના ઉપયોગે દ્રવ્ય રણે નહીં
 ૩૩૨ અયોમ્ય કરાર કરાવે નહીં
 ૩૩૩ વધારે વ્યાજ લેતે નહીં
 ૩૩૪ દિસાબમા ભૂલાવે નહીં
 ૩૩૫ સ્વૂળ દિસાચી આછનિકા ચલાવે નહીં
 ૩૩૬ દ્રવ્યનો ખોગે ઉપયોગ કરે નહીં

- ૩૩૭ નાસ્તિકતાનો ઉપદેશ આપુ નહીં (ઉ શૃદ્ધસ્થ)
 ૩૩૮ વયમા પરણુ નહીં
 ૩૩૯ વય પછી પરણુ નહીં
 ૩૪૦ વય પછી સ્ત્રી ભોગવુ નહીં
 ૩૪૧ વયમા સ્ત્રી ભોગવુ નહીં
 ૩૪૨ હુમાર પત્નિને જોવાવુ નહીં
 ૩૪૩ પરણીય પર અભાવ લાવુ નહીં
 ૩૪૪ વૈરાગ્યી અભાવ ગણુ નહીં
 ૩૪૫ કંડવુ વચન કહુ નહીં
 ૩૪૬ હાથ ઉમાવુ નહીં
 ૩૪૭ અયોગ્ય સ્પર્શ કરે નહીં
 ૩૪૮ બાર દિવસ સ્પર્શ કરે નહીં
 ૩૪૯ અયોગ્ય કપડો આપુ નહીં
 ૩૫૦ રત્નસ્વસ્થામાં ભોગવુ નહીં
 ૩૫૧ નાતુલનમા અભાવ આણુ નહીં
 ૩૫૨ શગરભાષિ સેવુ નહીં
 ૩૫૩ સર્વેપર એ નિયમ ન્યાય લાવુ કરે
 ૩૫૪ નિયમમા ખોટી દલીલથી છુદુ નહીં
 ૩૫૫ ખોટી રીતે ચલાવુ નહીં

- ૩૫૬ દીવસે જોગ જોગતુ નહીં-
 ૩૫૭ દીવસે સ્પર્શ કંઈ નહીં
 ૩૫૮ અવજાપાએ જોગતુ નહીં
 ૩૫૯ કોણુ મન જાગતુ નહીં-
 ૩૬૦ જાગે સ્વપ્ને ભાટકુ નહીં
 ૩૬૧ સ્વાર્થે મહાને કોઈએ લાગ મુકાતુ નહીં
 ૩૬૨ ક્રિયાશીલને નિદ્રુ નહીં
 ૩૬૩ નમ્ર ચિત્ર નિહાળુ નહીં
 ૩૬૪ પ્રતિમાને નિદ્રુ નહીં
 ૩૬૫ પ્રતિમાને નિરણુ નહીં
 ૩૬૬ પ્રતિમાને પુણુ
 ૩૬૭ પાપથી ધર્મ માણુ નહીં
 ૩૬૮ સત્ય વહેવારને છોડુ નહીં
 ૩૬૯ છળ કંઈ નહીં
 ૩૭૦ નમ્ર મુકે નહીં
 ૩૭૧ નમ્ર નહાડિ નહીં
 ૩૭૨ આજા લુમડાં પહેરે નહીં
 ૩૭૩ આજા અલખાર પહેરે નહીં
 ૩૭૪ અમલદાથી આણુ નહીં
 ૩૭૫ ઉતાવળે સાદે જોયુ નહીં

- ૩૭૬ પતિપર દાન રાખુ નહીં
 ૩૭૭ તુમ્હ સભોગ સોગવવો નહીં
 ૩૭૮ ખેતમા ભોગ ભોગવવો નહીં
 ૩૭૯ સાયકાળે ભોગ ભોગવવો નહીં
 ૩૮૦ સાયકાળે જમવુ નહીં
 ૩૮૧ અરણ્યોદયે ભોગ ભોગવવો નહીં
 ૩૮૨ ઉષમાઘી ઉઠી ભોગ ભોગવવો નહીં
 ૩૮૩ ઉષમાઘી ઉઠી જમવુ નહીં
 ૩૮૪ શૌચ ક્રિયા પહેલા કોઈક્રિયા કરવી નહીં
 ૩૮૫ ક્રિયાની કાઈ જરૂર નથી (પરમહસ)
 ૩૮૬ ધ્યાન નિના એકાંતે રહું નહીં
 ૩૮૭ લગુસકામા તુમ્હ થાઉં નહીં
 ૩૮૮ દીર્ઘ સકામા વખત લગાવુ નહીં
 ૩૮૯ રૂઠુ રૂઠુના સરીર ધર્મ સાચવુ
 ૩૯૦ આત્માનીજ માન ધર્મ કરણી સાચવુ
 ૩૯૧ અયોગ્ય માર જાન કરૂં નહીં
 ૩૯૨ આત્મ સ્વતંત્રતા ખોડે નહીં
 ૩૯૩ જાનમાં પડ્યા મહેલાં વિચાર કરૂં -
 ૩૯૪ પૂર્વિત ભોગ સખાઈ નહીં

- ૩૫ અયોગ્ય વિદ્યા સાધુ નહીં
 ૩૬ બોધુ પણ નહીં.
 ૩૭ વલ ખપની વસ્તુ લગે નહીં
 ૩૮ નહાઉં નહીં
 ૩૯ દાતલ કંઈ નહીં -
 ૪૦૦ સસાર મુખ ચાહું નહીં
 ૪૦૧ નીતિ વિના સસાર ભોગ્યુ નહીં
 ૪૦૨ પ્રસિદ્ધ રીતે કુટિલતાથી ભોગ વર્ણુ નહીં
 ૪૦૩ વિરહ મે ઘ ગુણ નહીં
 ૪૦૪ અયોગ્ય ઉપમા આપું નહીં
 ૪૦૫ સ્વાર્થ માટે ક્રોધ કંઈ નહીં
 ૪૦૬ શાદ મગ પ્રાપ્ત કંઈ નહીં
 ૪૦૭ અપવાદથી ખે. કંઈ નહીં
 ૪૦૮ ધર્મદ્વ્યનો ઉપયોગ કરી શકુ નહીં
 ૪૦૯ દશાશ કે ધર્મમાં ઝાડુ
 ૪૧૦ સર્વ સમ પરિલાગ કંઈ (પરમદસ)
 ૪૧૧ તારો બોધિતો મારો ધર્મ વિચારું નહીં
 ૪૧૨ સ્વપ્રાનદ ખે. કંઈ નહીં
 ૪૧૩ આલેખિક વિદ્યા સેવુ નહીં.

- ૪૧૪ તપને વેચુ નહીં
 ૪૧૫ બે વખતથી વધારે જમુ નહીં
 ૪૧૬ સ્ત્રી બેળો જમુ નહીં
 ૪૧૭ કોઈ સાથે જમુ નહીં
 ૪૧૮ પરસ્પર કવળ આપું નહીં લડે નહીં
 ૪૧૯ વધારે ઓછાં પદ્મ સાધન કરે નહીં
 ૪૨૦ નિરાગીના વચનોને પૂજ્ય બારે માન આપું
 ૪૨૧ નિરાગી મનથી વાચું
 ૪૨૨ તત્વનેજ મહણુ કરે
 ૪૨૩ નિર્માલ્ય અધ્યયન કરે નહીં
 ૪૨૪ વિચારશક્તિને ખીણું
 ૪૨૫ જ્ઞાન વિના તારો ધર્મ અનિષ્ટ કરે નહીં
 ૪૨૬ એકાંતવાદ લડે નહીં
 ૪૨૭ નિરાગી અધ્યયનો મુખે કરે
 ૪૨૮ ધર્મકથા મવણુ કરે
 ૪૨૯ નિયમિત કર્મ થાય યુક્ત નહીં
 ૪૩૦ અપરાધ સિદ્ધા તોડું નહીં
 ૪૩૧ માચકની હાંસી કરે નહીં
 ૪૩૨ સત્પાત્રે દાન આપું

- ૪૩૩ દીનની દયા ખાઉં
 ૪૩૪ દુ ખીની હાંસી કરે નહીં
 ૪૩૫ ક્ષમાપના વગર રચન કરે નહીં
 ૪૩૬ જાળસને ઉત્તેજન આપુ નહીં
 ૪૩૭ સુશિક્ષિત વિશ્વ કર્મ કરે નહીં
 ૪૩૮ સ્ત્રી સમ્યાનો ત્યાગ કરે
 ૪૩૯ નિવૃત્તિ સાધન એ વિના સર્વજી ત્યાગું છઉં
 ૪૪૦ મર્મ લેખ કરે નહીં
 ૪૪૧ પર દુ ખે દાનુ
 ૪૪૨ અપરાધી પર પણ ક્ષમા કરે
 ૪૪૩ અયોગ્ય લેખ લખુ નહીં
 ૪૪૪ આસુપ્રસનો વિનય ભળવુ
 ૪૪૫ ધર્મે કલેબ્યમાં દ્રવ્ય આપના માણ ન કરે
 ૪૪૬ નમ્ર વીરત્વથી તત્ત્વ જોધુ
 ૪૪૭ પરમહસની હાંસી કરે નહીં
 ૪૪૮ આદર્શ બેઠે નહીં
 ૪૪૯ આદર્શમાળોઈ હસુ નહીં
 ૪૫૦ પ્રવાહી પદાર્થમાં મોઢુ બેઠે નહીં
 ૪૫૧ છબી પડાવુ નહીં

- ૪૫૨ અયોગ્ય છળી પડાવુ નહીં
 ૪૫૩ અપિકારનો ગેર ઉપયોગ કરે નહીં
 ૪૫૪ ખોટી હા કરે નહીં
 ૪૫૫ કરેશને ઉત્તેજન આપુ નહીં
 ૪૫૬ નિદા કરે નહીં
 ૪૫૭ કર્તવ્ય નિવમ ચુકુ નહીં
 ૪૫૮ દિનચર્યાનો ગેર ઉપયોગ કરે નહીં
 ૪૫૯ ઉત્તમ શક્તિને સાધ્ય કરે
 ૪૬૦ શક્તિ વગરનું કૃત્ય કરે નહીં
 ૪૬૧ દેશ કાળાદિને ઝોળખુ
 ૪૬૨ કૃત્યનું પરિણામ ભેડ
 ૪૬૩ કોઈનો ઉપકાર ઝોળવુ નહીં
 ૪૬૪ મિથ્યા સ્તુતિ કરે નહીં
 ૪૬૫ ખોટા દેવ સ્થાપુ નહીં
 ૪૬૬ કલિપત ધર્મ ચલાવુ નહિ
 ૪૬૭ સૃષ્ટિ સ્વભાવને અધર્મ કરું નહીં
 ૪૬૮ સર્વે શ્રેષ્ઠ તત્ત્વ લોચનવાચક માણુ
 ૪૬૯ માનતા માણુ નહીં
 ૪૭૦ અયોગ્ય પૂજન કરે નહીં

૪૭૧ રાત્રે શીતળ જળથી નહાઈ નહીં

૪૭૨ દિવસે ત્રણ વખત નહાઈ નહીં

૪૭૩ માનની અભિનાયા રાખુ નહીં

૪૭૪ આવાપાદિ સેવુ નહીં

૪૭૫ બીજા પાસે વાત કરે નહીં

૪૭૬ હુકુ લક્ષ રાખુ નહીં

૪૭૭ ઉન્માદ સેવુ નહીં

૪૭૮ રોદ્રાદિ રસનો ઉપયોગ કરે નહીં

૪૭૯ શાત રસને નિદુ નહીં

૪૮૦ સત્ક્રમમા આયો આયુ નહીં

૪૮૧ પાછો પાડવા પ્રયત્ન કરે નહીં

૪૮૨ મિથ્યા હઠ લડે નહીં

૪૮૩ અવાચકને કુ ખ આપુ નહીં

૪૮૪ ખોડીઘોંની મુખ શાંતિ વધાઈ

૪૮૫ નીતિસાસ્ત્રને માન આપુ

૪૮૬ હિસક ધર્મને વળગુ નહીં

૪૮૭ અનોત્યારી ધર્મને વળગુ નહીં

૪૮૮ મિથ્યાવાદીને વળગુ નહીં

૪૮૯ શુભારી ધર્મને વળગુ નહીં

- ૪૬૦ અજ્ઞાન ધર્મને વળતુ નહીં
 ૪૬૧ દેવળ બ્રહ્મને વળતુ નહીં
 ૪૬૨ દેવળ ઉપાસના સેતુ નહીં
 ૪૬૩ નિયતવાદ સેતુ નહીં
 ૪૬૪ ભાવે સૃષ્ટિ અનાદિ અનન્ય કરું નહીં
 ૪૬૫ દ્રવ્યે સૃષ્ટિ આદિ અન્ય કરું નહીં
 ૪૬૬ પુરૂષાર્થને નિહું નહીં
 ૪૬૭ નિષ્પાપીને ચયજતાથી છત્તુ નહીં
 ૪૬૮ શરીરનો ભરસો કરે નહીં
 ૪૬૯ અયોધ્ય વચને બોલતુ નહીં
 ૫૦૦ આશુવિકા અર્થે નાટક કરે નહીં
 ૫૦૧ મા બેનથી એકતિ રહું નહીં
 ૫૦૨ પૂર્વ સોહીઓને ત્યાં આહાર લેવા જઉં નહીં
 ૫૦૩ તત્ત્વધર્મ નિંદકપર પણ શેષ ધરવો નહીં
 ૫૦૪ ધીરજ મુકવી નહીં
 ૫૦૫ ચરિત્રને અદ્ભૂત કરવું
 ૫૦૬ વિજય કીર્તિ ચથ સર્વપક્ષી પ્રાપ્ત કરવાં
 ૫૦૭ કોઇનો વરસસાર તોડવો નહીં
 ૫૦૮ અતસમ નાખવી નહીં

- ૫૦૯ શુભ મર્મ ખડવો નહીં
 ૫૧૦ નિષ્કામ શીલ આરાધનુ નહીં
 ૫૧૧ ત્વરિત ભાષા બોલવી નહીં
 ૫૧૨ પાપ મય સુધુ નહીં
 ૫૧૩ ક્રોર સમય મૌન રહું
 ૫૧૪ વિવચ સમય મૌન રહું
 ૫૧૫ ક્લેશ સમય મૌન રહું
 ૫૧૬ જળ પીતા મૌન રહું
 ૫૧૭ જમતા મૌન રહું
 ૫૧૮ યશુપદ્ધતિ જળપાન કરે નહીં
 ૫૧૯ કુદ્દો મારી જળમા પડુ નહીં
 ૫૨૦ સ્મર્યાને વસ્તુ માત્ર ચાખુ નહીં
 ૫૨૧ ઉંધુ સપન કરે નહીં
 ૫૨૨ બે મુરૂષે સાથે સુવુ નહીં
 ૫૨૩ બે સ્ત્રીયે સાથે સુવુ નહીં
 ૫૨૪ શાસ્ત્રની અશાલ્ભા કરે નહીં
 ૫૨૫ ગુરૂવાદિકની તેમજ
 ૫૨૬ સ્વાયે યોગ તપ સાધુ નહીં
 ૫૨૭ દેશાટન કરે

- ૫૨૮ દેશાટન કરૂં નહીં
 ૫૨૯ ચીમા તુ સ્થિરતા કરૂં
 ૫૩૦ સબામા પાન ખાઉં નહીં
 ૫૩૧ સ્વસ્ત્રી સાથે મર્ષાંત સિવાય ફરૂં નહીં
 ૫૩૨ બૂઝતી વિસ્મૃતિ કરવી નહીં
 ૫૩૩ કંકણાલ સોનીની દુકાને ભેસતુ નહીં
 ૫૩૪ કારીગરને ત્યાં (ગુરૂત્વ) જવું નહીં
 ૫૩૫ તમાકુ દોવવી નહીં
 ૫૩૬ સોપારી બે વખત ખાવી
 ૫૩૭ ગોળ કુપર્મા નહાવા પડું નહીં
 ૫૩૮ નિરાશ્રિતને આશ્રય આપું
 ૫૩૯ સમય વિના બ્યવહાર બોલવો નહીં
 ૫૪૦ પુન લગ્ન કરૂં
 ૫૪૧ પુત્રિ લગ્ન કરૂં
 ૫૪૨ પુનર્લગ્ન કરૂં નહીં
 ૫૪૩ પુત્રિને બાણાવ્યા વગર રહું નહીં
 ૫૪૪ સ્ત્રી વિદ્યાશાળી સોધુ કરૂં
 ૫૪૫ તેઓને ધર્મ પાઠ ગીખડાવું
 ૫૪૬ પ્રત્યેક ગ્રંથે સાતિ વિરામ રાખવા

- ૫૪૭ ઉપદેશકને સ માન આપુ
 ૫૪૮ અનત ગુણ ધર્મની ભરેલી સૃષ્ટિ છે એમ માનું
 ૫૪૯ કોઈ કાળે તત્વ વડે કરી દુનિયામાથી દુ ખ
 ભરે એમ માનુ
- ૫૫૦ દુઃખ અને ખેડ એ જામણા છે
 ૫૫૧ માણસ આઢે તે કરી સંકે
 ૫૫૨ ધર, વીર્ય, શુદ્ધિ ઇ નો મુખડ ઉપયોગ કરે
 ૫૫૩ કોઈ કાળે મને દુ ખી માનું નહીં
 ૫૫૪ સૃષ્ટિના દુ ખ પ્રનાશન કરે
 ૫૫૫ સર્વ સામ્ય મનોરથ ધારણ કરે
 ૫૫૬ પ્રત્યેક તત્વનાનીઓને પરમેશ્વર માનુ
 ૫૫૭ પ્રત્યેકનું ગુણ તત્વ અહણ કરે
 ૫૫૮ પ્રત્યેકના ગુણને પ્રકુચિત કરે
 ૫૫૯ હૃદયને સ્વર્ગ બનાવુ
 ૫૬૦ સૃષ્ટિને સ્વર્ગ બનાવુ તો હૃદયને મોક્ષ બનાવુ
 ૫૬૧ તત્વાયે સૃષ્ટિને મુખી કરતા દુ સ્વાર્થ અર્થ
 ૫૬૨ સૃષ્ટિના પ્રત્યેક (-) ગુણની વૃદ્ધિ કરે
 ૫૬૩ સૃષ્ટિના દાખલ થતા મુખી પાપ પુણ્ય છે
 એમ માનુ

૫૬૪ એ સિદ્ધાંત તત્વ ધર્મનો છે નાસ્તિકતાનો
નથી એમ માનું

૫૬૫ દુઃખ સોડિત કંઈ નહીં

૫૬૬ વાતસમ્યતાથી વૈરીને પણ વશ કરે

૫૬૭ તું જે કરે છે તેમા અસમ્ભવ ન માનું

૫૬૮ રાકા ન કરે ઉઘાડુ નહીં મડન કરે

૫૬૯ રાજ છતાં પ્રજાને તારે રસ્તે ચડાવું

૫૭૦ પાપીને અપમાન આપું

૫૭૧ ન્યાયને ચાહું વર્તું

૫૭૨ ગુણનિધિને માન આપું

૫૭૩ તારી રસ્તો સર્વ પ્રકારે મા ય રાખું

૫૭૪ ધર્માવય રચાવું

૫૭૫ વિદ્યાવય રચાવું

૫૭૬ નમર સ્વચ્છ રાખું

૫૭૭ વધારે કર નાખું નહીં

૫૭૮ પ્રજાપર વાતસમ્યતા ધરાવું

૫૭૯ ક્રોધ વ્યસન સેવું નહીં

૫૮૦ જે સ્ત્રી પરણું નહીં

- ૫૮૧ તત્વજ્ઞાનના પ્રયોજનિક અભાવે બીજી પરણું
તે અપવાદ
- ૫૮૨ બે () પર સમ્ભાવે ભેડે
- ૫૮૩ સેવકે તત્વજ્ઞ રાજુ
- ૫૮૪ અજ્ઞાન ક્રિયા તણ દહીં
- ૫૮૫ જ્ઞાન ક્રિયા સેવવા માટે
- ૫૮૬ કપટને પણ લાલુડુ
- ૫૮૭ અસૂયા સેતુ નહીં
- ૫૮૮ ધર્મે આજ્ઞા સર્વેથી ઓછી માનું છઉં
- ૫૮૯ સદ્ગતિ ધર્મનેજ સેવીશ
- ૫૯૦ સિદ્ધાંત માનીશ, પ્રણીત કરીશ
- ૫૯૧ ધર્મ મહાત્માઓને સન્માન દઈશ
- ૫૯૨ જ્ઞાન વિના સુષળી શાસ્ત્રનાઓ ત્યાજી છઉં
- ૫૯૩ શિક્ષાચરી શાસ્ત્રના સેતુ છઉં
- ૫૯૪ ચતુર્માસે પ્રવાસ કરી નહીં
- ૫૯૫ જેની તે ના કહી તે માટે શોધુ કે કારણ
માગુ નહીં
- ૫૯૬ દેહપાત કરી નહીં
- ૫૯૭ વ્યાયામાદિ સેવીશ

- ૫૮૮ પૌષધાદિક મત સેતુ છ૩
 ૫ ૯ બાધેજો આશ્રમ સેતુ છ૩
 ૬૦૦ અકરણીય ક્રિયા જ્ઞાન સાધુ નહીં
 ૬૦૧ પાપ વ્યવહારના નિગમ બાધુ નહીં
 ૬૦૨ ઘૃત રમણુ કહે નહીં
 ૬૦૩ રાત્રે ક્ષૌર કર્મ કરાવુ નહીં
 ૬૦૪ ઠાસોડાંસ સોડ તાલું નહીં
 ૬૦૫ અયોગ્ય ભજનિ ભોગ્યુ નહીં
 ૬૦૬ રસ સ્વાદે તન ધર્મ મિથ્યા કહે નહીં
 ૬૦૭ એકાંત શારિર ધર્મ આરાધુ નહીં
 ૬૦૮ અનેક દેવ પુણુ નહીં
 ૬૦૯ શુણુ સ્તાવન સર્વોત્તમ મળું
 ૬૧૦ સદ્ગુણુ અનુકરણુ કરે
 ૬૧૧ શુભારી સાતા પ્રશુ માનુ નહીં
 ૬૧૨ સાગર પ્રવાસ કહે નહીં
 ૬૧૩ આશ્રમ નિયમોને બાળું
 ૬૧૪ ક્ષૌર કર્મ નિયમિત રાખુ
 ૬૧૫ જ્વરાદિકમા જ્ઞાન કરવુ નહીં
 ૬૧૬ જળમા ડુબકી મારવી નહીં

- ૬૧૭ કૃષ્ણાદિ પાપ લેશ્યાનો લામ કર્કે છડે
 ૬૧૮ સમ્બદ્ધ સમ્બદ્ધ ॥ અપધ્યાનનો લામ કર્કે ૧૩
 ૬૧૯ નામ ભક્તિ સેવીન નહીં
 ૬૨૦ ઉભા ઉભા પાણી પીડે નહીં
 ૬૨૧ આહાર અને પાણી પીડે
 ૬૨૨ આલના પાણી પીડે નહીં
 ૬૨૩ રાત્રે મળ્યા વિના પાણી પીડે નહીં
 ૬૨૪ મિથ્યા ભાષણ કર્કે નહીં
 ૬૨૫ સત્સંગીને સ માન આપુ
 ૬૨૬ અયોમ્ય આમે પુરુષ નિરખુ નહીં
 ૬૨૭ અયોમ્ય વચન બાપુ નહીં
 ૬૨૮ ઉઘાડે સિરે બેસુ નહીં
 ૬૨૯ પારવાર અવધવો નિરખુ નહીં
 ૬૩૦ સ્વરૂપની પ્રસન્ના કર્કે નહીં
 ૬૩૧ ઠાણપર ગૃધ્રસાવ રાસુ નહીં
 ૬૩૨ બારે ભોગન મૂકે નહીં
 ૬૩૩ લીમ દુલ્લ રાણુ નહીં
 ૬૩૪ માનાથે કૃત કર્કે નહીં
 ૬૩૫ કિર્ત્યાયિ પુણ્ય કર્કે નહીં

પર

- ૬૩૬ કસ્તિપત કથા દૃષ્ટાંત સત્ય કરું નહીં
 ૬૩૭ અજાણી વાટે રાત્રે ચાલુ નહીં
 ૬૩૮ શાંતિનો ગેરઉપયોગ કરૂં નહીં
 ૬૩૯ સ્ત્રી પક્ષે ધન પ્રાપ્ત કરૂં નહીં
 ૬૪૦ વધ્યાને માતૃશાવે સત્કાર દેઉં
 ૬૪૧ અકૃત ધન લઉં નહીં
 ૬૪૨ વળદાર પાવડી બાધુ નહીં
 ૬૪૩ વળદાર અગોયે પડેઉં નહીં
 ૬૪૪ મનિન વસ્ત્ર પહેઉં
 ૬૪૫ મૃત્યુ પાછળ સમઘી રોકું નહીં
 ૬૪૬ વ્યાખ્યાન શક્તિને આરાધુ
 ૬૪૭ ધર્મનામ કલેશમાં પડુ નહીં
 ૬૪૮ તારા ધર્મ માટે રાજદ્વારે કેસ મુકુ નહીં
 ૬૪૯ બને લા મુખી રાજદ્વારે ચડુ નહીં
 ૬૫૦ સ્ત્રીમતાવસ્થાએ નિઃ શાળાથી કરવું
 ૬૫૧ નિર્ધનાવસ્થાનો સોક કરૂં નહીં
 ૬૫૨ પરદુ બે હર્ષ ધરૂં નહીં
 ૬૫૩ લેમ બને તેમ ધવળ વસ્ત્ર સળુ
 ૬૫૪ દીવસે તેવ નાચુ નહીં

૬૫૫ સ્ત્રિયે રાત્રે તેજ નાંખતુ નહીં

૬૫૬

૬૫૭ ધાર્મ મુયશી એક કૃત કરવાનો મનોરથ
ધરાવુ છડે

૬૫૮ ગાળ સંભળુ પલુ ગાળ દેજ નહીં

૬૫૯ શુકલ એકાંતનુ નિરતર સેવન કરે છડે

૬૬૦ સર્વ ધાક મેળાપમાં જડે નહીં

૬૬૧ જાડ તળે રાત્રે સપન કરે નહીં

૬૬૨ કૂવા કઠિ રાત્રે બેસુ નહીં

૬૬૩ કીમ્બ નિયમને તોડુ નહીં

૬૬૪ તન, મન ધન, વચન અને આત્મ સમર્પણ
કરે છડે

૬૬૫ મિથ્યા પરદ્રવ્ય લ્યાતુ છડે

૬૬૬ અયોમ્ય સપન લ્યાતુ છડે

૬૬૭ અયોમ્ય દાન લ્યાતુ છડે

૬૬૮ શુદ્ધિની વૃદ્ધિના નિયમો તણુ નહીં

૬૬૯ દાસત્વ પરમ લાભ લ્યાતુ છડે

૬૭૦ ધર્મે પૂર્ણતા લ્યાતુ છડે

૬૭૧ આચારી નિવર્તે છડે

- ૬૭૨ પાપ મુજા મનોરથ સ્મૃત કહે ૯૩
 ૬૭૩ વિદ્યા ન દેતાં છત્ર લાગુ છડે
 ૬૭૪ સતને સકટ આપુ નહીં
 ૬૭૫ અનખ્યાને રસ્તો જતાવુ
 ૬૭૬ મે લાવ રાખુ નહીં
 ૬૭૭ જસ્તુમાં સેજસેજ કહે નહીં
 ૬૭૮ છવ દિસક વ્યાપાર કહે નહીં
 ૬૭૯ ના કહેલા અઘાણાદિક સેતુ નહીં
 ૬૮૦ એક કુળમાં કન્યા આપુ નહીં લઉં નહીં
 ૬૮૧ સામાપક્ષના સર્માં સ્વધર્મિજ ઓગીશ
 ૬૮૨ ધર્મે કત્ત યમા ઉત્સાહાદિનો ઉપયોગ કરીશ
 ૬૮૩ આજીવિકાઅર્થે સામા થ પાપ કરતાં પલ
 કપતો જઈશ
 ૬૮૪ ધર્મ મિત્રમાં માયા રચુ નહીં
 ૬૮૫ મતુર્વર્ધિ ધર્મ યવહારમાં બૂલીશ નહીં
 ૬૮૬ સલવાદીને સહાયજૂત થઈશ
 ૬૮૭ મૂર્તે લ્યાગને લ્યાગુ છડે
 ૬૮૮ પ્રાણીપર ક્રોધ કરવો નહીં
 ૬૮૯ વરુણુ તત્ત્વ જાણુ
 ૬૯૦ સ્તુતિ ભક્તિ નિલ કર્મ વિસર્જન કહે નહીં

- ૬૮૨ અનર્થ પાપ કરે નહીં
 ૬૮૨ આરબોપાધિ લાગુ છડે
 ૬૮૩ હુસમ લાગુ છડે
 ૬૮૪ મોહ લાગુ છડે
 ૬૮૫ દોષનુ પ્રાયશ્ચિત્ત કરીશ
 ૬૮૬ પ્રાયશ્ચિત્તાદિકની વિરમૃતિ નહીં કરે
 ૬૮૭ સઘળા કરતા ધર્મ વર્મ ત્રિય માનીશ
 ૬૮૮ તારો ધર્મ પિકરણ શુદ્ધ સેવવાયા પ્રમાદ
 નહીં કરે

૬૮૯

૭૦૦

(૩)

અત્રિશ યોગ.

સતપુરુષો નીચેના અત્રિશ યોગનો સચેદ કરી
 આત્માને ઉજવણ કરવાનુ કહે છે

૧ મોક્ષસાધક યોગ માટે, ત્રિપે આચાર્ય પ્રત્યે
 આલોચના કરવી

- ૨ આચાર્યે આવોચના બીજ પાસે પ્રકાશની નહીં
- ૩ આપસિકાળે પણ ધર્મનું દૃઢપણું ત્યાગતું નહીં
- ૪ આ લોક પરલોકના સુખના ફળની વાછના
વિના તપ કરતું
- ૫ શિક્ષા મળી તે પ્રમાણે ચતુર્થાથી વર્તતું જાને
નવી શિક્ષા વિવેકથી ચઢણુ કરવી
- ૬ મમત્વનો ત્યાગ કરવો
- ગુપ્ત તપ કરતું
- ૮ નિર્દોષતા રાખવી
- ૯ પરિવહ ઉપસર્જને છતવા
- ૧૦ સરળ ચિત્ત રાખતું
- ૧૧ આત્મસંયમ શુદ્ધ પાળવો
- ૧૨ સમગ્રિ શુદ્ધ રાખતું
- ૧૩ ચિત્ત તે એકાગ્ર સમાધિ રાખવી
- ૧૪ કપટરહિત આચાર પાળવો
- ૧૫ વિનય કરવા સૌમ્ય પુરુષોનો ચલાવોમ્બ વિનય
કરવો
- ૧૬ સતોષથી કરીને તુષ્ટાની મર્યાદા દુકી કરી
નાંખવી

- ૧૭ વૈરાગ્ય લાવનાર્થાં નિમજ્જે રહેવું
 - ૧૮ માયારહિત વર્તવું
 - ૧૯ શુદ્ધ કર્મોર્થાં સાવધાન થવું
 - ૨૦ સમ્ભરને આદરવો અને પાપને ચોકવા
 - ૨૧ ધોતાના દોષ સમજાવપૂર્વક ટાળવા
 - ૨૨ સર્વ પ્રમારના વિષયથી નિરજા રહેવું
 - ૨૩ મૂળ ગુણે પચમહામત વિશુદ્ધ પાળવા
 - ૨૪ ઉત્તર ગુણે પચમહામત વિશુદ્ધ પાળવા
 - ૨૫ ઉત્સાહપૂર્વક કાચોત્સર્ગ કરવો
 - ૨૬ પ્રમાદરહિત જ્ઞાન ધ્યાનર્થાં પ્રવર્તન કરવું
 - ૨૭ હમેશાં આત્મચારિત્રમા સૂક્ષ્મ ઉપયોગથી વર્તવું
 - ૨૮ ધ્યાન છતેન્દ્રિયતા અર્થે ઐકાગ્રતાપૂર્વક કરવું
 - ૨૯ મરણાંત દુઃખથી પણુ ભય પામવો નહીં
 - ૩૦ સ્ત્રિયાદિકના સમને લાગવો
 - ૩૧ પ્રાયશ્ચિત્ત વિશુદ્ધિ કરવી
 - ૩૨ મરણકાળે આરાધના કરવી
- એ અંકેકા યોગ અમુક છે સવળા સચેદ કર-
નાર પરિણામે અનલ ગુણને પામે છે
- વિ. સં. ૧૬૪૧ ચત્ર

(૪)

વચનામૃત

- ૧ આ તો અખડ સિદ્ધાંત માનતે કે સયોગ,
વિયોગ સુખ દુઃખ એ, જ્ઞાન, અનુરાગ,
અનુરાગ ઇત્યાદિ યોગ કોઈ વ્યવસ્થિત કારણને
લઈને રહ્યા છે
- ૨ એકાંત લાવી કે એકાંત યાવડોવને સન્માન ન
આપજો
- ૩ કોઈનો પણ સમાગમ કરવો યોગ્ય નથી
જ્યાં મુખી તેવી દશા ન થાય ત્યાં મુખી સરપુર
પનો સમાગમ અવશ્ય સેવવો ઘટે છે
- ૪ જે કૃત્યમાં પરિણામે દુઃખ છે તેને સન્માન
આપતા પ્રથમ નિચાર કરો
- ૫ કોઈને અત કરણુ આપજો નહીં આપો તેનાથી
જિજ્ઞાસા રાખજો નહીં, જિજ્ઞાસા રાખો ત્યાં અત
કરણ આપ્યું તે ન આપ્યા સમાન છે
- ૬ એક ભોગ ભોગવે છતાં કમની વૃદ્ધિ નથી
કરતો, અને એક ભોગ નવી ભોગવતો છતાં

કર્મની વૃદ્ધિ કરે છે એ આશ્વર્થકારક પણ
સમજવા ચોખ્ખું કથન છે

૭ યોગાનુયોગે જનેલું કૃત્ય જનુ સિદ્ધિને આપે છે
૮ આપમે જોનાથી પટતર પામ્યા તેને સર્વસ્વ
અર્પણ કરતા અડક્યો નહીં

૯ તોજ હોખપવાં સહન કરવા કે તેજ લોકો
જોને કરેલા અપવાદનો પુન પથાતાપ કરે

૧૦ દંભરો ઉપદેશવચનો કથન સાંભળ્યા કરતાં
તેમાંના ચોક્કા વચનો પણ વિચારવાં તે વિશેષ
ક'ય જકારી છે

૧૧ નિયમથી કરેલું કામ ત્વરાથી થાય છે, પ્રારેખી
સિદ્ધિ આપે છે જ્ઞાનના કારણરૂપ થઇ પડે છે

૧૨ જ્ઞાનીઓએ એકન કરેલા અદ્ભૂત નિરિના ઉપ
ભો ૧૧ યાઓ

૧૩ સ્ત્રીચતિમા જેટલું માયાકષ્ટ છે તેટલું ભોળ
પણ પશુ છે

૧૪ પાન કરવા કરતા મનન કરવા શ્રેષ્ઠી જનુ લક્ષ
આપમે

- ૧૫ મહાપુરુષના આચરણ જોવા કરતા તેનું અંત
કરણ જોતું એ વધારે પરીક્ષા છે
- ૧૬ વચનસહસ્રાતી પુન પુન સ્મરણમાં રાખો
- ૧૭ મહાત્મા યતુ હોય તો ઉપકાર જુદા રાખો
સત્પુરુષના સમાગમમાં રહો આહાર વિહાર
હિમા અલુબ્ધ અને નિયમિત રહો સત્સાચનું
મનન કરો ઉચ્ચી મેળિમાં લક્ષ રાખો
- ૧૮ એ એકે ન હોય તો સમજીને આનંદ રાખતા
શીખો
- ૧૯ વતનમાં જાણક થાઓ સત્વમાં યુવાન થાઓ,
જ્ઞાનમાં વૃદ્ધ થાઓ
- ૨૦ રાગ કરવો નહીં, કરવો તો સત્પુરુષપર કરો
દ્વેષ કરવો નહીં કરવો તો દુશ્મી પર કરવો
- ૨૧ અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન અનંત આરિજ અને
અનંત વીર્યથી અલેખ એવા આત્માનો એક પળ
પલ વિચાર કરો
- ૨૨ મનને વશ કર્યું તેલે જગતને વશ કર્યું
- ૨૩ આ સંસારને શુ કરવો ? અનન વાર થયેલી
માને આજે સ્ત્રીરૂપે ભોગ પીએ છીએ

- ૨૪ નિર્મલતા ધારણ કરતા પહેલા પૂર્ણ વિચાર કરજો એ લાઈને ખામી આણવા કરતા અલપા રહી શકો
- ૨૫ સમર્થ પુરુષો કલ્યાણનું સ્વરૂપ ધોધારી ધોધારીને કહી શકા પણ દોડ નિરવાને જ તે યથાર્થ સમજાયુ
- ૨૬ સ્ત્રીના સ્વરૂપપર મોહ થતો અટકાવવાને વગર ત્યાંનું તેનું રૂપ વારંવાર ચિંતવવા યોગ્ય છે
- ૨૭ કુપાત્ર પણ સત્પુરુષના મુકેલા હસ્તથી પાત્ર થાય છે જેમ છાશથી શુદ્ધ થયેલો સોમલ શરીરને નિરોગી કરે છે
- ૨૮ આત્માનું સત્યસ્વરૂપ એક શુદ્ધ સુવિશ્વાનંદ મય છે છતા જ્ઞાતિથી ભિન્ન બાસે છે જેમ તાસી આખ કરવાથી ચદ્દ ભે દેખાય છે
- ૨૯ યથાર્થ વચન બહવામા દલ રાખસો નહીં છે આપનારનો ઉપકાર ઓળવસો નહીં
- ૩૦ અમે જાહુ વિચાર કરીને આ મૂળતત્ત્વ સોધ્ય છે કે, 'જુસ્ત અમલકારજ સૃષ્ટિના લક્ષમા નથી

- ૩૧ રડાવીને પણ બચ્ચાના હાથમા રહેતો સોમજ
તબ હેવો
- ૩૨ નિર્ભય અત કરણથી આત્માનો વિચાર કરવો
યોગ્ય છે
- ૩૩ જ્યાં 'હું' માને છે ત્યાં 'તું' નથી, જ્યાં 'તું'
માને છે ત્યાં 'હું' નથી
- ૩૪ હે જીવ ! હરે ભોગવી સાત થા સાત વિચાર
તો ખરો કે એમા કસુ સુખ છે ?
- ૩૫ બહુ કટાળીને સસારમા રહીશ નહીં
- ૩૬ સત્જ્ઞાન અને સત્સંપત્તિને સાથે હોરને
- ૩૭ એકથી મૈત્રી કરીશ નહીં, કર તો આખા
જગત્થી કરને
- ૩૮ મહા ચાર્યથી બરેથી દેવાગનાના ક્રોડા વિવાસ
નિરીક્ષણ કરતા છતાં જેના અત કરણમાં
કામથી વિશેષ વિશેષ નિરાગ છુટે છે તેને
ધ ય છે તેને ત્રિકાળ નમસ્કાર છે
- ૩૯ ભોગના વખતમા યોગ સાલરે એ હજી કર્મિનુ
લક્ષણ છે

- ૪૦ આટલું હોય તો હું મોક્ષની ઇચ્છા કરતો નથી આખી સૃષ્ટિ સત્સીજને સેવે નિયમિત આયુષ્ય, નિરોગી શરીર, અચળ પ્રેમી પ્રેમતા, આસક્તિ અનુચર, કુળ દીપક પુન, લવન પર્વત બાંધાવરણ, આત્મતત્ત્વનું ચિંતન
- ૪૧ એમ કોઇ કાળે થવાનું નથી, માટે હું તો મોક્ષ નેજા ઇચ્છુ છું
- ૪૨ સૃષ્ટિ સર્વ અપેક્ષાએ અમર થશે ?
- ૪૩ શુકલ નિર્જનાવસ્થાને હું બહુમા ય કંઈ છું
- ૪૪ સૃષ્ટિ-રીલામા સાતસાવથી તપશ્ચર્યા કરવી એ પણ ઉત્તમ છે
- ૪૫ એકાંતિક કથન કથનારે સાંની ન કહી શકાય
- ૪૬ શુકલ અતકરણ વિના મારા કથનને કોણ દાઢ આપશે ?
- ૪૭ સાતપુત્ર બગવાનના કથનની જ બચિહારી છે
- ૪૮ દેવ દેવીની તુષમાનતા શું કરીશું ? જગતની તુષમાનતાને શું કરીશું ? તુષમાનતા સત્પુત્ર પત્ની ઇષ્ટ્રે

૪૯ હું સચ્ચિદાનંદ પરમાત્મા છું

૫૦ એમ સમજો કે તમે તમારા આત્માના હિત માટે પ્રવર્તવાની અભિલાષા રાખતા છતાં એથી નિરાશા પ્રાપ્ત થઈ તો તે પણ તમારું આત્મ હિત જ છે

૫૧ તમારા શુભ વિચારમાં પાર પડે નહીં તો સ્થિર ચિત્તથી પાર પડ્યા છો એમ સમજો

૫૨ જ્ઞાનીઓ અતરંગ બેદ અને હર્વથી રહિત હોય છે

૫૩ જ્યાં સુધી તે તત્ત્વની પ્રાપ્તિ નહિ થાય ત્યાં સુધી મોક્ષની તાત્પર્યતા મળી નથી

૫૪ નિયમ પાળવાનું ફરજ કરતાં છતાં નથી પણ તો એ પૂર્વ કર્મનોજ દોષ છે એમ જ્ઞાનીઓનું કહેવું છે

૫૫ સસાર રૂપી હૃદયને ઘેર આપણે આત્મા પરોણા દાખલ છે

૫૬ એજ ભાગ્યશાળી કે જે દુર્ભાગ્યશાળીની દયા ખાય છે

- ૫૭ યુગ દ્રવ્ય એ યુગ ભાવનું નિમિત્ત મહારિયો
કહે છે
- ૫૮ સ્થિર ચિત્ત કરીને ધમ અને શુકલ ધ્યાનમાં
પ્રવૃત્તિ કરો
- ૫૯ પરિમહત્તી મૂર્ખા પાપનું મૂળ છે
- ૬૦ જે કૃત્ય કરવા વખતે બ્યોમોહ સંયુક્ત બેભા
ણો, અને પરિણામે પણ પસ્તાઓ હો તો તે
કૃત્યને પૂર્વકર્મનો દોર જ્ઞાનીઓ કહે છે
- ૬૧ જડભરત અને જનક વિદેહીની દશા મને
પ્રાપ્ત થાઓ
- ૬૨ સત્પુરુષના અંત કરશે આત્માય કિંવા કર્યો તે ધમ
- ૬૩ અનરગ મોહમયી જેની ગર્હ તે પરમાત્મા છે
- ૬૪ મત લઈને ઉદ્ધાસિત પરિણામે ભાગશો નહીં
- ૬૫ એક નિષ્ઠાએ જ્ઞાનીની આશા આરાધતા તરવ
જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે
- ૬૬ ક્રિયા એ કર્મ ઉપયોગ એ ધર્મ, પરિણામ
એ બધું શ્રમ એ મિથ્યાત્વ સોકને સનાતનો
નહીં આ ઉત્તમ વસ્તુ જ્ઞાનીઓએ મને ૨ ૧

- ૬૭ જગત્જોમ છે તેમ તત્ત્વજ્ઞાનની દૃષ્ટિએ જુઓ
 ૬૮ શ્રી ગૌતમને ચાર વેદ પઠન કરેલા જોવાને
 શ્રીમત્ મહાવીરસ્વામીએ સમ્યક્નેત્ર આપ્યા
 હતા
- ૬૯ જગવતીમા કહેવી પુદ્ગલ નામના પરિમાળકની
 કથા તત્ત્વજ્ઞાનીઓનું કહેણ મુદ્દર રહસ્ય છે
- ૭૦ વીરના કહેલા સાઓમા સોનેરી વચનો છુટક
 છુટક અને ગુપ્ત છે
- ૭૧ સમ્યક્નેત્ર પામીને તમે ગમે તે ધર્મશાસ્ત્ર
 વિચારો તો પણ આત્મહિત પ્રાપ્ત થશે
- ૭૨ હૃદયે આ તારો પ્રબળ અધ્યક્ષ છે કે મારી
 પાદેની નીતિએ મારો કાલ વ્યતીત કરાવતી
 નથી ! (હૃદય તે પૂર્વિતકર્મ)
- ૭૩ માણસ પરમેશ્વર આધાર છે એમ જ્ઞાનીઓ
 કહે છે
- ૭૪ ઉત્તરાધ્યયન નામનું જૈનસૂત્ર તત્ત્વદૃષ્ટિએ પુન
 પુન અવગોળો
- ૭૫ જીવતા મરાય તો ફરી મરણ ન પડે એવું
 મરણુ ઈચ્છવા યોગ્ય છે

- ૭૬ કૃતપ્રતા જેવો એકકે મદાદોષ મને લાગતો નથી
 ૭૭ જગત્મા માન ન હોત તો અર્દીજ મોઘ હોત ।
 ૭૮ વસ્તુને વસ્તુગને જુઓ
 ૭૯ પ્રમર્શ મૂળ વિ० છે
 ૮૦ તેનું નામ નિષા કે જેનાથી અવિદ્યા પ્રાપ્ત
 ન થાય
 ૮૧ ધીરના એક વાક્યને પણ સમજો
 ૮૨ અહપ૦ કૃતપ્રતા, ઉત્સૂનપ્રરૂપતા અવિરેક
 ધર્મ એ માફી ગતિના સદ્ગુણો છે
 ૮૩ સીનું કોઈ અગ લેશમાન મુખલાયક નથી
 છતાં મારો દેહ જોખવે છે
 ૮૪ દેહ અને દેહાચમમત્વ એ મિશ્રાત્વ લક્ષણ છે
 ૮૫ અભિનિવેશના ઉચ્ચમા પ્રરૂપતા ન થાય તેને હું
 મદાક્ષામ્ય જાનીઓના કહેવાથી કહું છું
 ૮૬ સ્વાત્વાદ શેનીએ જોતા કોઈ મત અસત્ય નથી
 ૮૭ સ્વાનો ત્યાગ એ આહારનો ખરો ત્યાગ
 જાનીઓ કહે છે
 ૮૮ અભિનિવેશ જેવું એકકે પાખા નથી

- ૮૬ આ કાલમા આટલું વધુન-જાણી મત જાણી
તત્વજ્ઞાનીઓ જાણી માયા અને જાણે પરિ
ચેદ વિરોધ
- ૮૭ તત્વાનિલાસથી મને પુછો તો હું તમને નિરાસી
ધર્મ બોધી શકું ખરી
- ૮૮ આખા જગતના શિશ્વ સ્વારૂપ દૃષ્ટિ જેલે વેરી
નથી તે સદ્ગુરુ સ્વાને સોચ નથી
- ૮૯ કોઈ પણ શુદ્ધાશુદ્ધ ધર્મકરણી કરતો કોઈ તો
તેને કરવા ઘો
- ૯૦ આત્માનો ધર્મ આત્મામાજ છે
- ૯૧ મારા પર સમજા સરળ બાવથી હુકમ ચલાવો
તો હું રાહ છું
- ૯૨ હું સચારથી લેશ પણ રાગ સયુક્ત નથી છતાં
તેનેજ ભોગતું છું કાઈ મેં લાગ્યું નથી
- ૯૩ નિવકારી દશાથી મને એકજો રહેવા ઘો
- ૯૪ મદાવીરે જે જ્ઞાનથી આ જગતને બોધુ છે તે
જ્ઞાન સર્વ આત્મામા છે, પણ આવિર્ભાવ કરવું
લેખએ

- ૮૮ બહુ છટ્ટી જાઓ તો પણ મહાવીરની આના
તોડવો નહીં ગમે નેવી મકા થાય તો પણ
મારી વતી વીરને નિ તક મળુએ
- ૮૯ પાવનાથ સ્વામીનુ ખ્યાન સોમીઓએ અવશ્ય
સ્મરતુ બેઠાએ હીએ નિં ૦ એ નાગની છન
છાયા વેળાનો પાર્શ્વનાથ ઓર હતો !
- ૧૦૦ ગજસુકુમારની ક્ષમા અને રાજેમતી રહને
મીને બોધ છે તે બોધ મને પ્રાપ્ત થાઓ
- ૧૦૧ ભોમ ભોમવના મુધી (ભ્યા મુધી તે કર્મ
હિ ત્વા મુધી) મને મોમજ પ્રાપ્ત રહો !
- ૧૦૨ સન શાસ્ત્રનુ એક તત્વ મને મળ્યુ છે એમ
કુ તો માર અહપ નથી
- ૧૦૩ યાવ મને બહુ પ્રિય છે વીરની સેવી એજ
ન્યાય છે, અમજવુ દુશ્મન છે
- ૧૦૪ પનિન પુરષોની કૃપાટિ એજ સમ્યક્દર્શન છે
- ૧૦૫ બતૃહરીએ કહેનો બાવ વિશુદ્ધ શુદ્ધિથી વિચા
રતાં વખી ઉધ્વનાનન્તા થતા મુધી વર્તે છે
- ૧૦૬ કોઈ ધમવી નુ વિરુદ્ધ નથી, સર્વ ધર્મ હુ

પાણુ છુ તમે સુવળા ધર્મથી વિરૂદ્ધ છે
જેમ કહેવામા મારો ઉત્તમ દેતુ છે

૧૦૭ તમારો માનેલો ધર્મ મને ક્યા પ્રમાણથી
બોધો છે તે મારે જણવુ જરૂરનુ છે

૧૦૮ શિયિલ્લ બધ દૃષ્ટિથી નીચે આવીને જ વિષે
રાઈ જાય (જો નિર્ગંરતા આવડે તો—)

૧૦૯ કોઈ પણ સાએમા મને સજા ન હી

૧૧૦ હુ ખના માર્યા ઘેરામ્ય લઈ જગત્ને આ લોકો
જમાવે છે

૧૧૧ અત્યારે હું કોણ છુ એનુ મને પૂર્ણ જ્ઞાન ન હી

૧૧૨ હું સત્પુરૂષનો સિખ્ય છે

૧૧૩ એજ મારી આકાશ છે

૧૧૪ મને કોઈ ગજ/સુકુમાર જેવો વખત આવો

૧૧૫ કોઈ રાજેમતી જેવો વખત આવો

૧૧૬ સત્પુરૂષો કહેતા નથી, કરતા નથી છતા તેની
સત્પુરૂષતા નિવિકાર મુખમુદ્રામા રહી છે

૧૧૭ સરથાનવિચયધ્યાન પૂર્વધારીઓને પ્રાપ્ત થતું
હશે એમ માનવુ યોગ્ય લાગે છે તમે પણ
તેને ધ્યાવન કરો

૧૧૮ આત્મા જેવો કોઈ દેવ નહીં

૧૧૯ કોણ જ્ઞાનશાળી ? “અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ
કે વિરતિ ?”

૧૨૦ કોઈની આશુવિકા તોડશો નહીં

નિં. સં. ૧૯૪૪ કાર્તિક

(૫)

ધ્યાન વાક્યો.

- ૧ નિશાળશુદ્ધિ, મધ્યમ્યતા, સરળતા, અને
હૃદયપલ્લ આટલા ગુણો જે આત્મામાં
હોય, તે તત્ત્વ પામવાનું ઉત્તમ પાત્ર છે
- ૨ જગત્માં નિરાશીત્વ, નિનયતા અને સત્પુરૂષ
પત્ની આશ્રા એ નહીં મળવાથી આ આત્મા
અનાદિકાળથી રખડ્યો પણ નિરૂપાયતા થઈ
તે થઈ હવે આપણે પુરુષાર્થ કરતું ઉચિત
છે, જય થાઓ
- ૩ પરમાત્માને ધ્યાનવાથી પરમાત્મા થવાનું
પણ તે, આત્મા જ પુરુષનું

કમળની વિનયોપાસના વિના પ્રાપ્ત કરી
શકતો નથી એ નિર્ઘય ભગવાનનું સર્વેત્કૃષ્ટ
વચનામૃત છે

૪ ભાગ્યભાવે જગત્માં વર્તે અને અનરગમાં
એકાત શીતગીબૂત-નિદ્રેપ રહે, એજ માન્યતા
અને જોધના છે

૫ હજી વગરનું કોઈ પ્રાણી નથી વિવિધ
આશાથી તેમાં પણ મનુષ્યપ્રાણી રોકાયેલું છે
હજી, આશા જ્યામુધી અતૃપ્ત છે ત્યામુધી
તે પ્રાણી અધોવૃત્તિવત્ છે હજી જમવાનું
પ્રાણી ઉર્ધ્વગામીવત્ છે

૬ તેને મોહ સો, અને તેને સોક સો : કે જે
સર્વન એકત્વ (પરમાત્મા સ્વરૂપ) નેજ
જુએ છે

૭ વૃક્ષાતુરને પાવાની મહેનત કરજો અતૃપાતુરને
વૃક્ષાતુર ધવાની છાસા પેદા કરજો જેને તે
પે । ન થાય તેનું હોય તેને માટે ઉદાસીન
રહેજો

- ૮ દૃષ્ટિ વિષ ગયા પછી ગમે તે સાચ, ગમે તે
અશ્વર, ગમે તે કચન, ગમે તે વચન, ગમે
તે રચના પ્રાપ્તિ અહિતનુ કારણુ થતુ નથી
- ૯ છવને જ્યાસુવી સતનો બેગ ન માય લાસુવી
મતમતાતરમા મધ્યસ્થ રહેવુ યોગ્ય છે
- ૧૦ ગમે તેટલી વિપત્તિયો પડે, તથાપિ જ્ઞાનીદ્વારા
સાસારીક કળની ઈચ્છા કરી ચોખ્ખ નવી
- ૧૧ જેની પ્રાપ્તિ પછી જનતકાળનુ ચાચકપાકુ
મટી સર્વ કાળને માટે અચાચકપણું પ્રાપ્ત હોય
છે એવો બે કોઈ હોય તો ને તરણુ તારણુ
લાગીએ છેમે તેને બબે
- ૧૨ સર્વ પ્રકારના ભયને રહેવાના સ્થાનક રૂપ આ
સસારને વિષે માત્ર એક વૈરાગ્યજ અભય છે
- ૧૩ જેને મૃત્યુની સાથે મિનતા હોય અથવા જે
મૃત્યુથી બાગી છૂટી શકે એમ હોય અથવા
હું નહીં મરું એમ જેને નિશ્ચય હોય તે બને સુખે
સુખે - (શ્રી તીર્થકર-૭૨૧ નિઝામ અધ્યયન)
- ૧૪ વિષમ વાવના નિમિત્તો બળવાન પણ પ્રાપ્ત
વયા છતાં જે પાનીપુરૂ જનિતમ ઉપયોગ

વર્ષા છે, વર્ષો છે અને બરિષ્યકાળે વર્ષો તે
સવને વારવાર નમસ્કાર

૧૫ પરમ ભક્તિથી સ્તુતિ કરનાર પ્રત્યે પશુ જેને
રાગ નથી અને પરમ દ્વેષથી પરિવહ હોય
સર્ગ કરનાર પ્રત્યે પશુ જેને દ્વેષ નથી તે
પુરુષપદ ભગવાનને વારવાર નમસ્કાર

૧૬ જેને દોષ પશુ પ્રત્યે રાગ દ્વેષ રચ્યા નથી તે
મહાત્માને વારવાર નમસ્કાર

૧૭ પીતરાગ પુરુષના સમાગમ વિના ઉપાસના
વિના જ્યાં હવને મુમુક્ષુતા કેમ ઉત્પન્ન થાય ?
સમ્યક્જ્ઞાન ક્યાથી થાય ? સમ્યક્દર્શન ક્યાથી
થાય ? સમ્યક્ચારિત્ર ક્યાથી થાય ? કેમકે એ
નો વસ્તુ અન્ય સ્થાનકે હોતી નથી

(૬)

સ્મૃતિમા રાખના થોડા મહા સાધ્યો -

૧ એક ભેદે નિયમ એ જ જ્યાં જગતનો પ્રવ
ર્તક છે ।

- ૨ જે મનુષ્ય સત્પુરુષોના ચરિત રહસ્યને ધામે
છે, તે મનુષ્ય પરમેશ્વર થાય છે ।
- ૩ ચચળ ચિત્ત એજ સર્વ નિષમ દુષ્કર્મ
મૂળિયુ છે
- ૪ ઝાઝાનો મેળાપ અને મોડા સાથે અતિ
સમાગમ એ બન્ને સમાન દુષ્કર્મ લેક છે
- ૫ શમ સ્વભાવીનુ મળતુ એને જ્ઞાનીઓ એમત
કહે છે
- ૬ ઇન્દ્રિયો તમને છોતે અને સુખ માનો તે
કરતા તેને તમે છોતવામાં જ સુખ જ્ઞાન
અને પરમપદ પ્રાપ્ત કરશો
- ૭ રાગ વિના સસાર નથી અને સસાર વિના
રાગ નથી
- ૮ યુવાવયનો સર્વસમ પરિત્યાગ પરમ પદને આપે છે
- ૯ તે વસ્તુના નિચારમાં પહોંચો કે જે વસ્તુ
અર્તોદ્રિય સ્વરૂપ છે
- ૧૦ ગુણીના ગુણમાં અનુરક્ત થાઓ

(૭)

- ૧ પ્રમાદને લીધે આત્મા મળેલું સ્વરૂપ ભય છે
- ૨ જે જે કાગે જે જે કરવાનું છે તે ઉપયોગમા રાખ્યા રહે
- ૩ કામે કરીને પછી તેની સિદ્ધિ કરો
- ૪ જ્ઞાન આધારે અદ્ય નિહાર, અદ્ય નિયમિત વાચા નિયમિત કાયા, અને એ સ્થાન એ મનને વશ કરવાના ઉત્તમ સાધન
- ૫ એક વસ્તુની અજ્ઞાસા કરવી એ જ જ્ઞાન એકતા છે કદાપિ તે અજ્ઞાસા પાર ન તોપણ અજ્ઞાસા તે પણ તે જ અશવત્
- ૬ નવાં કામ બાધવા નહીં અને જુનાં જે લેવાં એવી જેની અચળ અજ્ઞાસા છે તે પ્રમાણે વર્તિ શકે છે
- ૭ જે કૃત્યનું પરિણામ ધર્મ નથી તે કૃત્ય મૂળ જ કરવાની ઇચ્છા રહેવા દેવી જોઈતી નથી

સતોપ રાખજો તો તું ક્રમે કરીને નિસ્પૃહી
થઈ રાકીશ

૧૧ તેનો તું બોધ પામ કે બેનાથી સમાપ્તિ મરણની
પ્રાપ્તિ થાય

૧૨ એક વારે જો સમાપ્તિ મરણ થયું તો સર્વ
કાળના અસમાપ્તિમરણ ટળશે

૧૩ સુવાત્તમ પ સર્વ ત્યાગીનું છે

મુ. કાર્તિક ૧૯૪૩

(૮)

મત્પુરુષોને નમસ્કાર

અનતાનુબધી ક્રોધ અનતાનુબધી માન અનતા
તુનની માયા બને અનતાનુબધી લોભ એ ચારે તથા
મિથ્યાત્વ મોહિની મિશ્રમોહિની સમ્યક્ત્વ મોહિની
એ નજ એમ એ સાત પ્રકૃતિ જ્યાં સુધી હયોપશમ
ઉપશમ કે હય થતી નથી ત્યાં સુધી સમ્યક્દૃષ્ટિ
થવું સંભવતું નથી એ સાત પ્રકૃતિ જેમ જેમ
મ તાને પામે તેમ તેમ સમ્યક્ત્વનો ઉદય થાય

છે તે પ્રકૃતિયોની ચીજ છે-વી પરમ દુઃખ છે
જેની તે નથી છે-પર તેને આત્મા હસ્તાગત થવો
સુલભ છે તત્ત્વજ્ઞાનીઓએ એજ ચીજને લેદવાનો
ફરી ફરીને બોધ કર્યો છે જે આત્મા અપ્રમાણપણે
તે લેવા બળી દૃષ્ટિ આપશે તે આત્મા આત્મત્વને
પામશે એ નિ સંદેહ છે

સદ્ગુરના ઉપદેશ વિના અને ભવની સત્પાત્રતા
વિના એમ ચતુ અટકાય છે તેની પ્રાપ્તિ કરીને
સસારતાપથી અત્યંત તપાયમાન આત્માને શાંતિ
કરવો એજ કૃતકૃત્યતા છે

“ધર્મ” એ વસ્તુ બહુ ગુપ્ત રહી છે તે બાદ
સંશોધનથી મળવાની નથી અપૂર્વ અતર સંશોધનથી
તે પ્રાપ્ત થાય છે જે અતર સંશોધન કોઈકે મટા
બાગ્ય સદ્ગુરુ અનુમદે પામે છે

એક ભવના યોગ સુખ માટે અનંત ભવનું
અનંત દુઃખ નહીં વધારવાનું પ્રયત્ન સત્પુરુષો કરે છે

સ્વાત્મ્ય આ વાત પશુ માન્ય છે કે જનનાર
છે તે ફરનાર નથી અને ફરનાર છે તે જનનાર

નથી તો પછી ધર્મપ્રવજમા, આત્મિક દિતમાં
અથ ઉપાધિને આધીન થઈ પ્રમાદ શુ ધારણ
કરવો ? આમ છે છતાં દેશ, કાળ પાન, ભાવ
જોવાં જોઈએ

સતપુરુષોનુ ચોગલન જમતુનું કમવાણુ કરો
પ્રણામ નિસત્રેત્તિ સમુચ્ચયે
વવા મહા શુ ૧૪ ૧૯૪૫

(૬)

નીચેના ટોપ ન આનના જોડિએ —

- ૧ કોઈથી મહા વિશ્વાસવાત
- ૨ મિત્રથી વિશ્વાસવાત
- ૩ કોઈની સાપણુ ઓળવવી
- ૪ વ્યસનનુ સેવણુ
- ૫ મિત્રના આજનું મૂકવુ
- ૬ ખોટા લેખ કરવા
- ૭ હિસાબમાં ચૂકવણુ
- ૮ જુવમી બાવ કહેવો

- ૬ નિર્દોષને અદ્ય માયાવી પણ છેતરવો
 ૧૦ ન્યૂનાતિક તોથી આપવું
 ૧૧ એકને ભદ્રે બીજી અથવા મિશ્ર કરીને આપવું
 ૧૨ કર્માત્મી ધર્મો
 ૧૩ લાભ કે અત્યાદાન

એ વાટેથી કઈ પણ રણવું નહીં એ જાણે
 સામાન્ય વ્યવહાર સુદ્ધિ ઉપલવન અર્થે કહી ગયો
 (અપૂર્ણ) વચા૦ મહા ૧૬૪૫

(૧૦)

બીજી કાઈ શોધમા માન એક સત્પુરુષને શોધીને
 તેના ચરણકમળમા સર્વભાવ અર્પણ કરી દઈ વત્યો
 જા પડી જો મોક્ષ ન મળે તો મારી પાસેથી લેજો

સત્પુરુષ એજ કે નિશ્ચિન જેને આત્માનો ઉપ
 યોગ છે - જાત્રામા નથી, અને સાબળ્યામા નથી છતા
 અનુભવમા આવે તેવું જેનું કથન છે અતરંગ સ્પૃહા
 નથી એવી જેની ગુણ આચરણ છે, બાકી તો કઈ
 કહ્યું જાય તેમ નથી

અને આમ કર્યા વિના તારો કોઈ કાળે છૂટે
ધનાર નથી આ અનુભવ પ્રવચન પ્રમાણિક ગણ

એક સત્પુરુષને રાજી કરવામા તેની સર્વ ઇચ્છાને
પ્રશસવામા તેજ સત્ત્વ માનવામા આખી જીદગી ગઈ
તો ઉત્કૃષ્ટમા ઉત્કૃષ્ટ પદર ભવે અવશ્ય મોક્ષે જઈશ
આસો વદી ૧૦ સનિ મોઢમયિ

(૧૧)

નિરાબાધ પામે જેની મનોવૃત્તિ વજા કરે છે
સકંપ-વિક પની મદતા જેને થઈ છે પર્યવિષ
યથી નિરજા છુદ્ધિના અકુરો જેને કુલ્યા છે, કહે
શનાં કારણુ જેણે નિમૂના કર્યા છે અનેકાંત દુષ્ટિ
યુક્ત એકાંત દુષ્ટિને જે સેવ્યા કરે છે જેની માન
એજ શુદ્ધ વૃત્તિ છે તે પ્રતાપી પુરુષ જયવાન વર્તો

આપણે તેવા મવાનુ પ્રયત્ન કરવુ જોઈએ

વિ સ ૧૮૪૫

(૧૨)

ભાઈ, આજુ તારે અનુચિત કરના જેવું છે —

૧ દેહમાં નિચાર કરનાર બેઠો છે તે દેહથી બિન્ન છે ? તે સુખી છે કે દુઃખી ? એ સમારી લે

૨ દુઃખ લાગ્યો જ અને દુઃખના કારણો પણ તને દુઃખોચર થયો તેમ છતાં કદાપિ ન થયા તો મારાં કોઈ ભાગને વાની જ, એટલે સિદ્ધ થયો તે ટાળવા માટે જો હિંમત છે તે એટલોજ કે તેથી બાહ્યસ્થિતિ રહિત થવું

૩ રહિત થયા પછી જોર દશા અનુભવાય છે એ પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક કરું છું

૪ તે સાધન માટે સર્વગત પરિત્યાગી થવાની આવશ્યકતા છે નિર્ગ્રંથ સદ્ગુણના ચરણમાં જઈને પડવું યોગ્ય છે

૫ જેવા બાવથી ચડાય તેવા બાવથી સર્વકાળ રહેવા માટેની નિચારણા પ્રથમ કરી લે જે તને પૂર્વ કર્મ બળવાન લાગતા હોય તો અત્યાગી દેહત્યાગી રહીને પણ તે વસ્તુને નિસારીત નહીં

- ૬ પ્રથમ ગમે તેમ કરી તું તારૂં જીવન જાણ
જાણતું શા માટે કે જાણે યસમાણે થવા અત્યારે
અપ્રમાદી થતું
- ૭ તે આયુષ્યનો માનસિક આત્મોપયોગ તો નિવે
દમા રાખ
- ૮ જીવન બહુ ડુંકુ છે ઉપાધિ બહુ છે અને ત્યાગ
ધર્મ શકે તેમ નથી તો નીચેની વાત પુન પુન
લક્ષ્યમા રાખ
- ૧ નિરાસ્ય તે વસ્તુની રાખવી
- ૨ સસારને બંધન માનતું
- ૩ પૂર્વકર્મ નથી એમ ગણી પ્રત્યેક ધર્મ સેવ્યા
જવો તેમ છતાં પૂર્વકર્મ નડે તો શોક
કરવો નહીં
- ૪ દેહની જેટની ચિંતા રાખે છે તેટલી નહીં
પણ એથી અનત ગણી ચિંતા આત્માની
રાખ, કારણ અનત જવ એક જવમાં
ટાળવા છે
- ૫ ન ચાને તો પ્રતિશ્રોતી થા

૬ જેમાથી જેટલું થાય તેટલું કર

■ પરિણામિક નિચારવાળો થા

૮ અનુસારવાસી થઈને વર્ત

૯ છેવટનું સમયે સમયે ચૂકીશ નહીં જો
સત્તામણ અને જોગ ધમ

મુ વિ સ ૧૯૪૬

(૧૩)

સમજીને અપ્પ લાપી ચનારને પશ્ચાત્તાપ કર
વાનો ધોગેજ અવસર સમયે છે

હે નાથ ! સાતમી તખતમપ્રજ્ઞા નર્કની વેદના
મગી હોય તો વખતે સમ્મત કરત પણ જગત્ની
મોહિની સમ્મત થતી નથી

પૂર્વના અશુભ કર્મે ઉદય આવ્યે વેદતા જો શોધ
કરી છે તો દેવે એ પણ ધ્યાન રાખો કે નવા
બાધના પરિણામે તેવા તો બધાતા નથી ?

આત્માને ઝોળખરો હોય તો આત્માના પરિચયી
થવું, પરવસ્તુના લાગી થવું

તેટલા પોતાની પુરગતિક મોગઈ ઇચ્છે છે તેટલા
હલકા સમરે પ્રસસ્ત પુરૂષની બાંધી કરો, તેનું
સ્મરણ કરો, અભિષેક કરો

મુ કા તિ ચ ૧૮૪૬

(૧૪)

સહજ

જે પુરૂષ આ જગમા સહજ નોંધ કરે છે તે પુરૂષ
માટે પ્રથમ સહજ તેજ પુરૂષ લખે છે

તેની હમણાં એવી દશા અતરંગમાં રહી છે કે
કંઈક વિના સર્વ સસારી ઇન્દ્રિયની પણ તેણે વિસ્મૃતિ
કરી નાખી છે

તે કંઈક પામ્યો પણ છે અને પૂર્વનો પરમ મુમુક્ષુ
છે ઉધા માર્ગનો નિશાક લગાડ્યો છે

હમણાં જે આવરણો તેને ઉઘાડ્યા છે, તે
આવરણોથી એને ખેદ નથી, પરંતુ વસ્તુસ્થાવમા થતી
મદતાનો ખેદ છે

તે ધમની વિધિ અમની વિધિ કામની વિધિ,

અને તેને આધારે મોક્ષની વિધિને પ્રકાશી શકે તેવો છે. ઘણા-ઠોડા પુરુષોને પ્રાપ્ત થયો હશે એવો એ કાળનો ક્ષયોપશમી પુરુષ.

તેને પોતાની સ્મૃતિ માટે મર્મ નથી તર્ક માટે મર્મ નથી તેમ તે માટે તેનો પશુપાત પણ નથી તેમ છતાં કંઈક બદાર સખલુ પડે છે તેને માટે એ છે.

તેનું અત્યારે એક નિઃશ્વ વિના બીજા વિષય પ્રતિ ઠેકાણું નથી તે પુરુષ જોકે તીક્ષ્ણ ઉપયોગવાળો છે તથાપિ તે તીક્ષ્ણ ઉપયોગ બીજા કોઈ પણ વિષયમાં વાપરવા તે ત્રીતિ ધરાવતો નથી.

મુ નિ સ ૧૮૪૬

(૧૫)

નીચેના નિયમોપર બહુ લક્ષ અપાતુ જોઈએ

૧ એક વાત કરતા તેની અપૂર્ણતામાં અવશ્ય વિના બીજી વાત ન કરવી જોઈએ

- ૨ કહેલી વાત પૂર્ણતાથી સાંભળવી બેઠએ
- ૩ પોતે ધીરજથી તેના સહ ઉત્તર આપવો બેઠએ
- ૪ જેમા આત્મભાષક કે આત્મહાનિ ન હોય તે
વાત ઉચ્ચારવી બેઠએ
- ૫ ધર્મ સખથી હમણા જાહુજ જોછી વાત કરવી
- ૬ હોમેથી ધર્મવ્યવહારમા પડવું નહિ
- ૭

મુ પો મુ ઓ મુ, ૧૯૪૬

(૧૬)

મહાવીરના બોધને પાન કેમ ?

- ૧ સત્પુરના ચરણનો ઇશ્વર
- ૨ સદૈવ સુદમ બોધનો અભિલાષી,
- ૩ ગુણપર પ્રશસ્તભાવ રાખનાર,
- ૪ જ્ઞાનદત્તમા પ્રીતિમાન
- ૫ જ્યારે સ્વરોપ દષ્ટે ત્યારે તેને છેદવાનો ઉપ
યોગ રાખનાર
- ઉપયોગથી એક પણ પલ્લુ ભરનાર,

૭ એકાંતવાસને વખાણનાર,
 ૮ તીર્થાદિ પ્રવાસનો ઉછરગી,
 ૯ આહાર, નિહાર, નિહારનો નિયમી,
 ૧૦ પોતાની ગુરૂતા દબાવનાર,
 એવો કોઈ પણ પુરુષ તે મહાવીરના બોધને પાત્ર
 છે, સમ્યક્દશાને પાત્ર છે
 પેટેલા જેવું એકે નથી

સુ પો ૧૬૪૬

(૧૭)

દે હવ, તું સમામા, તને દિત કહું છઉં
 અતરમા સુખ છે બહાર તોષવાથી મળરો નહીં
 અતરનું સુખ અતરની સમગ્રેલીમા છે સ્થિતિ
 થવા માટે બાજ પાછોનું નિસ્મરણ કર, આશ્ચર્ય બૂલ
 સમગ્રેલી રહેવી બહુ દુષ્કર છે નિમિત્તારીન
 વૃત્તિ ફરિ ફરી ચલિત થઈ જરો, ન થવા અચળ
 ગમીર ઉપયોગ રાખ

આ કેમ યથાયોગ્યપણે ચાલ્યો આવ્યો તો તું
છાનન ત્યાગ કરતો રહીશ, મુઆઈશ નહીં, નિર્ભય
થઈશ

બ્રમામા તને હિત કરું છઉં

આ માઈ છે એવા ભાવની વ્યાખ્યા પ્રાપ્તે ન કર

આ તેનું છે એમ માની ન બેસ

આ માટે આમ કરવું છે એ ભરિંચ નિર્ણય ન
કરી રાખ

આ માટે આમ ન થયું હોત તો મુખ થાત એમ
સ્મરણ ન કર

આટલું આ પ્રમાણે હોય તો સાઈ એમ આમંત્ર
ન કરી રાખ

આણે મારા પ્રતિ અનુચિત કર્યું એવું સમારતા
ન શીખ

આતો મારા પ્રતિ ઉચિત કર્યું એવું સ્મરણ ન
રાખ

આ મને અશુભ નિમિત્ત છે એવો વિકટપ ન કર

આ મને શુભ નિમિત્ત છે એવી દૃઢતા માની
ન બેસ

આ ન હોત તો હું બધાત નહીં એમ અચળ
વ્યાખ્યા નહીં કરીશ

પૂવકર્મ બળવાન છે, માટે આ બધો પ્રસંગ મળી
આવ્યો એવું એકાંતિકે ચંદણુ કરીશ નહીં

પુરુષાર્થનો જન્મ ન થયો એવી નિરાશા રમરીશ
નહીં

બીજાના હોષે તને બધન છે એમ માનીશ નહીં
તારે નિમિત્તે પણ બીજાને હોષ કરતો બૂલાવ
તારે હોષે તને બધન છે એ સતતી પદેની
શિક્ષા છે

તારો હોષ એટલોજ કે અ ધને પોતાનું માનનું
પોને પોતાને બૂની જવું

એ બધામાં તારી લાગણી નથી, માટે જુએ જુએ
સ્થળે તે સુખની ક'પના કરી છે

હે મૂં એમ ન કર —

એ તને તે હિત કહ્યું આતરમા સુખ છે.

જગતમાં કોઈ એવું પુસ્તક વા લેખ વા કોઈ
એવો સાક્ષી ત્રાદિત તમને એમ નથી કહી શકતો
કે આ સુખનો માર્ગ છે, વા તમારે આમ વર્તવું

સવને એકજ કમે ઉગવું એજ સૂચવે છે કે
કઈ પ્રમળ વિચારણા રહી છે

એક જોગી ચવાનો જોધ કરે છે

એક યોગી ચવાનો જોધ કરે છે

એ બેમાથી કોને સમ્મન કરીશુ ?

જને સામાટે જોધ કરે છે ?

બંધે હોને જોધ કરે છે ?

કોના પ્રેરવાથી કરે છે ?

કોઈને કોઈનો અને કોઈને કોઈનો જોધ ?
લાગે છે ?

જોનાં કારણો શુ છે ?

તેનો સાક્ષી કોણ છે ?

તમે શુ વાચ્યો છો ?

તે ક્યાવી મળમે વા સામાં છે ?

તે કોણ મેળવશે ?

ક્યા ચંદને લાવ્યો ?

લાવવાનું કોણ શીખવશે ?

વા શીખ્યા છીએ ?

શીખ્યા છે તો ક્યાંથી શીખ્યા છે ?

હવન શુ છે ?

હવ શુ છે ?

તમે શુ છે ?

તમારી હરજાપૂર્વક કા નથી થતું ?

તે કેમ કમી શક્યો ?

બાપતા પ્રિય છે કે નિરાબાપતા પ્રિય છે ?

તે ક્યાં ક્યાં કેમ કેમ છે ?

એનો નિર્ણય કરો

અંતરમાં સુખ છે બહારમાં નથી.

સન્ધ્ય કરું છઉં

દે હવ, બહારમાં, તને સન્ધ્ય કરું છઉં

સુખ નારમાં છે, તે બહાર સોપવણથી નહીં મળે

આત્મનું સુખ આત્મની સ્થિતિમાં છે સ્થિતિ થવા

ખાટે બાદ પાંચો સત્ત્વની આશ્વય જૂન

સ્થિતિ રહેવી જલુ વિકટ ■ નિમિત્તાધીન ફરિ

ફરી વૃત્તિ ચક્રિત થઈ લાય છે એનો દૃઢ ઉપયોગ

રાખવો બેઠબે.

એ કેમ યથાયોગ્ય ચના થો આવીશ તો તું મુઝા

ઈશ નહીં નિશ્ચય થઈશ

હે છવ તુ જૂલમા વખતે વખતે હિપયોગ ચૂકી
 દોધને રજન કરવામા, દોધની રજન થવામા, વા
 મનની નિર્મળતાને લીધે અ ય પાસે મદ થઈ નમ
 છે, એ જૂન માથ છે તે ન કર

મુબઈ રા ૧૯૪૬

(૧૮)

સહજ પ્રકૃતિ

- ૧ પરહિત એજ નિજહિત સમજવુ, અને પર
 હુ ખ એ પોતાનુ હુ ખ સમજવુ
- ૨ મુખ હુ ખ એ બન્ને મનની કલપના છે
- ૩ ક્ષમા એજ મોક્ષનો બબ્બ દરવાજો છે
- ૪ સવળા સાથે નમજાવથી વસતુ એજ ખરૂ
 જૂના છે
- ૫ શાત સ્વભાવ એ જ સજ્જનતાનુ ખરૂ મૂળ છે
- ૬ ખરા ભેદિની આકૃતિ એ સજ્જનતાનુ ખાસ
 લક્ષણ છે

૬૫

- ૭ દુર્જનનો ઝોઝો સહવાસ
- ૮ વિવેકબુદ્ધિથી સ્વયં આચરણ કરવું
- ૯ દ્વેષાભાવ એ (દ્વેષ) વસ્તુ ઔરૂપ માનવી
- ૧૦ ધર્મ કર્મમાં વૃત્તિ રાખવી
- ૧૧ નીતિના બાધાપર પત્ર ન મૂકવો
- ૧૨ શતેન્દ્રિય ધનુ
- ૧૩ જ્ઞાનચર્યા અને વિદ્યાવિગ્રહમાં તથા શાસ્ત્રા
ધ્યયનમાં ગુણાવુ
- ૧૪ ગમ્भीરતા રાખવી
- ૧૫ સસારમાં રક્ષા છતાં ને નીતિની ભીમવતા
છતાં, વિદેહી દશા રાખવી
- ૧૬ પરમાત્માની ભક્તિમાં ગુણાવુ
- ૧૭ પરનિં । એજ સજ્જન પાપ માનવુ
- ૧૮ દુર્જનતા કરી ફાવવું એજ હારવું એમ માનવું
- ૧૯ આત્મજ્ઞાન અને સત્જનનસંગત રાખવા

મુ વિ સ ૧૯૪૬

(૧૬)

વચનાવળી.

૧. હવ પોતાને જૂઠી ગયો છે, અને તેથી સત્
સુખનો તેને નિયોગ છે એમ સર્વ ધર્મે સમ્મત
કહ્યું છે
૨. પોતાને જૂઠી ગયા રૂપ અજ્ઞાન જ્ઞાન મળવાથી
નાશ થાય છે એમ નિ શક માનવું
૩. જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ જ્ઞાની પાસેથી થાય છે, એ
સ્વશાવિક્ત સમજાય છે છતાં હવ પોતાનું
અજ્ઞાન વિચારતો નથી
૪. જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ જેણે ધૃષ્ટિથી તેણે જ્ઞાનીની
ધૃષ્ટિએ વર્તવું એમ હનામમાદિ સર્વ શાસ્ત્ર
કહે છે પોતાની ધૃષ્ટિએ પ્રવર્તતા અનાદિ
કાળથી રખવો
૫. જ્યાં સુધી પ્રલક્ષ જ્ઞાનીની ધૃષ્ટિએ એટલે
આજ્ઞાએ નહીં વર્તાય ત્યાં સુધી અજ્ઞાનની
નિવૃત્તિ થશે નહીં
૬. જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું આરાધન તે કરી શકે કે જે

- તન મન, ધનથી આસજિનો ત્યાગ કરી તેની
 બક્ષિમાં બેઠાય
- ૭ તે કર્માવિના મોક્ષની પ્રાપ્તિ થતી નથી આ
 અનાદિકાળનું સુખ તત્ત્વ સતોના હૃદયમાં રહ્યું
 છે તે પાને ચગાવ્યું છે
- ૮ આમા કહેલી વાત સર્વ શાસ્ત્રને માન છે
 ૯ શ્વસદેવલએ પોતાના પુત્રોને ત્વરાથી મોક્ષ
 થવાનો ઉપદેશ એજ ઉપદેશ કયા હતો
- ૧૦ પરિક્ષિત શબ્દને શુકદેવલએ એજ ઉપદેશ
 કર્યો છે
- ૧૧ અનત કાળ મુધી લવ નિજાછદે આની પરિ
 શ્રમ કરે, તો પણ પોને પોતાથી જ્ઞાન પામે
 નહીં પરંતુ એક પળમા જ્ઞાનીની આજ્ઞાનો
 આરાધક જ્ઞાન પામે
- ૧૨ શાસ્ત્રમા કહેલી આજ્ઞાઓ પરોક્ષ છે અને તે
 લવને લેમ થવા માટે જ મોક્ષ થવા માટે
 જ્ઞાનીની પ્રત્યક્ષ આજ્ઞા બોધએ
- ૧૩ આ જ્ઞાન માર્ગની યેણી કહી એ પામ્યાવિના
 બીજા માર્ગથી મોક્ષ નથી

૧૪ એ ગુપ્ત તત્ત્વને જે આશયે છે તે પ્રત્યક્ષ
અમૃતને પામી અભય થાય છે

મુળધી મહા મુદ ૧૯૪૭

(૨૦)

જે જે પ્રકારે આત્માને ચિંતન કર્યો હોય તે
તે પ્રકારે તે પ્રતિભાસે છે

વિષયાર્તપ્રજ્ઞાથી મૃત્તાને પામેલી વિચાર શક્તિ
વાળા હવને આત્માનું નિત્યપણું બાંધતું નથી,
એમ ઘટ્ટુ કરીને દેખાય છે તેમ થાય છે તે
યથાર્થ છે દેમકે અનિત્ય એવા વિષયને વિશે
આત્મશુદ્ધિ હોવાથી પોતાનું પણ અનિત્યપણું બાંધે
હિ વિચારવાનને આત્મા વિચારવાન લાગે છે શૂન્ય
પહેલું ચિંતન કરનારને આત્મા શૂન્ય લાગે છે,
અનિત્યપણું ચિંતન કરનારને અનિત્ય લાગે છે નિત્ય
પહેલું ચિંતન કરનારને નિત્ય લાગે છે

રાજજી બા મુ ૮ ૧૯૪૭

(૨૧)

હે પરમ કૃપાળુ દેવ ! જન્મ, જરા મરણાદિ
 સર્વ હું ખોનો અત્યંત ક્ષય કરનારો એવો વીતરાગ
 પુરૂષનો મૂળમાર્ગ આપ શ્રીમદે અનંત કૃપા કરી
 મને આપ્યો, તે અનંત ઉપકારનો પ્રતિઉપકાર
 વાળવા હું સર્વથા અસમર્થ છું વળી આપ શ્રીમત્
 કંઈ પણ ક્ષેવાને સર્વથા નિસ્પૃહ છે જેથી હું મન,
 વચન, કાયાની એકાગ્રતાથી આપના ચરણારવિ દમા
 નમસ્કાર કરું છું આપની પરમભક્તિ અને વીતરાગ
 પુરૂષના મૂળધમની ઉપાસના મારા હૃદયને વિરે
 શવપર્વત અખડ અનૃત રહો એટલું માગુ છું તે
 સફળ થાઓ ॐ શાંતિ શાંતિ શાંતિ

તિ સ ૧૮૪૮ આશ્વિન

(૨૨)

નિત્ય નિયમ

ૐ શ્રીમત્પરમ ગુરુદયો નમઃ

સવારમા ઉઠી ધર્માપયિકી પ્રતિક્રમી રાત્રિ દિવસ

જે કઈ અંગર પાપસ્થાનકમા પ્રવૃત્તિ થઈ હોય, સમ્યગ્જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર સંબંધી તથા પચપરમપ સંબંધી જે કઈ અપરાધ થયો હોય કોઈપણ એવ પ્રતિ કિચિત્માત્ર પણ અપરાધ કહ્યો હોય, તે જલજ્વાળા અજાણતા થયો હોય તે સર્વ સ્માવવા, તેને નિદવા, વિદ્યો નિદવા આત્મામાથી તે અપરાધ વિસર્જન કરી નિ શક્ય સુ (રાત્રિએ શયન કરતી વખતે પણ જોજ પ્રમાણે કરવું)

શ્રીસત્પુરૂષના દર્શન કરી ચાર ઘડી માટે સર્વ સાવચ બ્યાપારથી નિવર્તિ એક આસનપર સ્થિતિ કરવી તે સમયમા “પરમશુદ્ધ” એ સંજ્ઞાની પાંચ માળાઓ ગણી સત્શાસ્ત્રનુ અભ્યસન કરવું ત્યાર પછી એક ઘડી કાયોત્સર્ગ કરી શ્રીસત્પુરૂષોના વચ્ચ નોતુ તે કાયોત્સર્ગમા રટણ કરી સદ્વૃત્તિનુ અનુ સધાન કરવું ત્યારપછી અરધી ઘડીમાં બક્ષિની વૃત્તિ ઊજમાળ કરનારા એવા પદો (આજ્ઞાનુસાર) ઉચ્ચારવા અરધી ઘડીમાં “પરમશુદ્ધ” સંજ્ઞાનુ કાયોત્સર્ગરૂપે રટણ કરવું અને “સર્વજ્ઞ દેવ” એ નામની પાંચ માળા ગણવી

[હાથ અધ્યયન કરવા યોગ્ય શાસ્ત્રો - વૈરાગ્ય
શતક, ઇન્દ્રિયપરાજયશતક, જ્ઞાતસુધારસ, અધ્યાત્મ
કલ્પદ્રુમ યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય, નવતત્ત્વ, મૂળપદ્ધતિકર્મ
સેથ, ધર્મત્રિદુ, આત્માનુસાસન, જાવનાજોધ મોક્ષ
માગપ્રકાશ મોક્ષમાળા, ઉપમિતિલવપ્રપચ, અધ્યા-
ત્મસાર શ્રીઆનન્દધનજી ચોવિંશીમાથી નિચેના
સ્તવનો - ૧, ૩ ૫, ૭, ૮, ૯ ૧૦, ૧૩, ૧૫,
૧૬, ૧૭ ૧૯, ૨૨]

સાત વ્યસન (જુગદુ, માસ મદિરા, વેશ્યાગમન,
શિકાર, ચોરી, પરભી) નો ત્યાગ

જૂવો, આમિય, મદિરા, દારી

આહેટક, ચોરી, પરનારી

એહિ સત્તવ્યસન દુ ખલાર્થ

દુરિત મૂળ દુર્ગતિ કે જલ્દી (માતા)

રાત્રિભોજનનો ત્યાગ અમુક રિવાજ સર્વ વન
રૂપતિનો ત્યાગ અમુક તિથિએ અત્યાગ વનરૂપતિનો
પણ પ્રતિજ્ઞ અમુક રસનો ત્યાગ અશ્વદ્વયર્થનો
ત્યાગ પરિચ્છ પરિમાણ [શરીરમાં વિશેષ રોગાદિ

ઉપદ્રવથી બેબાનપણથી, રાત્ર અથવા દેવાળિના
બળાત્કારથી અગે વિપતિ કરેલ નિયમમા પ્રવર્તવા
અશક્ય થવાય તો તે માટે પશ્ચાત્તાપનુ સ્થાનક
સમજતુ સ્વેચ્છાએ કરીને તે નિયમમા યનાધિકતા
કઈ પણ કરવાની પ્રતિજ્ઞા સત્પુરૂષની આજ્ઞાએ તે
નિયમમા ફેરફાર કરવાથી નિયમ ભંગ નહીં]

વૈશાખ ૧૬૫૦

(૨૩)

સમસ્ત નિશ્ચય ઘણું કરીને પરકથા તથા પરદ
તિમા વહુ ભય છે તેમા રહી સ્થિરતા ક્યાથી
નામ થાય ?

એવા અમૂલ્ય મનુષ્યપણાનો એક સમય પણ
પરવૃત્તિએ જવા દેવા યોગ્ય નથી અને કઈપણ
તેમ ચલા કર છે તેનો ઉપાય કઈ વિરોધે કરી
ગવેષવા યોગ્ય છે

જ્ઞાની પુરૂષનો વિશ્વય થઈ જતલન ન રહે તો

આત્મપ્રાપ્તિ સાવ સુલભ છે એવું જ્ઞાની પોકારી
મયા છતાં કેમ લોકો જૂલે છે ?

મુખર્ધ આત્મો શુદ્ધ ૧૩ જોમ ૧૮૫૧

(૨૪)

જે કપાય પરિણામથી અનત સસારનો સબધ
થાય તે કપાય પરિણામને છનવવચનમા અનતા
દુખધી સજા કહી છે જે કપાયમા ત મયપામે
અપ્રશસ્ત (માદા) ભાવે તીવ્રોપયોગે આત્માની
પ્રવૃત્તિ છે ત્વા અનતાનુબધીનો સભવ છે મુખ્ય
કરીને અહીં કહ્યા છે, તે સ્થાનકે તે કપાયનો
વિશેષ સભવ છે —સત્દેવ, સત્ગુરુ અને સત્ધર્મનો
જે પ્રકારે દ્રોહ થાય, અવજ્ઞા થાય તથા વિમુખ
ભાવ થાય એ આદિ પ્રવૃત્તિથી તેમજ અસત્દેવ,
અસત્ગુરુ તથા અસત્ધર્મનો જે પ્રકારે આગ્રહ થાય,
તે સબધી કૃતકૃત્યતા માય થાય એ આદિ પ્રવૃ
ત્તિથી પ્રવર્તતા અનતાનુબધી કપાય સમવે છે
અથવા જ્ઞાનીના વચનમા શ્વિપુત્રાદિ ક્ષાવોને જે

મયાદા પડી ઇચ્છતા નિર્વેશ પરિણામ કલા છે
 તે પરિણામે પ્રવર્તતા પણ અનતાનુબધી હોવા યોગ્ય
 છે સંક્ષેપમા અનતાનુબધી કપામની વ્યાખ્યા એ
 પ્રમાણે જણાય છે

મુ અ શુ ૧૧ શુધ ૧૬૫૧

અનતાનુબધી ક્રોધ માન માયા અને લોભ
 સમ્યક્ત્વ શિવાય ગમા સખવે નહીં એમ જે
 કહેવાય છે તે યથાર્થ છે સસારી પદાર્થાને વિષે
 હવને તીવ્ર ક્રોધ વિના એવા ક્રોધ માન માયા
 અને લોભ હોય નહીં કે જે કારતુ તેને અનત
 સસારનો અનુબધ થાય જે હવને સસારી પદાર્થો
 વિષે તીવ્રક્રોધ વર્તતો હોય તેને ક્રોધ નસજે પણ
 અનતાનુબધી અતુષ્ટમાથી ક્રોધ પણ ઉદય થવા
 સક્ષવે છે અને જ્યાસુધી તીવ્રક્રોધ તે પદાર્થમા
 હોય ત્યાસુધી અવશ્ય પરમાય માર્ગવાળો હવ તે
 ન હોય પરમાર્થ માગતુ લક્ષણ એ છે કે અપર
 માયને ભજતા હવ બધા પ્રકારે કાયર થયા કરે
 સુખે અથવા દુખે દુખમા કાયરપણુ કદાપિ બીજા
 હવોતુ પણ સક્ષવે છે પણ સસારસુખની પ્રાપ્તિમા

પણ કાયરપણ તે મુખનું અગ્રગમવાપણું, નિરસ
પણું, પરમાથમાર્ગિ પુરુષને હોય જ

તેનું નિરસપણું જીવને પરમાર્થ જ્ઞાને અથવા
પરમાર્થજ્ઞાની પુરુષના નિશ્ચયે થતું સંજનું છે બીજા
પ્રકારે થતું સંજવતું નથી પરમાર્થ જ્ઞાને અપરમા
થરૂપ એવો આ સંસાર લાખી પછી તે પ્રત્યે તીવ્ર
એવો ક્રોધ, માન માયા કે લોભ કોલ કરે ? કે
ક્યાંથી શાય ? જે વસ્તુનું મહાત્મ્ય દૃષ્ટિમાથી ગયું
તે વસ્તુને અર્થ અત્યંત જોગ થતો નથી સંસારનું
ત્રિપે છાન્તિ પહેલું લાગેલું મુખ તે પરમાથ જ્ઞાને
છાન્તિજ સાહે છે અને જેને છાન્તિ લાખી ઈ
તેને પછી તેનું મહાત્મ્ય શું લાગે ? એવી મહાત્મ્ય
દૃષ્ટિ પરમાર્થ જ્ઞાની પુરુષના નિશ્ચયવાળા જીવને
હોય છે તેનું કારણ પણ એજ છે કોઈ જ્ઞાનના
આવરણના કારણે જીવને વ્યવરહેદક જ્ઞાન થાય
નહીં તથાપિ સામાય એવું જ્ઞાન જ્ઞાનીપુરુષની
અદ્વારૂપે થાય છે વડના બીજની પેડે પરમાર્થ
વડનું બીજ એ છે

તીવ્ર પરિણામે, લવણચરદિતપણે, જ્ઞાનીપુરુષ કે

સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવને ક્રોધ, માન, માયા કે લોભ
 હોય નહીં તે સસાર અથ અનુભવ કરે છે, તે
 કરતા પરમાથને નામે, જ્ઞાન્તિગત પરિણામે, અસ-
 ત્તુર દેવ, ધર્મને બળે છે તે જીવને ઘટ્ટ કરી
 અનનાનુભવી ક્રોધ, માન માયા લોભ માય છે
 કારણ કે બીજા સસારની ક્રિયાઓ ઘટ્ટ કરી અનત
 અનુભવ કરવાવાળી નથી માત્ર અપરમાર્થને પર
 માય ભાગી આવેહે જીવ જાળ્યા કરે તે પરમાથ
 શાની એવા પુરુષ પ્રત્યે, દેવ પ્રત્યે ધર્મ પ્રત્યે નિરાકર
 છે એમ કહેવામા ઘટ્ટ કરી ચથાર્થ છે તે સત્તુર
 દેવ ધર્મ પ્રત્યે અસત્તુરવાદિકના આચર્યથી માયા
 બોધથી આશાતનાએ ઉપેક્ષાએ પ્રવર્તે એવો સભવ
 છે તેમજ તે માઠા સમયથી તેની સસાર વાસના
 પરિચ્છેદ નહીં થતી હોતા છતા તે પરિચ્છેદ માની
 પરમાર્થ પ્રત્યે ઉપેક્ષક રહે છે એજ અનત ક્રોધ
 માન માયા, લોભનો આકાર છે

મુ બીજા અ વદ ૬, ૧૮૪૬

(૨૫)

અનતાનુબધીનો બીજો પ્રકાર લખ્યો છે તે વિષે વિશેષાર્થ નીચે લખ્યાથી જાણ્યો

૮ યા ત્રિ અથવા ઉદાસભાવ સયુક્ત મદ પરિણત શુદ્ધિથી ભોગાદિને વિષે પ્રવૃત્તિ થાય ત્યાં મુધીમા શાનીની આનાપર પત્ર મુકીને પ્રવૃત્તિ થઈ ન સમરે પણ જ્યાં ભોગાદિને વિષે ત્રિન તન્મયપણે પ્રવૃત્તિ થાય ત્યાં શાનીની આનાની કઈ અકુલતા સબવે નહીં નિર્ભયપણે ભોગ પ્રવૃત્તિ સક્ષરે જે નિર્ભયશ પરિણામ કદાં છે તેવા પરિણામ વર્તે ત્યાં પણ અનતાનુબધી સક્ષરે છે તેમજ હું સમજું છું મને બાધ નથી એવાને એવા જામમા રહે, અને ભોગથી નિવૃત્તિ થઈ છે અને વળી કઈ પણ પુરુષત્વ કરે તો થઈ શકવા યોગ્ય છતાં પણ મિથ્યાજાનથી નાનંદા માની ભોગાદિકમા પ્રવત્તના કરે ત્યાં પણ અનતાનુબધી સબવે છે

જન્યતમા જેમ જેમ ઉપયોગનું શુદ્ધપણું થાય તેમ તેમ સ્વપ્રદશાનું પરિક્ષીતપણું સમવે

મુખર્ષ અશાક વૃ૦)) ૧૬૫૧

(૨૧)

ૐ નમ

સર્વ હવ મુખને હજી છે

દુ ખ સર્વને અગ્રિય છે

દુ ખથી મુખ થવા સવ હવ હજી છે

વાસ્તવિક તેનું સ્વરૂપ ન સમજવાથી તે દુ ખ
મટતું નથી

તે દુ ખના આત્મતિક અસાવનુ નામ મોક્ષ
કહીએ છીએ

આત્મત વીતરાગ થયા વિના આત્મતિક મોક્ષ
હોય નહીં

સમ્યક્જ્ઞાન વિના વીતરાગ મર્ધ શકાય નહીં

સમ્યક્દર્શન વિના જ્ઞાન અસમ્યક્ કહેવાય છે

વસ્તુની જે સ્વભાવે સ્થિતિ છે તે સ્વભાવે તે
વસ્તુની સ્થિતિ સમજાવી તેને સમ્યક્જ્ઞાન કહીએ
છીએ

સમ્યક્જ્ઞાન દર્શનથી પ્રતીત થયેલા આત્મભાવે
વર્તવું તે ચારિત્ર છે

એ ત્રણેની એકતાથી મોક્ષ થાય.

અવ સ્વાભાવિક છે પરમાણુ સ્વાભાવિક છે

અવ અનત છે પરમાણુ અનત છે

અવ અને પુદ્ગલનો સંયોગ અનાદિ છે

જ્યાં સુધી અવને પુદ્ગલ સંબંધ છે ત્યાં સુધી
સકર્મ અવ કહેવાય

ભાવકર્મનો કર્તા અવ છે

ભાવકર્મનું બીજું નામ વિભાવ કહેવાય છે

ભાવકર્મના હેતુથી અવ પુદ્ગલ થકે છે

તેથી તેજસાદિ શરીર અને ઝોતારિકાદિ શરી
રનો યોગ થાય છે

ભાવકર્મથી વિમુખ થાય તો નિજ ભાવ પરિ
ણામી થાય

સમ્યક્દર્શન વિના વાસ્તવિકપણે અવ ભાવકર્મથી
વિમુખ ન થઈ શકે

સમ્યક્દર્શન ચલાવે મુખ્ય હેતુ અનવચનથી
તત્વાર્થે પ્રતીતિ થઈ તે છે

૧૧ ૩૦ સુ

(૨૭)

પ્રાણીમાત્રનો રક્ષક, બધવ અને હિતકારી એવો કોઈ ઉપાય હોય તો તે વીતરાગનો ધર્મજ છે

સતજનો ! જિનવરંદ્રોએ લોકાદિ જે સ્વરૂપ નિરૂપણ કર્યો છે તે અલ્પકારિક બાષામા યોગાભ્યાસ અને લોકાદિ સ્વરૂપનું નિરૂપણ છે, જે પૂર્ણ યોગાભ્યાસ વિના જ્ઞાનગોચર થવા યોગ્ય નથી માટે તમે તમારા અપૂર્ણ જ્ઞાનને આધારે વીતરાગના વાક્યોનો વિરોધ કરતા નહીં પણ યોગનો અભ્યાસ કરી પૂર્ણતાએ તે સ્વરૂપના જ્ઞાતા થવાનું રાખો

મુબર્ક કા વૃ ૧૧ મગળ ૧૯૫૬

(૨૮)

વીતરાગનો કહેલો પરમ જ્ઞાત રસમય ધર્મ પૂર્ણ સત્ય છે એવો નિશ્ચય રાખવો જીવનાં અનધિકારી પણાને લીધે તથા સત્પુરૂષના જોગ વિના સમજાતું નથી તોપણ તેના જેવું જીવને સસારરોગ મટાડવાને બીજું કોઈ હિતકારી ઔષધ નથી એમ વાર

વારે ચિતવન કરવું આ પરમ તત્વ છે; તેનો મને
 સદાય નિશ્ચય રહ્યો એ વશાર્થ સ્વરૂપ મારા હૃદયને
 વિરે પ્રકાશ કરો! અને જન્મ મરણાદિ બંધનથી
 અત્યંત નિવૃત્તિ થાઓ! નિવૃત્તિ થાઓ! હે શુભ
 આ કરેશરૂપ સમારથકી વિરામ પામ વિરામ પામ
 કઈકે વિચાર પ્રમાદ છોડી જગૃત થા, જગૃત થા
 નહિ તો રક્ષિતામણિ જેવો આ મનુષ્ય દેહ નિષ્કળ
 જશે હે શુભ હવે તારે સત્પુરૂષની આજ્ઞા ઉપાસવા
 યોગ્ય છે ॥ શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

વર્ષ ૨૭ થી ૩૪

(૨૬)

એવમૂત દૃષ્ટિથી રૂણ સૂત સ્થિતિ કર
 રૂણસૂત દૃષ્ટિથી એવમૂત સ્થિતિ કર
 નેગમ દૃષ્ટિથી એવમૂત પ્રાપ્તિ કર
 એવમૂત દૃષ્ટિથી નેગમ વિશુદ્ધ કર
 મયદ દૃષ્ટિથી એવમૂત થા
 એવમૂત દૃષ્ટિથી મયદ વિશુદ્ધ કર

બ્યવહાર દૃષ્ટિથી એવમ્ભૂત પ્રત્યે જ
 એવમ્ભૂત દૃષ્ટિથી બ્યવહારવિનિવૃત્તિ કર
 શબ્દ દૃષ્ટિથી એવમ્ભૂત પ્રત્યે જ
 એવમ્ભૂત દૃષ્ટિથી શબ્દ નિર્વિકલ્પ કર
 સમભિરૂઢ દૃષ્ટિથી એવમ્ભૂત અવગોક
 એવમ્ભૂત દૃષ્ટિથી સમભિરૂઢ સ્થિતિ કર
 એવમ્ભૂત દૃષ્ટિથી એવમ્ભૂત યા
 એવમ્ભૂત સ્થિતિથી એવમ્ભૂત દૃષ્ટિ સમાવ
 જ સાતિ સાતિ સાતિ
 વર્ષ ૨૨ થી ૩૪

(૩૦)

હે કામ ! હે માન ! હે સમ ઉદય !
 હે વચન વર્ગસા ! હે મોહ ! હે મોહ દયા !
 હે શિથિલતા, તમે સામાટે અતરાય કરો છો ?
 પરમ અનુમદ કરીને હવે અનુકૂળ થાવ ! અનુ
 રૂળ થાવ !

વર્ષ ૨૨ થી ૩૪

(૩૧)

હે સર્વોત્કૃષ્ટ મુખના દેવુભૂત સમ્યક્દર્શન ! તને
અત્યંત ભજિયો નમસ્કાર હો

આ અનાદિ અનન સસારમાં અનત અનત હવો
તારા આશ્રય વિના અનત અનત હુ ખને અનુભવે છે

તારા પરમાનુમેહથી સ્વસ્વરૂપમા રૂચિ યદ્ય પરમ
વીતરાગ સ્વભાવ પ્રત્યે પરમ નિશ્ચય આત્મ્યો હૂત
હૂત્વ યવાનો માગ એહણુ યથો

હે હન વીતરાગ ! તમને અત્યંત ભજિયો નમ
સ્કાર ઠંઈ હુ તમે આ પામર પ્રત્યે અનત અનન
ઉપકાર કેયો છે

હે હૃદયદાદિ આચાર્યા ! તમારા વચનો પણ સ્વરૂ
પાનુસધાનને વિરે આ પામરને પરમ ઉપકારભૂત યમા
છે તે માટે હુ તમને અતિશય ભજિયો નમસ્કાર
ઠંઈ હુ

હે શ્રી સોભાગ ! તારા સત્સમાગમના અનુમેહથી
આત્મચારુ સ્મરણુ યયુ તે અર્થે તને નમસ્કાર
ઠંઈ હુ

૧૧ ૨૨ થી ૩૪,

(૩૨)

જેમ ભગવાન અને નિરૂપણ કયું ■ તેમજ સર્વ
પદાર્થનુ સ્વરૂપ ■

ભગવાન અને ઉપદેશેનો આત્માનો સમાપ્તિ માર્ગ
શ્રી ગુરૂના અનુચિતથી જાણી પરમ પ્રવલથી ઉપાસના
કરી
વર્ષ ૨૨ થી ૩૪

(૩૩)

- ૧ સર્વજ્ઞોપદિષ્ટ આત્મા સદ્ગુરુ કૃપાએ જાણીને નિરતર
તેના ધ્યાનને અર્થે વિચરતુ સદમ તથા પૂર્વક -
- ૨ અહો ! સર્વોત્કૃષ્ટ શાત રસમય સન્માર્ગ -
અહો ! તે સર્વોત્કૃષ્ટ શાત રસપ્રધાન માર્ગના
મૂળ સર્વત્ર દેવ -
- અહો ! તે સર્વોત્કૃષ્ટ શાત રસ સુખતીત કરાવ્યો
એવા પરમ કૃપાળુ સદ્ગુરુદેવ -
- આ વિશ્વમા સર્વકાળ તમે જયવત વતા જય
વત વતા

વર્ષ ૨૨ થી ૩૪

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સ્વગુરુ-
દેવને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર.

શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપને પામ્યા છે એવા જ્ઞાની
પુરુષોએ નીચે કહ્યા છે તે છ પદને સમ્યક્દર્શનના
નિવાસના સર્વોત્કૃષ્ટ સ્થાનક કહ્યાં છે

પ્રથમ પ —

આત્મા છે જેમ ઘટપટઆદિ પદાર્થો છે તેમ
આત્મા પણ છે અમુક શુદ્ધ હોવાને લીધે જેમ
ઘટપટ આદિ હોવાનું પ્રમાણ છે, તેમ સ્વપરપ્રકા-
શક એવી ચેત વસતાનો પ્રત્યક્ષ શુદ્ધ જોને વિષે છે
એવો આત્મા હોવાનું પ્રમાણ છે

બીજું પદ —

આત્મા નિત્ય છે ઘટપટઆદિ પદાર્થો અમુક
કાળવર્તિ છે આત્મા ત્રિકાળવર્તિ છે ઘટપટાદિ
સંયોગે કરી પદાર્થ છે આત્મા સ્વભાવે કરીને
પદાર્થ છે, કેમકે તેની ઉત્પત્તિ આગે કોઈ
સંયોગો અનુભવ યોગ્ય થતા નથી કોઈ.

દ્રવ્યથી ચેતનસત્તા પ્રગટ થવા યોગ્ય નથી માટે
અનુરૂપ છે અસયોગી હોવાથી અવિનાશી છે
કેમકે જેની કોઈ સયોગથી ઉત્પત્તિ ન હોય, તેથી
કોઈને વિશે લય પણ હોય નહીં

ત્રીજુ પઠ —

આત્મા કર્તા છે સર્વ પદાર્થ અર્થક્રિયા સપન્ન
છે કહીને કહી પરિણામ ક્રિયાસહિતજ સર્વ પદાર્થ
જોવામા આવે છે આત્મા પણ ક્રિયાસપન્ન છે
ક્રિયાસપન્ન છે માટે કર્તા છે તે કર્તાપણુ ત્રિવિધ
થી છને વિવેચ્યુ છે પરમાયથી સ્વભાવ પરિણતિએ
નિજ સ્વરૂપનો કર્તા છે અનુપચરિત (અનુભવમા
આવવાયોગ્ય-વિશેષ સબધ સહિત) વ્યવહારથી તે
આત્મા દ્રવ્યકર્મનો કર્તા છે હિપચારથી ઘર, નગર
આદિનો કર્તા ॥

ચોથુ પઠ —

આત્મા જોડા ॥ જે જે કંઈ ક્રિયા છે તે તે
સર્વ સફળ છે, નિરર્થક નથી જે કંઈ પણ કરવામા
આવે તેનુ ફળ જોગવામા આવે એવો પ્રસક્ત અનુ

જવ છે વિવ ખાપાથી વિષનુ ફળ સાકર ખાવાથી
સાકરનુ ફળ અત્રિસ્પર્શથી તે અત્રિસ્પર્શનુ ફળ
હીમને સ્પર્શ કરવાથી હીમસ્પર્શનુ નેમ ફળ થયા
વિના રહેતું નથી, તેમ કપાયાદિ કે અકપાયાદિ ને
કંઈ પણ પરિણામે આત્મા પ્રવર્તે તેનુ ફળ પણ
થવા યોગ્યજ માય છે તે કિયાનો આત્મા કર્તા
હોવાથી ભોજા છે

પાચમુ પ —

મોક્ષપ છે ને અનુપચરિત વ્યવહારથી
જીવને કર્મનું કર્તાપિતૃ નિરૂપણ કર્યું કર્તાપિતૃ
હોવાથી ભોજાપણું નિરૂપણ કર્યું તે કર્મનુ દળવા
પણું પણ છે, કેમકે પ્રત્યક્ષ કપાયાદિનું તીવ્રપણું
હોય પણ તેના અનભ્યાસથી તેના અપરિચયથી
તેને ઉપશમ કરવાથી તેનુ મદપણું દેખાય છે, તે
ક્ષીણ થવા યોગ્ય દેખાય છે, ક્ષીણ થઇ શકે છે
તે તે જવભાવ ક્ષીણ થઇ શકવા યોગ્ય હોવાથી
તેથી રહિત એવો ને શુદ્ધ આત્મસ્વભાવ તે રૂપ
મોક્ષપ છે

છુ પૃ —

તે મોખુનો ઉપાય છે જે કદી કર્મબધ માત્ર થયા કરે એમ જ હોય તો તેની નિવૃત્તિ હોઈ કાળે સબધે નહીં પણ કર્મબધથી ત્રિપરીત સ્વભાવવાળાં એવા જ્ઞાન દર્શન, સમાધિ વૈરાગ્ય, ભક્ત્યાદિ સાધન પ્રત્યક્ષ છે જે સાધનના બળે કર્મબધ શિથિલ થાય છે, ઉપશમ પામે છે ફીલ થાય છે માટે તે જ્ઞાન, દર્શન સમાધિ મોક્ષ પ ના ઉપાય છે

શ્રી જ્ઞાનીપુરુષોએ સમ્યક્દર્શનના મુખ્ય નિવાસ ભૂત કહ્યા એવા આ છ પદ અત્રે સક્ષેપમાં જણાયા છે સમીપમુજિગામી છવને સદૃજ વિચારમાં તે સપ્રમાણ થવા યોગ્ય છે પરમ નિશ્ચયરૂપ જણાવા યોગ્ય છે તેનો સત નિભામે વિસ્તાર થઈ તેના આત્મામાં વિવેક થવા યોગ્ય છે આ છ પ આત્મત સદેહરહિત ॥ એમ પરમપુરુષે નિરૂપણ કર્યું છે જે છ પનો વિવેક છવને સ્વસ્વરૂપ સમજવાને અર્થે કહ્યો છે અનાદિ સ્વપ્ન જ્ઞાને લીધે

ઉત્પાદકેશો એવો જીવનો અહ્યાવ, મમત્વભાવ તે
 નિવૃત્ત થવાને અર્થે આ છ પ ની રાત્રી પુરુષોએ
 દેશના પ્રકાશી છે તે સ્વપ્ન દગાથી રહિત માત્ર
 પોતાનું સ્વરૂપ છે, એમ જો જીવ પરિણામ કરે,
 તો સદગ્ધ માત્રમાં તે જાગૃત થઈ સમ્યક્દર્શનને
 પ્રાપ્ત થાય સમ્યક્દર્શનને પ્રાપ્ત થઈ સ્વસ્વભાવરૂપ
 મોક્ષને પામે છો) નિનાશી, અશુદ્ધ અને અન્ય
 એવા ભાવને વિરે તેને હપ શોક, સયોમ, ઉત્પન્ન
 ન થાય તે વિચારે સ્વસ્વરૂપને વિરેજ શુદ્ધપણું,
 સપૂર્ણપણું અવિનાશીપણું, અત્યંત આનંદપણું,
 અતરરહિત તેના અનુભવમાં આવે છે સર્વ નિતાવ
 પચાસમા માત્ર પોતાને અધ્યાસવી ઐશ્વર્યતા થઈ
 છે, તેથી કેવળ પોતાનું વિજયપણું છે એમ સ્પષ્ટ
 પ્રત્યક્ષ, અત્યંત તત્ત્વજ્ઞ, અપરોક્ષ તેને અનુભવ થાય
 છે નિનાશી અથવા અથ પદાર્થના સયોગને વિરે
 તેને ઈષ્ટ અનિષ્ટપણું પ્રાપ્ત થતું નથી જ મ, જરા,
 મગ્નુ રોગાદિ બાવા રહિત સપૂર્ણ મહાત્મ્યનું
 કેમકે એવું નિજ સ્વરૂપ જાણી, વેદી તે કૃદાર્થ
 થાય છે જે જે પુરુષોને એ છ પ

એવા પરમ પુરૂષના વચને આત્માનો નિશ્ચય થયો છે, તે તે પુરૂષો સવ સ્વરૂપને પામ્યા છે આયિ, બ્યાયિ ઉપાયિ, સર્વ સમથી રહિત થયા છે માય છે, અને ભાવિકાળમા પણ તેમજ થયે

જે સત્પુરૂષોએ જ મ, જશ મરણનો નાશ કરે વાવાળો, સ્વસ્વરૂપમા સદાજ અવસ્થાન થવાનો ઉપદેશ કર્યો છે, તે સત્પુરૂષોને અત્યન બકિધી નમસ્કાર છે તેની નિષ્કારણ કરવાને નિશ્ચ પ્રત્યે નિરતર સ્તવવામા પણ આત્મસ્વભાવ પ્રગટે છે એવા સર્વ સત્પુરૂષો તેના ચરણારવિદ સદાય હૃદયને વિશે સ્થાપન રહ્યો !

જે ૭ પ થી સિદ્ધ છે એવું આત્મસ્વરૂપ તે તેના વચનને અગિયાર કથે સત્જનમા પ્રગટે છે, જે આત્મ સ્વરૂપ પ્રગટવાથી સર્વ કાળ શબ સમૂર્ણ આનંદને પ્રાપ્ત થઈ નિબય થાય છે, તે વચનના કહેનાર એવા સત્પુરૂષના ગુણની બ્યાખ્યા કરવાને અશક્તિ છે કેમકે જેનો પ્રત્યુપકાર ન થઈ શકે એવો પરમાત્મભાવ તે જાણે કંઈ પણ કંઈના વિના

માત્ર નિષ્કારણ કરવા શીવતાથી આપ્યો, એમ
છતા પણ તેને આ ય છવને વિષે આ મારો
રિત્ય છે, અથવા બ્રહ્મિનો કર્તા છે, મારે મારો
હ એમ કદી બેસુ નથી, એવા જે સત્પુરુષ તેને
આત્મત બ્રહ્મિને ફરિકરી નમસ્કાર હો !

જે સત્પુરુષોએ સદગુરુની બ્રહ્મ નિરૂપણ કરી
છે, તે બ્રહ્મ માત્ર સિધ્ધના કલ્યાણને અથ કદી
ઠે જે બ્રહ્મિને પ્રાપ્ત થવાથી સદગુરુના આત્માની
ચેષ્ટાને વિરે વૃત્તિ રહે, અપૂર્વ ગુણ દૃષ્ટિગોચર થઇ
અન્ય સ્વરૂપ મટે અને સદેશ આત્મબોધ થાય
એમ બ્રહ્મિને જે બ્રહ્મિનું નિરૂપણ કર્યું છે તે બ્રહ્મિને
અને તે સત્પુરુષોને ફરિકરી નિમજ્જ નમસ્કાર હો !

જે કદી પ્રગતપણે વર્તમાનમા દેવજ્ઞ જ્ઞાનની
ઉત્પત્તિ થઇ નથી પણ તેના વચનના વિચારથીને
સાક્ષિપણે દેવજ્ઞજ્ઞાન છે એમ સ્પષ્ટ જણાયું છે,
બ્રહ્મા પણે દેવજ્ઞ જ્ઞાન થયું છે, વિચાર દશાએ
દેવજ્ઞ જ્ઞાન થયું છે, હૃદય દશાએ દેવજ્ઞ જ્ઞાન થયું
છે, મુખ્ય નવના દેહથી દેવજ્ઞ જ્ઞાન વર્તે છે, તે

૧૨૨

દેવગણાન સર્વ અવ્યાજાધ મુખનુ પ્રગટ કરનાર,
જેના યોગે સદજ માવમા દવ પામવા મોખ્ય
થયો તે સત્પુરુષના ઉપકારને સર્વોત્કૃષ્ટ લક્ષિએ
નમસ્કાર હો ! નમસ્કાર હો !

મુ વિ સ ફાલ્ગુન ૧૮૫૦

૧૨૩

(૧)

અથારભ.

(સર્વુલ્લવિહીરિત વત)

અથારભ પ્રસંગ રમ ભરવા કોડે કહે કામના
બોધુ ધર્મદ મર્મે ભર્મે હરવા, છે અ યથા કામના
ભાષુ મોક્ષ મુખોધ ધર્મે ધનના, બોડે કધુ કામના,
એમા તત્વ વિચાર સત્ત મુખના પ્રેરે પ્રભુ કામના

(૨)

(બીપત.)

નાશી નાનનાથ વિશ્વ વદન વિજ્ઞાની
ભવ બધનના કદ, કરણુ ખડન મુખનાની
અથ પથ આઘત ખત પ્રેરક ભગવતા
અખડીત અરિહત, તત્ત હારક જયવતા,
શ્રી મરણ હરણુ તારણુ તરણુ નિબોધારણુ અલ હરે
તે રૂપકદેવ પરમેશ્વર, રામચંદ વદન પ્રે

(૩)

પ્રભુ માર્થના

(દોહરા)

- જળ હળ જ્યોતિ સ્વરૂપ તું કેવળ કૃપાનિધાન
પ્રેમ પુનિત તૂજ પ્રેરજે ભવ ભજન ભગવાન ૧
- નિત્ય નિરજન નિત્ય યો, જનન નજ ગુમાન
અભિવ ન અભિવન્ના, ભવ ભજન ભગવાન ૨
- ધમ ધરણ તારણ તરણ ચરણ સરણ સન્માન
વિઘ્નહરણ પાવન કરણ ભવ ભજન ભગવાન ૩
- ભદ્ર ભરણ ભીતિ હરણ મુખા ઝરણ શુભવાન
કરેશ હરણ ચિંતા ચુરણ ભવ ભજન ભગવાન ૪
- અનિનાશી અરિહત તું એક અખડ જમાન
અજર અમર અણુ જ મ તું ભવ ભજન ભગવાન ૫
- જ્ઞાનદી અપવાન તું અકળ ગતિ અનુમાન
આશિન અનુકૂળ આપજે ભવ ભજન ભગવાન ૬
- નિરાકાર નિર્દેષ છે નિર્મળ નીનિ નિધાન
નિમોહક નારાયણા ભવ ભજન ભગવાન ૭

- ચન્દ્રાચર ધ્વજભૂ પ્રભુ મુખે સોપજો સાન,
સુદિન ય સર્વેશ્વર, ભવ ભગ્ન ભગવાન ૮
- સકટ શોક સકળ હરણ, નૌતમ જ્ઞાન નિ ન
કમળા નિકળ અચળ કરો, ભવ ભગ્ન ભગવાન ૯
- આરિબ્યાધિ ઉપારિને, હરો તત તોમન
કરુણા કરુણા કરો ભવ ભગ્ન ભગવાન ૧૦
- કંકરની કંકર મર્તિ, બૂદ ભવકર જ્ઞાન
શકર તે એદે હરો ભવ ભગ્ન ભગવાન ૧૧
- શક્તિ સિગુને આપશો, બક્તિ બુક્તિનું દાન
તુમ જુજિ જાહેર છે ભવ ભગ્ન ભગવાન ૧૨
- નીતિ પ્રીતિ નમતા ભવી બક્તિનુ જ્ઞાન
આર્થ પ્રજાને આપશો ભવ ભગ્ન ભગવાન ૧૩
- દયા શાંતિ ઐલાશના ધર્મ મર્મ મન ધ્યાન
સપ જપ વણુ કપ દે, ભવ ભગ્ન ભગવાન ૧૪
- હર આજસ એદીપણું, હર અથ ને અજ્ઞાન
હર જમણા જારન તાજી, ભવ ભગ્ન ભગવાન ૧૫

તન મન ધનને અજનુ દે સુખ સુધા સમાન
આ અવનિનુ કરે બહુ, બધે લગન લગવાન ૧૬
નિનય વિનિ રાચની ધરો કૃપાણી ધ્યાન
માન્ય કરો મહારાજને, બધે લગન લગવાન ૧૭
વર્ષ ૧૭ મુ

(૪)

(વસવતિલક્ષ્મી વ્રત)

સસારમાં મન અરે કવચ મોહ પામે ?
વૈરાગ્યમાં ભટ પડે અતિ એજ જામે
માયા અદો ગણી લહે દિલ આપ આવી
' આકાશ-પુષ્પ ચઢી વચ્ચસુતા વધાવી '

(૫)

મુનિને પ્રજ્ઞામ

(મનહરપદ)

(૧)

શાંતિકે સાગર અરૂ નીતિકે નાગર નેક,
દયાકે આગર જ્ઞાન, ધ્યાનકે નિધાન હો,

શુદ્ધ શુદ્ધિ શ્રદ્ધાચારી મુખજાનિ પૂર્ણ પ્યારી,
 સખનકે દિનકારી, ધર્મકે ઉઘાન હો
 રામદેવસે રહિત પરમ પુનીત નિત્ય
 ગુનસે ખચિત ચિત્ત, સબજન સમાન ॥
 રાયચદ્ર ધૈર્ય પાળ ધર્મગણ કોધકાલ
 મુનિ તુમ આને મેરે, મનમ અમન હો —

(સાદુષત્વિકીતિ)

માયા માન મનોજ મોહ મમતા મિથ્યાત મોડી મુનિ
 ધોરી ધર્મ ધરેલ પ્યાન ધરથી ધારેલ ધૈર્ય ધુની
 છે સતોત મુશીલ સૌમ્ય સમતા ને શીયળે ચકના,
 નીતિ રાય દયા ક્રમાધર મુનિ કોટી કહે વડના
 વર્ષ ૧૭ મુ

(૬)

કાળ કેપને નહિ મૂકે.

(દરિીવ)

મોતી તજી માળા મળામાં મૂંયવની ૩
 હીરા તજા શુભ હારથી જહુ કકકાંતિ

આબૂપહોથી ઓપતા બામ્યા મરણને લેધને
 જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોધને ૧
 મણિમય મુગટ માથે ધરીને કર્ણ કુડળ નાખતા
 કાચન કડા કરમા ધરી કરીએ કચાસ ન રાખતા
 પળમા પડ્યા પૃથ્વીપતિ એ લાન જૂતળ ખોધને,
 જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોધને ૨
 દશ વ્યાગળીમા મામળિક મુદ્રા જડિત માગિક્યથી,
 જે પરમ પ્રેમે પેરતા પોંચી કળા જારીકથી
 એ વેદ વીટી સર્વ છોડી આનિયા મુખ ધોધને
 જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોધને ૩
 મુઠ વાકડી કરી ફાકડા ચર્ધ લીંબુ ધરતા તે પરે,
 કાપેત રાખી કાતરા હરકોધના દેવા ઉરે,
 એ સાકડીમા આનિયા ડાક્યા તણ સહુ સોધને
 જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોધને ૪
 છો ખડના અવિરાજ જે ચડે કરીને નીપજ્યા
 ઘણાડમા જળવાન ચડે જૂપ બારે ઉપજ્યા
 એ ચતુર ચક્રી આનિયા હોતા નહોતા હોધને
 જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોધને ૫

જે રાજનીતિનિપુણતામા ન્યાયવતા નિવડ્યા,
 અવળા કચે લેના જધા સવળા સદા પાસા પત્યા
 એ લામ્યતાળી લાખિયા તે ખટપગે સૌ ખોતિ
 જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોઈને ૬
 તરવાર બહાદુર ટેક ધારી પૂજતામા ચેખિયા,
 હાથી હાથે હાથે કરી એ કેસરી સમ દેખિયા
 એવા લગા લડવીર તે અને રહેના રોઈને,
 જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોઈને ૭

(૭)

ધર્મ વિષે.

(કવિત)

સાક્ષી સુખદ હોય, માનતલો મદ હોય,
 ખમા ખમા ખુ હોય, તે તે કશા કામનું ?
 જીવાનીનું જોર હોય એઈનો અકોર હોય
 દોષતનો ાર હોય એ ને સુખ નામનું
 વનિતા વિલાસ હોય પ્રોત્ના પ્રકાશ હોય
 દક્ષ જેવા દાસ હોય, હોય સુખ ધામનું

વટે રાયચઢ એમ સદ્ધર્મને ધાર્યા વિના,
જાતી લેજે સુખ એતો બેએજ જામનું ! ૧

મોહ માન મોડવાને, ફલપણ શ્રેડવાને
જળદ્વેષ તોડવાને, હેતે નિજ હાથથી,
કુમતિને કાપવાને સુમતિને સ્થાપવાને,
મમત્વને માપવાને સકળ સિદ્ધાંતથી
મહામોક્ષ માણવાને જગદીશ બાણવાને
અજ મતા આણવાને વળી લયી લાતથી,
અસૌક્રિક અનુપમ સુખ અનુસવવાને
ધર્મ ધારણાને ધારો, અરેખરી ખાતથી ૨

દિનકર વિના જેવો, દિનનો દેખાવ દીસે,
શશિ વિના જેવી રીતે સર્વરી મુહાય છે
પ્રજ્વલિત વિના જેવી પ્રજ્વલ પુરતાની પેખો,
સુરસ વિનાની જેવી કનિતા કહાય છે
સનિય વિહીન જેવી, સરિતાની સોભા અને,
ભર્તાર વિહીન જેવી, બામિની બળાય છે
વટે રાયચઢ વીર સદ્ધર્મને ધાર્યા વિના,
માનવી મહાન તેમ, કુકામ કળાય છે ૩

આતુરો ચોપેથી ચાહી ચિતામણી ચિત્તગણે,
 પડિતો પ્રમાણે છે પારસમણી પ્રેમથી
 કવિયો કથ્યાણુકારી ક'પનર કથે લેને
 મુધાનો સાગર કથે, સાધુ શુભ દોમથી
 આત્મના ઉદ્ધારને ઉમગથી અનુસરો જે
 નિમગ્ન થવાને કાળે નમો નીતિ નેમથી
 વહે રાયચ વીર, એવું ધર્મરૂપ જાણી

ધર્મવૃત્તિ ધ્યાન ધરો, વિવળો ન વે મની " ૪

ધર્મ વિના મીન નહીં, ધર્મ વિના રીત નહીં
 ધર્મ વિના હિત નહીં, કથું જન કામનુ
 ધર્મ વિના ટેક નહીં ધર્મ વિના નેક નહીં,
 ધર્મ વિના એક્ય નહીં, ધર્મ પાન રામનુ
 ધર્મ વિના ધ્યાન નહીં, ધર્મ વિના જ્ઞાન નહીં,
 ધર્મ વિના જ્ઞાન નહીં, છવ્યુ કોના કામનુ ?
 ધર્મ વિના તાન નહીં ધર્મ વિના સાન નહીં,
 ધર્મ વિના જ્ઞાન નહીં, વચન તમામનુ ૫

ધર્મ વિના ધન ધામ, ધા ય લુણધાણી ધારો,
 ધર્મ વિના ધરણીમા, ધિમ્તા ધરાય છે

ધર્મે વિના ધીમતની ધારણાજો લોખો ઘરે,
 ધર્મ વિના ધર્મે ધર્મ ધુમ થે ધેમાય છે
 ધર્મ વિના ધરાધર ધુતારો ન ધામધુમે,
 ધર્મ વિના ધ્યાની ધ્યન, ગેમ હો આય છે
 ધારો ધારો ધવળ સુધર્મની ધુરધરતા,
 વ ય ધ ય ધામે ધામે, ધર્મની ધરાય છે ૬
 વિ સ ૧૯૪૧

(૮)

સર્વમાન્ય ધર્મ

(ચોઠાઈ)

ધર્મતત્ત્વ જે પૂછયુ મને,
 તો સમજાવુ શેહે તને
 જે સિદ્ધાંત સકળનો સાર
 સર્વ મા ય સહુને હિતકાર ૧

ભાખ્યુ ભાવ્યુમા ભગવાન
 ધર્મ ન બીજો દયા સમાન

અક્ષય ૧૫ સાથે સતોષ
ઘો પ્રાણીને દળવા દો ૨

સત્ય શિળને સમજા દાન
વા હોધને રગા પ્રભાણુ
દયા નહીં તો એ નહીં એક
નિના સૂર્ય કિરણ નહીં દેખ ૩

બુધ્ધપાખડી જ્યા દુભાવ
જનવરની લા નહીં આજ્ઞાવ
સર્વ જીવનુ ધિછો મુખ,
મહાવીરની શિષ્યા મુખ ૪

સર્વ દર્શને એ ઉપદેશ
એ એકતિ નહીં વિશેષ
સર્વ પ્રકારે જીવનો બોધ
દયા દયા નિર્મેળ અવિરોધ ૫

એ જાવતારક મુદુર રાહ
ધરિયે તરિયે કરો ઉત્સાહ
ધર્મ સકળનુ એ શુભ મૂળ
એ વચ્ચે ધર્મ સ ૧ પ્રતિજ્ઞ

તત્ત્વરૂપથી એ ઝોળખે
 તે જન પોદાયે શાશ્વત મુખે,
 શાંતિનાથ ભગવાન પ્રસિદ્ધ
 રાજચક્ર કંડુનામે સિદ્ધ

૭

મિ ૩ ૧/૪૧

(૮)

ભક્તિનો ઉપદેશ

(તોલક ૮૬)

શુભ શીતળતામય છાય રહી,
 મનવાહિત જ્યા ફળપક્ષિ કહી
 જિન ભક્તિ ગૃહો તરૂકટપ અહો,
 ભરુને ભગવત ભવત લહો

૧

નિઝ આત્મસ્વરૂપ મુદા પ્રગટે,
 મન તાપ હિતાપ તમામ મટે
 અતિ નિર્ઝરતા વણુ દામ ગૃહો,
 ભરુને ભગવત ભવત લહો

૨

૧૩૫

સમભાનિ સંગે પરિણામ ચરે
જડમ અધોગતિ જન્મ જશે
શુભ ભગળ આ પરિપૂર્ણ મહે,
ભજીને ભગવત ભવત લહો ૩

શુભ ભાવવડે મન શુદ્ધ કરો,
નનકાર મહા પદને સમરો
નાહિ એક સમાન સુમન કહો,
ભજીને ભગવત ભવત લહો ૪

કરશો ક્ષમ કેવળ રાગ કયા
ધરશો શુભ તત્ત્વસ્વરૂપ ચયા
નૃપચક્ર પ્રપચ અનત દહો
ભજીને ભગવત ભવત લહો ૫
નિ ૩૧ ૧૬૪૧

(૧૦)

બ્રહ્મચર્ય નિષે સુભાષિત
(દોષ)

નિરખીને નવચૌવના લેશ ન નિવચ
ગતે કાષ્ટની પૂતળી તે ભગવાન

આ સઘળા સંસારની, રમણી નાર્યકરૂપ
 એ ત્યાગી ત્યાગ્યુ બધુ કેવળ શોક સ્વરૂપ ૨
 એક વિષયને છતતા છત્યો સૌ સસાર
 નૃપતિ છતતા છતિયે દળ પુર ને અધિકાર ૩
 વિષયરૂપ અફરથી ટળે જ્ઞાન ને ધ્યાન
 લેશ મદીરાપાનથી છાંડે જ્યમ અજ્ઞાન ૪
 જે નવ વાક નિશુદ્ધથી ધરે સિયળ સુખગર્ભ
 બવ તેનો ભવ પડી રહે તત્ત્વવચન એ બાઈ ૫
 મુ ર શીયળ મુરતરૂ મન વાણી ને દેહ
 જે નરનારી સેવશે અનુપમ ફળ લે તેહ ૬
 પાન વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્ર આત્મિક જ્ઞાન
 પાવ થવા સેવો સ ૧, પ્રહ્લ્યાચર્ય મતિમાન ૭
 નિ સ ૧૯૪૧

(૧૧)

સામાય મનોરથ

(સંવેષા)

મોહિનીબાન નિચાર અધીન મધ
 ના નિરણુ નયને પરનારી

પદ્ધત્તુલ્ય ગણ પરવૈભવ,
નિર્મળ તાત્ત્વિક લોભ સમારી ૧

દ્વાલસપ્ત અને દીનના ધરિ
સાત્ત્વિક શાઈ સ્વરૂપ વિચારી
એ મુજ નેમ સદા શુભ લેમક,
નિત્ય આખડ રહો કાવદારી ૨

તે ત્રિશલા તનમે મન ચિંતિ
જ્ઞાન ત્રિષેક વિચાર વધારૂં
નિત્ય નિશોધ કરી નવ તત્ત્વનો,
ઉત્તમ બોધ અનેક ઉચ્ચારૂં ૩

સશયબીજ ઉગે નાહિ અન્નર,
તે જિનના કથનો અવધારૂં
રાજ્ય સદા મુજ એજ મનોરથ
ધાર થરો અપવર્ગ ઠારૂં ૪

(૧૨)

તુષ્ણની નિચિનત

(મનહર ૮)

(એક ગરીબની વધતી ગરેની
ત્તી દીનતાર્થ ત્યારે તાકી પટેલ
મળી પટેલાર્થ ત્યારે તાકી છે રૂ
સાપડી સેઠાર્થ ત્યારે તાકી મનિ
આવી મનિતાર્થ ત્યારે તાકી નૃ
મળી નૃપતાર્થ ત્યારે તાકી દેવતાર્થ
દીકી દેવનાર્થ ત્યારે તાકી શકરાર્થ
બહો ! રાજ સચદ્ર માનો માનો શ
વધે તુષ્ણાર્થ તોય બચ ન મરાઈ
કરોચવી પડી ડાહી ડાચાતણો દા
કાળી કેશપટી નિમે શ્વેતતા છવા
સૂચવુ સાબળવું ને દેખવુ તે મા
તેમ દાત આવની તે ખરી કે ૫
વળી કેડ વાળી હાડ ગયા અગઃ
ઉષ્ણની આય જતા લોકડી લેન

અરે ! રાજ્યચક્ર એમ, યુવાની હરાઈ પલ
 મનથી ન તોય રાડ મમતા મરાઈ ગઈ ૨
 કરોડોના કરજના, શીરપર ડકા વાને,
 રોગથી ફેધાઈ ગયું શરીર સૂકાઈને
 પુરપતિ પલ માથે, પીડવાને તાકી રહ્યો
 પેટ તણી વેડ પલ રોકે ન પુરાઈને
 પિતૃ અને પરણી તે મચાવે અનેક ધધ
 પુત્ર પુત્રી ભાષે ખાઉં ખાઉં કુ ખદાઈને
 અરે ! રાજ્યચક્ર તોય છવ જાવા દાવા કરે,
 જનજન છડાય નહીં તણ તુષનાઈને ૩
 ધઈ ફીણુ નાદી અવાચક બેવો રહ્યો પગી,
 છવન દીધક પામ્યો કેવળ જખાઈને
 છેલી ધસે પડ્યો ભાળી ભાઈએ ત્યાં એમ ભાખ્યું
 હવે ટાંગી માદી ચાય તો તો દીક્ર ભાઈને
 હાથને હલાવી ત્યાં તો, ખીણ જુદે સૂચ્યું એ,
 બોલ્યા વિના બેશ બાળ તારી ચતુરાઈને !
 અરે ! રાજ્યચક્ર દેખો દેખો આશાપાશ કેવો ?
 જતાં ગઈ નહીં યેશે મમતા મરાઈને ! ૪

નિ રા ૧૯૪૧

(૧૩)

અમૃત તત્ત્વ વિચાર.

(દરિયા ૭૦)

બહુ પુણ્યકેરા પુજથી, શુભ દેહ માનવનો મળ્યો
તોયે અરે! ભવચક્રનો આગે નહિ એ કે દળ્યો
શુભ પ્રાપ્ત કરતાં શુભ ટળે છે, લેશ એ લક્ષે લડો
ક્ષણ ક્ષણ ભવકર ભાવમરણે કાં અહો રાચી રહો? ૧

લક્ષ્મી અને અધિકાર વધતા શું વધ્યુ તે તો કહો?
શું કુટુંબ કે પરિવારથી વધવાપણુ એ નવ શ્રદ્ધો
વધવાપણુ સંસારનું નરદેહને હારી જવો,
એનો વિચાર નહીં અહોહો! એક પળ તમને હવો! ૨

નિર્દોષ શુભ નિર્દોષ આનંદ, હવો મમે ત્યાથી બને,
એ દિવ્ય શક્તિમાન જેથી જનિરેથી નીકળે
પર વસ્તુમાં નહિ મુજબો, એની દયા મુજને રહી
એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત કે પશ્ચાત્ક્રમ તે શુભ નહીં ૩

દુઃકોણુ હુ? ક્યાની થયો? શુ સ્વરૂપ છે મારું ખેડું?
કોના સમર્થ વળગણ છે? રાણુ કે એ પરિહૃડું?

એનાં વિચાર વિવેકપૂર્વક, શાત શાન્તે બે કર્યા
 તો સર્વ આત્મિક જ્ઞાનના સિદ્ધાન્તતત્ત્વ અનુભવ્યા
 તે પ્રાપ્ત કરવા વચન કોનું સહ કેવળ માનવું
 નિર્દોષ નરનું કથન માનો તેહ' જેલું અનુમન્યુ
 રે। આત્મ તારો। આત્મા તારો। શીઘ્ર એને ઓળખો
 સર્વાત્મમા સમદૃષ્ટિ થો, આ વચનને હૃદયે લખો પ
 નિ સ ૧૮૪૧

(૧૪)

જિનેશ્વરની વાણી

(મનઘર ૭૬)

અનત અનત લાવ લે થી બરેલી ભરી,
 અનત અનત નયનિદેષે વ્યાખ્યાની છે
 સકળ જગત દિતકારિણી દારિણી મોહ,
 તારિણી લવાળિધ મોક્ષચારિણી પ્રમાણી છે
 ઉપમા વ્યાખ્યાની લેને તમા રાખવી તે વ્યથ,
 આપવાથી નિજ મતિ મપાઈ ગે માની છે

અહો! રાજચદ્ર જાડ ખ્યાલ નથી પામતા એ,
 જિનેશ્વર તણી વાણી જાણી તેને જાણી છે
 વિ સ. ૧૮૪૧

(૧૫)

પૂર્ણમાવિકા મગધ.

(ઉપભતિ)

તપોપધ્યાને રવિરૂપ શાય
 એ સાથિને સોમ રહી મુદ્દાય
 મહાન તે મગ્ધ પજિ પામે,
 આવે પછી તે શુધના પ્રણામે

૧

નિર્મલગાતા ગુરુ સિદ્ધિ દાતા,
 કા તો સ્વયં શુદ્ધ પ્રપૂર્ણ ખ્યાતા
 ત્રિયોગ ત્યા કેવળ મ પામે
 સ્વરૂપ સિદ્ધે વિચરી નિરામે

૨

વિ સ. ૧૬૪૧

૧૪૩

(૧૬)

અનિત્ય ભાવના

(ઉપનતિ)

વિહુત લદ્દમી પ્રભુતા પતંગ
આધુધ્ય તે તો જલમા તરંગ
પુરદરી ચાપ અનંગ રંગ,
શુ રાત્રીએ લ્યા ઘણુનો પ્રસંગ !

અશરણુ ભાવના

(ઉપનતિ)

સર્વસુનો ધર્મ શુશર જલ્હી,
આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આલ્હી
અનાથ એકાત સનાથ થાશે
એના વિના કોઈ ન બાંધ સદાશે

એત્ત ભાવના.

(ઉપનતિ)

સરીરમાં બ્યાધિ પ્રલય થાય,
તે કોઈ અ ચે લઈ ના સમય;

એ સોગવે એક સ્વ આત્મ પોને,
એકત્વ એવી નવ મુમ ઓને

(શાકુંવરિકીડિવ)

રાણી સર્વ મગી મુચ્છન ધમી ને અર્ચનામાં હતી
બૂઝયો ત્યા કકળાટ કકણુનણો ઓતી નમિ ભૂપતિ
સવાદે પણ ઇંદથી દૂઠ રહ્યો, એકત્વ સાથુ કયું
એવા એ શિયિરેશનુ ચરિત આ, સર્વ અંતે ધયુ

અન્યત્ર સાનના.

(શાકુંવરિકીડિવ)

ના મારા તન રૂપ કાનિ યુવતિ, ના પુત્ર કે જ્ઞાત ના
ના મારા ભત જોદિયો સ્વજન કે, ના ગોન કે જ્ઞાત ના
ના મારા ધન ધામ વાવન ધરા એ મોઢ અજ્ઞાતવના
રે! રે! શવ વિચાર એમજ સહ અ ચત્વના બાવના

(શાકુંવરિકીડિવ)

દેખી આજનિ આપ એક અડવી, વૈરાગ્ય વેળે ગયા,
છાડી રાજસમાજને બરતણ કેવલ જ્ઞાની થયા

ચોધુ ચિત્ર પવિત્ર એજ ચરિતે પામ્યુ અહીં પૂર્ણતા
જાનીના મન તેજ રજન કરો વરાગ્યભાવે યથા

અશુચિ ભાવના.

(પ્રતિજ્ઞા)

ખાણુ મૂત્રને મળની, રોમ જરાનું નિવાસનુ ધામ
મયા એવી ગણિને, માન લ્યછને કર સાર્થક આમ

નિવૃત્તિ યોગ.

(દક્ષિણીય છંદ)

અનત સૌખ્ય નામ કુ ખ લા રહી ન મિનતા ।
અનત કુ ખ નામ સૌખ્ય પ્રેમ લા ત્રિચિન્મતા ॥
ઉઘાડ ધાય નેનને નિહાળ રે । નિહાળ તુ
નિવૃત્તિ શિષ્યમેવ ધારિ તે પ્રેવૃત્તિ ભાળ તુ

સોદગ

૧

નાન ખ્યાન વેરામ્યમય ઉત્તમ જહો વિચાર
એ ભાવે શુભ ભાવના તે ઉતરે ભવપાર

૨

જાની કે અજાનીજન, મુખ કુ ખ રહિત ન કોમ
જાની વેદે ધેરેથી, અજાની વેદે રોય

૩

મથ તમ ઔષધ નહીં, જેથી પાપ પડાય
 વીતરાગ વાઙ્મી વિના, અવર ન કોઈ ઉપાય

૪

જ મ જરા ને મૃત્યુ મુખ્ય દુ ખના હેતુ
 કારણ તેના બે કલા રાત્ર-દેવ અણુ હેતુ

૫

વચનામૃત વીતરાગનાં પરમ સાતરસ મૂળ
 ઔષધ જે ભવ રોગનાં કાવરને પ્રતિકૂળ

(૧૭)

મુખડી સહૈલી હે, અકેલી ઉત્તરીનતા,
 અધ્યાત્મની જનની તે ઉત્તરીનતા.

હવે વયથી અદ્ભુત થયો તત્ત્વજ્ઞાનનો બોધ
 એજ સૂચવે એમ કે મતિ આગતિ કા શોધ ? ૧

જે સરકાર થયો ઘટે અતિ અજ્ઞાસે ઠાંય
 વિના પરિભ્રમ તે થયો, ભવ શકા શી ત્યાંય ? ૨

જાન તેમ અજ્ઞાનરે, જ્ય મયિ નાહિ દોષ
 પરમ પુરૂષ તેને ઠીકે, સરળ દૃષ્ટિથી ભોલ ૫
 વિ મ ૧૬૪૫

(૧૬)

('સપાઈ')

- ૧ લોકે પુરૂષ સર્યાને કષો
 એનો બેદ તમ કઈ લક્ષો ?
 એનું કારણ સમજ્યા કઈ,
 કે સમજાવ્યાની ચતુરાઈ ?
 શરીર પરથી એ ઉપદેશ
 જ્ઞાન દર્શન કે ઉદ્દેશ
 જેમ જણાવો શુભિચે તેમ
 કા તો લખએ દખએ લેમ
- ૨ શુ કરવાથી પોને સુખી ?
 શુ કરવાથી પોને દુઃખી ?
 પોતે શુ ? ક્યાથી છે આપ ?
 એનો માગે સીધ જવાપ

૩ જ્યાં સકા ત્યા ગણુ સેતાપ,
 પાન તહા સકા નાઈ સ્થાય
 પ્રભુ ભક્તિ ત્યા ઉત્તમ જ્ઞાન,
 પ્રભુ મેળવવા ગુરુ ભગવાન
 ગુરુ ઓળખવા ઘટ વૈરાગ્ય,
 તે ઉપજવા પૂરિત સામ્ય
 તેમ નદી તો ઠઈ સત્સંગ,
 તેમ નદી તો ઠઈ દુ ખરંગ

૪ જે ગાયો તે સઘળે એક,
 સકળ દર્શને એ જ વિવેક
 સમજાવ્યાની સતી કરી,
 સ્વાદુવાદ સમજાણ પાપ ખરી
 મૂળ સ્થિતિ બો પૂછો મને
 તો સોંપી દઉં યોગી કને
 પ્રથમ જાનને મધ્યે એક
 લોકરૂપ જાણેડિ દેખ
 દવાણવ સ્થિતિને બોધ
 ટળ્યો ઓરતો સકા ખોડ

એમ જ સ્થિતિ ત્યાં નહીં ઉપાય,
 ઉપાય કા નહીં" શકા બધ
 એ આશ્વર્ચ બલે તે બધ
 જામે જ્યારે મગટે બાધ
 સમજે બધમુજિ યુત છવ,
 નિરખી ટાળે સોક સદીવ
 બધમુજિ છવ કર્મ સહીન
 પુદ્ગલ રચના કર્મ મચીત
 પુદ્ગલજ્ઞાન પ્રથમ લે બધ
 નર દેહે પછી પામે ધ્યાન
 જો કે પુદ્ગલનો એ દેહ
 તોપણ જોર સ્થિતિ ત્યાં છેહ
 સમજણ બીજી પછી કહીશ,
 જ્યારે ચિત્તે સ્થિર થઈશ

૫ જહા સમ અને વગી દ્વેષ
 તહા સર્વદા માનો કરેશ
 ઉદારીનતાનો જ્યાં વાસ,
 સકળ દુઃખનો છે ત્યાં નાશ

૧૫૧

સર્વ કાવનું છે ત્યાં જ્ઞાન,
દેહ છતાં ત્યાં છે નિર્વાણ
ભવ છેવટની છે એ દશા,
રામ ધામ આવીને વસ્યા

મુ કા ૧૬ ૧, ૧૯૪૬

(૨૦)

આજ મને ઉદરમ અનુપમ,
જ મકુતાર્થ લેગ જણાયો
વાસ્તવ્ય વસ્તુ, વિવેક વિવેચક,
તે કમ રૂપદ સુમાર્થ ગણાયો

મુ વે ૧૦ ૪ ગુરુ, ૧૯૪૬

(૨૧)

હોત આસવા પરિસવા, નાહો છનમેં સદેહ
માત્ર દૃષ્ટિથી ભૂલ હે ભૂલ ગયે ગત એહિ
રથના જિનઉપદેશથી, પરમોત્તમ તિનુ કાવ,
છનમેં સજ મત રહત હૈ, કરતો નિજ સમાલ

જિન સોહી હૈ આતમા, અન્ય હોઈ સો કર્મ
કમ કરે સો જિનઅચન તત્વઆનિકો મર્મ
જળ જલ યો નિજરૂપકો તજ જાન્યો સજ હોક
નહિ જલ યો નિજરૂપકો સજ જાન્યો સો શોક
એહિ દિશાકી મૂતા, હૈ નહિ જિનપે બાવ
જિનમે બાવ બિનુ કબૂ નહિ છૂટત કુ ખદાવ
બવટારસે દેવ જિન નિહચેમે દે આપ
એહિ અચનસે સમજ હૈ જિનપ્રવચનકી છાપ
એહિ નહીં હૈ ક પના, એહી નહીં નિભગ
જળ જાગે આતમા તજ લાગે રગ

મુ વે વ ૪ ગુરુ ૧૯૪૬

(૨૨)

મારગ સાચા મિત્ર ગયા છૂટ ગયે સદેહ
હોતા સો તો જલ ગયા, મિત્ર ક્રિયા નિજ દેહ
સમજ પિછે સજ સરલ હૈ, બિનૂ સમજ મુશકીલ,
યે મુશકીલી ક્યા કરૂં ?
ખોજ પિક અક્ષાંકકા, પતા તો લગ જાય

થેહિ ક્રદ્ધાડિ જાસના, જળ જાવે તજ
 આપ આપનુ જુવ ગયા, ઇનસે ખા જાવેર ?
 સમર સમર જળ હસત હે નાહિ જુવેર ફેર
 જહાં કવપના જવપના, તજા માનુ હુ ખ છાઈ
 મિતે કવપના જલપના, તજ વરૂ તિન પાઈ
 હે જીવ ખા ઇચ્છિત દેવે, હે ઇચ્છા હુ મમૂલ
 જળ ઇચ્છામ નાર તજ, મિટે અનાદિ જૂલ
 એસી કહામે મતિ લઈ, આપ આપ હે નાદિ
 આપનુ જળ જુવ ગયે, અવર કહાસે લાઈ
 આપ આપ ને સોધસે, આપ આપ મિલ જાય
 આપ મિલન નય આપકો

મુ વે વ ૪ ગુર, ૧૮૪૬

~~~~~

(૨૩)

ૐ નમ

૧ બી ત સાધન બહુ કયો, કરી કવપના આપ,
 અથવા અસહજુર થજી, ટિગે વધ્યો ઉતાપ

~~~~~

પુ પામર શુ કરિ શકુ એવો નથી વિવેક
 ચરણ શરણ ધીરજ નથી મરણ મુખીની છેક ૫
 અર્થિત્ય તુજ મહાત્મ્યનો નથિ પ્રકુશિત ભાવ
 અથ ન એકે રનેહનો, ન મગે પરમ પ્રભાવ ૬
 અથવરૂપ આશન્નિ નહિ નહીં વિરહનો તાપ
 કથા અવજ તુજ પ્રેમની નહિ તેનો પરિતાપ ૭
 ભક્તિમાર્ગ પ્રવેશ નહિ નહિં ભગ્ન દૂર જાન
 સમજ નહીં નિજધર્મની નહિ શુભ દેશે સ્થાન ૮
 કાળહોય કળિથી મયો નહિં મર્યાદા ધમ
 તોય નહીં વ્યાકૂળતા જુઓ પ્રભુ મુજ કર્મ ૯
 સેવાને પ્રનિરૂળ જે તે બધન નથિ ત્યાગ
 દેહદ્રિય માને નહીં કરે બાહ્ય પર રાગ ૧૦
 તુજ નિયોગ સ્ફુરતો નથી વચન નયન મમ નહિં
 નહિં ઉત્સાહ અનભક્તથી તેમ શૂદ્ધાદિક માહિં ૧૧
 અદ્ભાવથી રહિત નહિ સ્વધર્મ સચય નહિં
 નથિ નિવૃત્તિ નિર્મળપામે ત્રા ય ધમની કાઈ ૧૨
 એમ અનત પ્રકારથી સાધન રહીત હૃય
 નહીં એક સદ્ગુણ મલ મુખ બનાવુ શુચ ૧૩

કેવલ કર્ણા-મૂર્તિ છે દીનબધુ દિનનાથ
પાપી પરમ અનાથ છુ, ગહો પ્રભૂજી હાથ ૧૪

અનત કાળથિ આથલ્યો વિના જાન ભગવાન
સે યા નહિ ગુરસતને મૂક્યુ નહિ અસિમાન ૧૫

સત્ સરજ આશ્રય વિના, સાધન કયો અનેક
પાર ન તેધી પામિયો ઉગ્યો ન અથ વિવેક ૧૬

સદુ સાધન બધન થયા, રહ્યો ન કોઈ ઉપાય
સતસાધન સમજ્યો નહીં, ત્યા બધન શુ જાય ? ૧૭

પ્રભુ પ્રભુ રહ લાગી નહીં પડ્યો ન સદગુરુ પાથ
દીગ નહિ નિમ્ન દોષ તો તરિયે કોણ ઉપાય ? ૧૮

અધમાધમ અધિકો પતિત, સકળ જગત્મા હુય
એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શુય ? ૧૯

પગે પગે તુજ પદપદ્મે ફરિફરિ માયુ એજ
સદગુરુ સત્ સ્વરૂપ તુજ, એ દૃઢતા કરિ દેજ ૨૦

રાજજ, જા શુ. ૮, ૧૬૪૭

(२६)

ॐ सत्

(तोरक ७६)

यम नीचम सज्जम आप डियो
 पुनि त्याग निराग असाग बनो
 वनवास लयो मुण मौन रयो
 दृढ आसन पद्म लगाय दियो

१

भनपौन निरोध स्वशोध डियो,
 दृढमेग प्रयोग मु तार लयो
 नप को नपे तप तपौडि तपे,
 उरसोडि उवासि लही सजपे

२

सज शास्त्रन के नय धारि दिये,
 मतमडन जडन को विषे
 बढ साधन जार अनत डियो,
 तपपी कछु हाथ दणू न थयो

३

अण क्यो न निचारत डे मनसैं,
 कछु ओर रक्षा उन साधनसैं ।

બિન સદ્ગુરૂ કોય ન સોદ લહે
મુખ આગન હે કહ બાત કહે ?

૪

કરના હમ પાવત હે તુમકી
વહ બાત રહી સુગુરૂ ગમકી
પલસે પ્રગટે મુખ આગલસે
જળ સદ્ગુરૂચરન સુરેમ બસે

૫

તનસે મનસે ધનસે સખસે,
મુરદેવકિ આન સ્વઆત્મ બસ
તજ કારજ સિદ્ધ બને અપનો,
રસ અમૃત પાવલિ પ્રેમ ઘનો

૬

વહ સલ્ય મુખા દરશાવહી,
અતુરાગુવ હે દુગસે મિતહે
રસદેવ નિરજનકો પિવહી
ગહિ લેમ જુગોજુગ સો જિવહી

૭

મરપ્રેમ પ્રવાહ જડે પ્રમુસે
સખ આગમ સે મુ ઠિર બસ

૧૬ દેવલોકો બિજ ગ્યાનિ કહે,
 નિજકો અનુભો બતલાઈ દિયે. ૮
 રાજ્ય, જા શુ ૮, ૧૬૪૭

(૨૭)

- ૧ જડભાવે જડ પરિણમે ચેતન ચેતન ભાવ
 કોઈ કોઈ પવટે નહીં, છોડી આપ સ્વભાવ ૧
- જડ તે જડ જલ કાળમા ચેતન ચેતન તેમ
 મગટ અનુભવરૂપ હિ સશય તેમા કેમ ૨
- જે જડ જલ કાળમા ચેતન ચેતન હોય
 બધ મોક્ષ તો નહીં વટે નિવૃત્તિ પ્રવૃત્તિ નહોય ૩
- બધ મોક્ષ સયોગથી જ્યા લગ આત્મ અભાન
 પણ ત્યાગ સ્વભાવનો ભાષે જિન ભગવાન ૪
- જલે બધ પ્રસંગમા તે નિજપદ અગ્રાન
 પણ જડતા નહિ આત્મને જે સિદ્ધાંત પ્રમાણ ૫
- મહે અરૂપો રૂપોને જે અચરજની વાત
 છવ બધન ભલે નહીં કેવો જિન સિદ્ધાંત ૬

પ્રથમ દેહ દૃષ્ટિ દત્તી, તેથી બાસ્કો દેહ
 દ્વે દૃષ્ટિ થઇ આત્મમા ગયો દેહથી નેહ ૭
 ૮/૩ ચેતન સયોગ આ ખાણ અનાદિ અનન
 કોઇ ન કર્યા તેહનો, બાપે જિન ભગવત ૮
 મુળ દ્ર વ ઉત્પન્ન નહિ, નાદિ નાશ પણ તેમ
 અનુભવથી તે સિદ્ધ છે બાપે જિનવર એમ ૯
 હોય તેહનો નાશ નહિ નહિ તેહ નહિ હોય
 એક સમય તે સી સમય, સેહ અવસ્થા લેય ૧૦

૭ પરમ પુરુષ પ્રભુ સદગુરુ, પરમજ્ઞાન મુખ ધામ
 જેણે આપ્યું જ્ઞાન નિજ તેને સ । પ્રણામ ૧
 રાજગ, બા શુ ૮, ૧૮૪૭

(૨૮)

જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને સર્વ ભવ્યો સામજો
 જે હોય પૂર્વ બાપેજી નવ પણ જીવને ભવ્યો નહીં,
 તો સર્વ તે અજ્ઞાન બાપ્યુ, સાક્ષી છે આમમ અદી

એ પૂર્વ સર્વ કહ્યા વિશેષે છવ કરવા નિર્મળો
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને સર્વ બબ્બો સાબળો ૧

નહિ મેયમાહિ જ્ઞાન બાખ્યુ જ્ઞાન નહિ કવિ ચાતુરી
નહિ મત તમે જ્ઞાન દાખ્યા જ્ઞાન નહિ કાપા કરી
નહિ અન્ન સ્થાને જ્ઞાન બાખ્યુ જ્ઞાન જ્ઞાનીમા કળો
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને સર્વ બબ્બો સાબળો ૨

આ છવ અને આ દેહ એવો ભેદ બે જાસ્યો નહીં
પથખાણ કીધા ત્યા સુધી મોક્ષાર્થે તે બાખ્યા નહીં
એ પાત્રમે અને કહ્યો હિપદેશ કેવળ નિર્મળો,
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને સર્વ બબ્બો સાબળો ૩

કેવળ નહિ પ્રદંચવથી

કેવળ નહિ સયમ મટી પલ્લુ જ્ઞાન કેવળથી કળો
જિનવર કહે જ્ઞાન તેને, સર્વ બબ્બો સાબળો ૪

જ્ઞાનો વિશેષ સહિત પલ્લુ બે બાલિયુ નિગરૂપને
કા તેહવો આગ્રય કરબે બાવથી સાચા મને

તો જ્ઞાન તેને બાખિયુ બે સમ્મતિ આદિ સ્વળો
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને, સર્વ બબ્બો સાબળો ૫

આઠ સમિતિ લાવીએ બે, જ્ઞાનીના પરમાર્થથી
તો જ્ઞાન બાખ્યુ તેહને, અનુસાર તે મોદ્યાર્થથી
નિજ કંપનાથી કોટી શાઓ, માત્ર મનનો આમળો,
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને સર્વ બધો સાબળો ૬

ચાર વેદ પુરાણ આદિ, સાચ સૌ મિથ્યાત્વના
શ્રીનહિસૂરે બાખિયા છે બે જ્યાં સિદ્ધાંતના
પણ નાનીને તે જ્ઞાન બાખ્યા એજ ઠેકાણે કરી,
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને સર્વ બધો સાબળો ૭

મત નહિ પચખાણ નહિ, નહિ ત્યાગ વસ્તુ કોઇનો
મહા પદ્મ તીર્થકર થશે, એલિંક કાણમ બેઇ યો
છેવો અનતા

સળગ, લા ૧૯૪૭

(૨૯)

૬૬

૧ અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ?
મ્યારે સંપન્ન બાણાતુર નિર્મથ બે ?

સર્વ સજ્જનુ મધન તિદણુ છેદીને
વિચરણુ ડવ મહત્પુરૂષને પથ ને અપૂર્વ૦

૨ સર્વ લાવથી ઔઝામી ય વૃત્તિ કરી
માત્ર દેહ તે સયમહેતુ હોય ને
અ ય કારણે અ ય કશુ કટપે નહીં,
દેહે પણ કિચિત્ મૂઝા નવ ભોય ને અપૂર્વ૦

૩ દર્શનમોહ બાતીત થઇ ઉપજ્યો બોધ ને,
દેહ ભિન્ન કેવલ ચૈત યનુ જ્ઞાન ને
તેથી પ્રજ્ઞાણુ ચારિતમોહ વિરોધિયે
વર્તે એવુ શુદ્ધસ્વરૂપનુ ધ્યાન ને અપૂર્વ૦

૪ આત્મસ્થિરતા નણુ સક્ષિપ્ત ચોમતી
મુખ્યપાતે તો વર્તે દેહપર્વત ને
ધોર પરિતહ કે ઉપસર્જે બધે કરી
આવી શકે નહીં તે સ્થિરતાનો અત ને અપૂર્વ૦

૫ સયમના હેતુથી યોગપ્રવર્તના
સ્વરૂપવશ્ચે જિનઆજ્ઞા આવીન ને
તે પણ ક્ષણ ક્ષણ વટતી જતી સ્થિતિમા
અને થાયે નિજસ્વરૂપમા લીન ને અપૂર્વ૦

- ૬ પચ વિષયમા રાગદ્વેષ વિરહિતતા
 પચ પ્રમાદે ન મળે મનનો લોભ બે
 દ્રવ્ય લેનને કાળ બાવ પ્રતિબંધવણ
 વિચરવુ ઉચ્ચાધીન પણ વૌત લોભ બે અપૂર્વ૦
- ૭ ક્રોધ પ્રત્યે તો વર્તે ક્રોધસ્વભાવતા
 માન પ્રત્યે તો દીનપણાનુ માન બે
 માયા પ્રત્યે માયા સાક્ષી સાવની,
 લોભ પ્રત્યે નહીં લોભ સમાન બે અપૂર્વ૦
- ૮ બહુ ઉપસર્ગકર્તા પ્રત્યે પણ ક્રોધ નહીં,
 વટે ચક્રિ તથાપિ ન મળે માન બે,
 દેહ જાય પણ માયા થાય ન રોમમા
 લોભ નહીં છે પ્રગળ સિદ્ધિ નિદાન બે અપૂર્વ૦
- ૯ નમસ્કાવ, મુંડબાવ સહ અજ્ઞાનતા,
 અન્ત ધોવન આદિ પરમ પ્રસિદ્ધ બે,
 કેશ રોમ, નળ કે અને શુભાર નહીં,
 દ્રવ્યભાવ સમયમય નિર્મથ સિદ્ધ બે અપૂર્વ૦
- ૧૦ શત્રુ મિત્ર પ્રત્યે વર્તે સમદર્શિતા,
 માન અમાને વત્તા તેજ સ્વભાવ બે

હવિન કે મરણે નહીં ન્યૂનાધિકતા
ભવ મોક્ષે પણ શુદ્ધ વર્તે સમભાવ બે અપૂર્વ૦

૧૧ એકાકી વિચરતો વર્ણો સ્મશાનમા
વળી પર્વતમા વાઘ સિંહ સયોગ બે
બળે આસન ને મનમા નહીં ક્ષોભતા,
પરમ મિત્રનો જાણે પામ્યા યોગ બે અપૂર્વ૦

૧૨ ઘોર તપશ્વર્ષામા પણ મનને તાપ નહીં,
સરસ અભે નહીં મનને પ્રસન્નભાવ બે
રજકણ કે રિદ્ધિ વૈમાનિકદેવની
સર્વે માન્યા પુદ્ગલ એક સ્વભાવ બે અપૂર્વ૦

૧૩ એમ પરાજય કરીને ચારિતમોહનો,
આતુ ત્યાં જ્યાં કરણ અપૂર્વ ભાવ બે
એલી કષપકતળી કરીને આરૂંતા
અનન્નચિન્ન અતિશય શુદ્ધ સ્વભાવ બે અપૂર્વ૦

૧૪ મોહ સ્વયમ્ભૂરમણુ સમુદ્ર તરી કરી,
રિધતિ ત્યાં જ્યાં ક્ષીણમોહગુણુસ્થાન બે
અન સમય ત્યાં પૂર્વ સ્વરૂપ ધીનરાગ થઈ,
નમટાતુ નિજ કેવલજ્ઞાન નિધાન બે અપૂર્વ

- ૧૫ ચાર કર્મ ઘનઘાતી તે બ્યવચ્છેદ જ્યા,
ભવનાં બીજતણે આત્મતિક નાશ લે
સર્વભાવ જ્ઞાતા દ્રષ્ટા સહ સુદ્ધતા,
હૃતકૃત્વ પ્રભુ પીચ અનન પ્રકાશ લે અપૂર્વ૦
- ૧૬ વેળીયાદિ ચાર કર્મ વત જહા,
બળી સીંદરીવત્ આકૃતિ માત્ર લે
તે દેહાયુષ્ આધીન જેની સ્થિતિ છે
આયુષ્ પૂર્ણ મટિયે દહિક પાત લે અપૂર્વ૦
- ૧૭ મન વચન કાયા ને કર્મની વર્ગણ
છૂટે જહા સકળ પુદ્ગલ સખધ લે
એડુ અયોગિ ગુણસ્થાનક ત્યાં વસતું,
મહાબાગ્ય સુખ ૧૫ક પૂર્ણ અબધ લે અપૂર્વ૦
- ૧૮ એક પરમાણુમાત્રની મળે ન સ્પર્શતા,
પૂર્ણ કવચરહિત જોવ સ્વરૂપ લે
શુદ્ધ નિરંજન ચૈત સમૂર્ત અનન્યમય
અગુરુ લઘુ અમૂર્ત સહજપદરૂપ લે અપૂર્વ૦
- ૧૯ પૂર્વપ્રયોગાદિ કારણના યોગથી
ઉર્ધ્વગમન મિદ્ધાલય પ્રાપ્ત સુસ્થિત લે

સાદિ અનત અનત સમાધિ સુખમા
અનત દર્શન જ્ઞાન અનતસહિત જે અપૂર્વ૦

૨૦ જે પદ શ્રી સર્વજ્ઞે દીકુ જ્ઞાનમા
કહી સમ્યા નહીં પણ તે શ્રી ભગવાન જે
તેહ સ્વરૂપને અ ય વાણી તે શુ કહે !
અનુભવમોચર માત્ર રહ્યુ તે જ્ઞાન જે અપૂર્વ૦

૨૧ એક પરમપદાસિનુ કર્યું ધ્યાન મેં,
ગળ વગરને હાન મનોરસરૂપ જે
તોપણ નિશ્ચય રાજ્યવદ્ર મનને રહ્યો
પ્રભુ આજ્ઞાએ માશુ તેજ સ્વરૂપ જે અપૂર્વ૦
મુ કા ૧૬૫૧

(૩૦)

ૐ

શ્રી સદ્ગુરુ ચરણાયનમ

મૂળ મારગ સાધનો જિનનો રે,
કરી વૃત્તિ અખડ સ મુખ

મૂળ૦

- નો'ય પૂજાદિની બે કામના રે
નો'ય બહાણુ અતરૂ ભવદુ ખ મૂળ૦ ૧
- કરી બે બે વચનથી તુલના રે,
બે બે શોધિને જિન સિદ્ધાંત, મૂળ૦
માત્ર કહેવું પરમારમ હેતુથી રે,
કોઈ પામે મુમુક્ષુ વાત મૂળ૦ ૨
- જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રની શુદ્ધતા રે,
એકપણે અને અનિરૂદ્ધ મૂળ૦
જિન મારગ તે પરમાર્થથી રે,
એમ કહ્યું સિદ્ધાંતે શુદ્ધ મૂળ૦ ૩
- લિંગ અને ભેદો બે વૃત્તાં રે,
દ્રવ્ય દેશ કાળાદિ ભેદ મૂળ૦
પણ જ્ઞાનાદિની બે શુદ્ધતા રે,
તે તો ત્રણે કાળે અભેદ મૂળ૦ ૪
- હવે જ્ઞાન દર્શનાદિ સજ્જનો રે,
સક્ષેપે શુભો પરમાર્થ મૂળ૦
તેને બેતાં નિચારિ નિશેષથી રે,
સમજાશે ઉત્તમ આ માર્થ મૂળ૦ ૫

છે દેહાદિથી બિન આત્મા રે,	
ઉપયોગી સદા અવિનાશ	મૂળ૦
એમ બારો સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે,	
કહ્યુ જ્ઞાન તેનુ નામ ખાસ	મૂળ૦ ૬
જે જ્ઞાને કરીને ભણિયુ રે	
તેની વત્તે છે શુદ્ધ પ્રતીત,	મૂળ૦
કહ્યુ ભંગવતે દરોન તેજને રે,	
જેનુ બીજુ નામ સમકીત	મૂળ૦ ૭
એમ આત્મી પ્રતીતિ શ્રવની રે,	
ભંયો સર્વેથી બિન્ન અસમ	મૂળ૦
તેનો સ્થિર સ્વભાવ તે ઉપજે રે	
નામ આરિય તે આસુરિય	મૂળ૦ ૮
તે નરો અમેલ પરિણામથી રે,	
૦ ધારે વત્તે તે આત્મારૂપ	મૂળ૦
તેટ મારમ જિનનો પામિયો રે,	
કિવા પામ્યો તે નિજ સ્વરૂપ	મૂળ૦ ૯
એના મૂળ જ્ઞાનાદિ પામવા રે	
અને જવા અનાદિ બધ;	મૂળ૦

ઉપદેશ સદ્ગુરુનો પામવા રે,
ટાળી સ્વચ્છ ને પ્રતિબધ મૂળ૦ ૧૦

એમ દેવ જિનદે બાધિયુ રે
મોક્ષ માર્ગનું શુદ્ધ સ્વરૂપ મૂળ૦
લબ્ધ જનોના હિતને કારણે રે,
સક્ષેપે કહ્યું સ્વરૂપ મૂળ૦ ૧૧

આનંદ આશી શુદ્ધ ૧, ૧૬૫૨

(૩૧)

❧

(૧૧૧)

પથ પરમપ બોધ્યો
નેહ પ્રમાણે પરમ વીતરાગે,
તે અનુસરિ કહીશુ
પ્રભુમીને તે પ્રભુ લખિ રાજે ૧

મૂળ પરમપદ કારણ
સમ્યક્ દર્શન જ્ઞાન ચરણ પૂર્ણ

- પ્રભુએ એક સ્વભાવે,
શુદ્ધ સમાધિ ત્યાં પરિપૂર્ણ ૨
- જે ચેતન જડ બાવો,
અવયોક્ત્યા ઠી યુનીદ સર્વસે,
તેવી અન્તરૂ આસ્થા,
પ્રગલ્ભે દર્શન કહ્યું છે તત્ત્વસે ૩
- સમ્યક્ પ્રમાણ પૂર્વેક,
તે તે બાવો જ્ઞાન વિવે બાસે,
સમ્યક્ જ્ઞાન કહ્યું તે
સશય, વિશ્વમ મોહ ત્યાં નાશયે ૪
- વિષયારજા નિવૃત્તિ,
રાગદ્વેષનો અભાવ બધા થાય,
સદિત સમ્યક્ દર્શન
શુદ્ધ ચરણ ત્યાં સમાધિ સદુપાય ૫
- મહે અભિજ્ઞ સ્વભાવે
પરિણુમી આત્મસ્વરૂપ બધા થાય
પૂર્વે પરમપદ પ્રાપ્તિ
નિશ્ચયથી ત્યાં અનંત સુખ તથા ૬

છવ, અછવ પદાર્થો,
 પુખ્ત, પાપ આશ્રન તથા બધ,
 સવર, નિર્જરા, મોક્ષ,
 તત્ત્વ કલ્યાણ નવ પદાર્થ સનધ ૭

છવ, અછવ વિષે તે
 નવે તત્ત્વનો સમાવેશ થાય,
 વસ્તુ વિચાર નિશેષે,
 ભિન્ન પ્રજોભ્યા મહાન્ મુનિરાય ૮
 વ કા ૧૬૫૩

(૩૨)

ધન્ય રે દીવસ આ જાહી,
 ભગી રે શાંતિ અપૂર્વ રે,
 દસ વર્ષે રે ધારા ઉવસી,
 મલ્યો ઉત્પત્તિનો મર્ત્ય રે ૧
 યોગજીવસં ને એકતીસે,
 આવ્યો અપૂર્વ અનુસાર રે,

ઝોગળીસસે ને બેતાલીસે

અદ્ભુત વૈરાગ્યધાર રે

ધન્ય૦ ૨

ઝોગળીસે ને સુડતાલીસે

સમગ્રીત શુદ્ધ પ્રકાસ્યુ રે,

મુત અનુભવ વધતી દશા

નિગ્ન સ્વરૂપ અવભાસ્યુ રે

ધન્ય૦ ૩

ત્યા બાબો રે ઉત્તર ઝારમો

પરીગ્રહ કાર્યે પ્રપચ રે

જેમ જેમ તે હડસે-નીએ

તેમ વધે ન ઘટે એકે રચ રે

ધન્ય૦ ૪

વધતું એમ જ ચાલિયુ

હવે દીસે ક્ષીણ કાંઈ રે

કમે કરીને રે તે જશે,

એમ બાસે મનમાહિ રે

ધ ૪૦ ૫

યથા હેતુ જે ચિત્તાનો

સત્ત્વ ધર્મનો ઉદ્ધાર રે

યશે અવશ્ય આ દેહથી

એમ થયો નિરધાર રે

ધ ૪૦ ૬

આવી અપૂર્વ વૃત્તિ અહીં,

યશો અપ્રમત્ત યોગ રે,

કેવલ સગબગ ભૂમિકા

સ્પર્શાને દેહ નિયોગ રે ધ ય૦ ૮

અવશ્ય કુર્મનો ભોગ છે,

ભોગવવો અવશેષ રે

તેથી દેહ એક જ ધારિને,

તત્ત્વ સ્વરૂપ સ્વદેશ રે ધન્ય૦ ૮

વવા ક્રી૦ વદ ૧૨, ૧૮૫૩

(૩૩)

૧ જડ ને ચેત ય બંને દ્રવ્યનો સ્વભાવ બિન્ન,

સુપ્રતીતપણે બંને જોને સમભવ છે

સ્વરૂપ ચેતન નિજ, જડ છે સબધ માત્ર

અવવા તે સેવ પણ પરદ્રવ્ય માય છે

એવો અનુભવનો પ્રકાશ ઉદ્ઘાસિત થયો

જડથી ઉદાસી તેને આત્મવૃત્તિ માય છે

કાયાની વિસારી માયા, સ્વરૂપે સમાયા એવા,
નિર્મથનો પણ લવ અન્તનો ઉપાય છે

૨ દેહ છવ એકરૂપે જાણે છે અજ્ઞાન વડે
ક્રિયાની પ્રવૃત્તિ પણ તેથી તેમ થાય છે
છવની ઉત્પત્તિ અને રોગ શોક દુઃખ મૃત્યુ
દેહનો સ્વભાવ છવ પદમાં જણાય છે,
એવો જે જનાદિ એકરૂપનો મિથ્યાત્વભાવ,
જ્ઞાનના વચન વડે દૂર થઈ જાય છે,
જાણે જડ દ્યોત યનો પ્રમદ સ્વભાવ લિખ
ખતે દ્રવ્ય નિજ નિજ રૂપે સ્થિત થાય છે

મુ કા વૃ ૧૧ ૧૬૫૬

(૩૪)

સદગુરના ઉપદેશથી સમજે જિનનુ રૂપ,
તો તે પામે નિજદશા જિન છે આત્મ સ્વરૂપ ૧
પામ્યા શુદ્ધ સ્વભાવને છે જિન તેથી પૂજ્ય
સમજે જિન સ્વભાવ તો, આત્મજ્ઞાનનો ગુજ્ય ૨

સ્વરૂપ સ્થિત ધ્વિજા રહિત, નિચરે પૂર્વ પ્રયોગ,
અપૂર્વવાણી પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણુ ચોખ્ય ૩
નહીયાદ, આ વ ૨, ૧૬૫૨

(૩૫)

ૐ શ્રી જિનપરમાત્મને નમ

૧ ધ્વિજે છે જે જેમી જન, અનત સુખ સ્વરૂપ
મૂળ શુદ્ધ તે આત્મપદ, સયોગી જિનસ્વરૂપ ૧
આત્મસ્વભાવ અમમ્ય તે અવદજન આધાર
જિનપ ધી દર્શાવિયો, તેહ સ્વરૂપ પ્રકાર ૨
જિનપદ નિજપદ એકતા, બેદ લાવ નહીં કાંઈ
લક્ષ થવાને તેહનો કર્ણા શાસ્ત્ર સુખદાર્ધ ૩
જિનપ્રવચન દુર્મમ્યતા થોકે અતિ મતિમાન
અવનજન થી સદ્ગુરુ, સુગમ અને સુખખાણુ ૪
ઉપામના જિનચરણની અતિશય બખ્તિ સહીત,
મુનિજન સમતિ રતિ અતિ, સંયમ યોગ ઘટીત. ૫

ગુણ પ્રમોદ અતિશય રહે, રહે અતર્કુષ્ઠ યોગ
પ્રાપ્તિ શ્રી સદગુરુવડે ત્રિન દર્શન અનુયોગ ૬

પ્રવચન સમુદ્ર જિંદુમાં ઉલટી આવે એમ
પૂર્વ ચૌ ની લબ્ધિનુ ઉદાહરણુ પલુ તેમ ૭

વિષય નિકાર સહીત જે રજા મતિના યોગ
પરિણામની વિષમતા તેને યોગ અયોગ ૮

મઃ નિય ને સરળતા સહ આરાધ્યુ વિચાર
કરણુ કોમળતાદિ ગુણુ પ્રથમ ભૂમિકા ધાર ૯

રોક્યા શબ્દાદિક વિષય સુથમ સાધન રાગ
જગત ઈદિ નહીં આત્મથી મધ્ય પાત્ર મહા ભાગ્ય ૧૦

નહીં વૃષ્ટા લબ્યા તણી મરણુ યોગ નહીં લોભ
મટા પાન તે માર્ગના પરમ યોગ નિત લોભ ૧૧

૨ આ યે બહુ સમ દેશમાં જાયા જલથ સમાધ
આ યે તેમ સ્વનાવમાં મન સ્વરૂપ પલુ જલઈ ૧

ઉપજે મોહ નિકાપથી સમસ્ત આ સસાર
અતર્કુષ્ઠ અવલોકતા વિવચ ચતા નહીં વાર ૨

- ૩ મુખ પામ અનત મુસલ ચહિ,
 દિન રાત રહે તાં ધ્યાન મદિ.
 પરમાન્તિ અનત મુખમય લે,
 પ્રભુનું પ તે વરતે જય તે ૧
- રાજકોટ ચે સુ ૮, ૧૮૫૭

(૩૬)

૩

આત્મમિદિ

- લે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના પામ્યો દુખ અનત,
 સમજાવ્યું તે પાં નમું, શી સદ્ગુરુ બમવળ ૧
- વર્તમાન આ કાળમા, મોઘમાગ બહુ લોપ
 વિચારવા આત્માર્થિને ભાખ્યો અત્ર અગોધ્ય ૨
- કોઈ ક્રિયા-જડ જા રહ્યા મુષ્કસાનમા કોઈ,
 માને મારગ મોઘનો કરૂણા ઉપને લેઈ ૩
- બાણ ક્રિયામા રાચતા અનલદ ન કંઈ
 રાત્રમાગ નિમેષતા, તેહ ક્રિયાજડ આઈ ૪

- બધ મોક્ષ છે કટપના, બાજે વાણીમાઠિ ૫
 વતે મોહાવેશમા, શુન્કશાનિ તે આઠિ
- વેરાગ્યાઠિ સફળ તો બે સહ આતમજ્ઞાન ૬
 તેમજ આતમજ્ઞાનની, પ્રાપ્તિતણા નિહન
- લાગ નિરાગ ન ચિત્તમા, થાય ન તેને જ્ઞાન ૭
 અટકે લાગ નિરાગમા, તો બૂઝે નિજ જ્ઞાન
- જ્યાં જ્યાં જે જે યોગ્ય છે, તદ્વા સમજવું તેઠ ૮
 ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે, આત્માર્થ જન એઠે
- સેવે સદ્ગુરુચરણને લાગી દર્ધ નિજપક્ષ, ૯
 પામે તે પરમાવને, નિજપત્નો લે લક્ષ
- આતમજ્ઞાન સમ સિના વિચરે ઉદય પ્રયોગ -
 અપૂર્વ વાણી પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણુ યોગ્ય ૧૦
- પ્રલક્ષ સદ્ગુરુ સમ નહીં, પરોક્ષ જિન ઉપકારે,
 એવો લક્ષ મયા નિના, ઉમે ન આતમનિચાર ૧૧
- સદ્ગુરુના ઉપદેશ વણુ, સમજાય ન જિનરૂપ
 સમજ્યાવણુ ઉપકારસો / સમજ્યે જીન સ્વરૂપ ૧૨

- આત્માદી અસ્તિત્વના, જેહ નિરૂપક શાસ્ત્ર
પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુયોગ નહિ ત્યા આધાર સુપાત્ર ૧૩
- અથવા સદ્ગુરુએ કહ્યા જે અવગાહન કાળ
તે તે નિત્ય વિચારવા, કરી મર્તાતર ત્યાજ ૧૪
- શેષે હવ સ્વચ્છદ તો, પામે અવશ્ય મોક્ષ
પામ્યા એમ અનન છે, બાષ્પુ જિન નિર્વેષ ૧૫
- પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગથી, સ્વચ્છદ તે રોકાય,
અથ ઉપાય કર્યા થકી, પ્રાપ્તે જમણો થાય ૧૬
- સ્વચ્છદ, મન આમેહ તણ, વર્તે સદ્ગુરુ લક્ષ,
સમક્ષિત તેને બાષ્પિયુ કારણ મજ્જી પ્રત્યક્ષ ૧૭
- માનાદિક શત્રુ મહા, નિજછદે ન મરાય,
જનાં સદ્ગુરુ સરણુમાં અપ્ર પ્રયાસે જાય ૧૮
- જે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી, પામ્યો કેવળજ્ઞાન,
ગુરુ રહ્યા હ્યસ્થ પલુ વિનય કરે જમવાન ૧૯
- એવો માગ વિનય તણે, બાષ્પ્યો શ્રી વીતરાગ,
મૂળ હેતુ એ માર્ગનો, સમજે કોઈ સુધામ્ય ૨૦

અસદ્ગુરુ એ વિનયનો, લાભ લહે બે કાષ્ઠ,
મહામોહિની કર્મથી શુદ્ધે લવજળ માહિ ૨૧

હોય મુમુક્ષુ હવ તે, સમજે એક વિચાર
હોય મતાર્થ હવ તે અવળો સે નિર્ધાર ૨૨

હોય મતાર્થિ તેહને, યાચ ન આતમ લક્ષ,
તેહ મતાર્થિ લક્ષણો અહીં કલા નિર્પક્ષ ૨૩

મતાર્થિવક્ષા

બાહ્યભાગ પણ જ્ઞાન નહિ તે માને શુદ્ધ સત્ય
અથવા નિજકૃણધર્મેના, તે શુદ્ધમાત્ર મમત્વ ૨૪

જે જિનદેહ પ્રમાણુ ને સમવસરણાદિ સિદ્ધિ,
વર્ણન સમજે જિનનુ શોકિ રહે નિજ શુદ્ધિ ૨૫

પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુયોગમા વત્તા દૃષ્ટિ વિમૂખ
અસદ્ગુરુને દૃઢ કરે નિજમાનાર્થે મુખ્ય ૨૬

દેવાદી ગતિ બગમાં જે સમજે શ્રુતજ્ઞાન
માને નિજમતરોપનો આગ્રહ મુજિ નિદાન ૨૭

લહુ સ્વરૂપ ન વૃત્તિનુ ચહુ મત અજિમાન,
ચહે નહી પરમાર્થને લેવા લોકિક માન ૨૮

અથવા નિશ્ચયનય એકે, માન ઠગ્ઠની માથ,
લોપે સદ્વ્યવહારને સાધન રહીન થાય ૨૮

ગાનઃશા પામે નહીં સાધનઃશા ન કાંઈ,
પામે તેનો સમ જે, તે શુકે બવખાંદિ ૩૦

જે પવ્ય હવ મતાર્થમા નિજમાનાદી કાજ,
પામે નહિ પરમાર્થને અન અગિમરીમાજ ૩૧

નહિ કપાય ઉપદાવતા, નહિ અતર વૈરાગ્ય
સરળપણ ન મધ્યસ્થતા એ મતાવ દુર્ભાગ્ય ૩૨

લક્ષણ કયા મનાર્થિના, મનાર્થે જવા કાજ
હવે કહું આત્માર્થિના, આત્મ અર્થે મુખસાજ ૩૩

આત્માર્થિવક્ત્રાઃ.

અ મગાન ત્યા મુનિપણ તે સાચા ગુરુ હોય,
બાકી હુળગુરુકપના આત્માર્થિ નહિ હોય ૩૪

પ્રલક્ષ સદ્ગુરુપ્રાપ્તિનો મલે પરમ ઉપમાર
નહું યોગ એકત્વચી વર્તે આનાધાર ૩૫

એક હોય નણ કાળમાં, પરમારથનો પથ
ત્રેરે તે પરમાર્થને તે બ્યવહાર મમન ૩૬

- એમ વિચારી અતરે શોધે સદ્ગુર યોગ
કામ એક આત્માર્થનુ બીજે નહિ મનરોગ ૩૭
- કપાયની ઉપશાતતા માન મોક્ષ અભિયાન,
હવે જેઁ પ્રાપ્તીઁયા ત્યાં આત્માર્થ નિવાસ ૩૮
- દશા ન એવી જ્યા સુધી છવ લહે નહિ લેખ
મોક્ષમાર્ગ પામે નહીં મટે ન અતર રોગ ૩૯
- આવે જ્યા એવી દશા, સદ્ગુરબોધ સુહાય
તે બોધે સુવિચારણા ત્યા પ્રગટે મુખદાય ૪૦
- જ્યા પ્રગટે સુવિચારણા ત્યા પ્રગટે નિજજ્ઞાન,
જે જાને ક્ષય મોહ ચર્ષ પામે પદ નિર્વાણ ૪૧
- ઉપજે તે સુવિચારણા મોક્ષમાર્ગ સમજાય,
ગુરુશિષ્ય સનાદથી લાખુ વદપદ આદિ ૪૨
- આત્માટે તે નિત્ય છે છે કર્તા નિજકર્મ
છે સોજા વગિ મોજછે મોક્ષ ઉપાય સુધર્મ ૪૩
- વર્તમાનક સક્ષેપમા વદદર્શન પણ તેહ
સમજવા પરમાર્થને, કહ્યા શાનિયે એહ ૪૪

(૧) શકા, શિષ્ય ઉચાર્ય.

નથી દૃષ્ટિમા આવતો, નથી જણાવું રૂપ,
 બીજો પણ અનુભવ નહીં, તેથી ન સ્વસ્વરૂપ ૪૫
 અથવા દેહજ આતમા, અથવા હૃદય પ્રાણ,
 મિથ્યા જૂને માનવો, નહિ જૂઠું એંધાણ ૪૬
 વળિ બે આતમા હોય તો જણાય તે નહિ કેમ ?
 જણાય જે તે હોય તો, વળ પટ આદી જેમ ૪૭
 માટે છે નહિ આતમા મિથ્યા મોક્ષ ઉપાય,
 જે અનર શકાતણો, સમજવો મહુપાય ૪૮

(૨) અમારાન. સદ્ગુરુ ઉચાર્ય.

બાર્યો દેહાધ્યાસથી, આતમા દેહ સમાન
 પણ તે જને શિષ્ય છે, પ્રગટ લક્ષણે બાન ૪૯
 બાર્યો દેહાધ્યાસથી, આતમા દેહ સમાન
 પણ તે જને શિષ્ય છે, જેમ અસીને મ્યાન ૫૦
 જે દ્રશ્ય છે દૃષ્ટિનો, જે બાહ્ય છે રૂપ,
 અધ્યાત્મ અનુભવ બે રહે, તે છે સ્વસ્વરૂપ ૫૧

આત્મા દ્રવ્યે નિત્ય છે, પચાસે પવટાય
 બાળાદી વચ નબ્ધનુ, જ્ઞાન એકને યાચ ૬૮
 અથવા જ્ઞાન ધૃષ્ટીકનુ, જે બાણી વત્નાર
 વદનારો તે ધૃષ્ટિક નહિ, કર અનુભવ નિધાર ૬૯
 ક્યારે કોઈ વસ્તુનો કેવળ હોય ન નાશ
 ચેતન પામે નાશ તો કેમા ભળે તપાસ ૭૦

(૩) શકા શિષ્ય ઉત્તાચ

કર્તા હવ ન કમનો કર્મજ કર્તા કર્મ
 અથવા સદ્ગજ સ્વભાવ કા કર્મ હવનો ધર્મ ૭૧
 આત્મા સત્ અસગને કરે પ્રકૃતિ બધ
 અથવા ઈશ્વર પ્રેરણા, તેથી હવ અબધ ૭૨
 માટે મોક્ષ ઉપાયનો કોઈ ન હેતુ જણાય
 કમતાપું કર્તાપણુ કા નહિ કા નહિ ભય ૭૩

(૩) સમાનાન સદ્ગુરુ ઉત્તાચ.

હોય ન ચેતન પ્રેરણા દોષુ અહે તો કર્મ
 જડસ્વભાવ નહિ પ્રેરણા, જુઓ વિચારી ધર્મ ૭૪

એ ચેતન કરતું નથી, નથી થતો તો કર્મ
તેથી સહજ સ્વભાવ નહિ, તેમજ નહિ દુઃખધર્મ ૭૫

દેવળ હોત અસમ જો, ભાસત તને ન કેમ
અસમ છે પરમાર્થથી, પણ નિમ જાને તેમ. ૭૬

કર્તા ઉચ્ચર કોઈ નહિ ઉચ્ચર શુદ્ધ સ્વભાવ,
અથવા પ્રેરક તે મળે, ઉચ્ચર રોગ પ્રભાવ ૭૭

ચેતન જો નિમજ્ઞાનમાં, કર્તા આપ સ્વભાવ
વતે નહિ નિમજ્ઞાનમાં, કર્તા કર્મ પ્રભાવ. ૭૮

(૧) રાકા. શિષ્ય ગાય

દુઃખ કર્મ કર્તા કહો, પણ ભોખા નહિ સોવ,
શુ સમજે જક કર્મ છે કળ પરિણામી હોવ ૭૯

કળ તા ઉચ્ચર મળ્યે ભોખાપણ સંધાવ,
જેમ કહો ઉચ્ચરતણ, ઉચ્ચરપણ જ ભય ૮૦

ઉચ્ચર સિદ્ધ ચક્રાવિનય જગત્પ્રિયમ નહિ હોવ,
પડી શુભાશુભ કર્મેના, સોચ્ચરમાન નહિ દોવ ૮૧

આત્મા દ્રવ્યે નિત્ય છે, પચાવિ પચટાય
ભાળાદી વચ વ્રખ્યનુ, જ્ઞાન એકને ચાય ૬૮

અથવા જ્ઞાન ક્ષણીકનુ, જે જાણી વદનાર
વદનારો તે ક્ષણિક નહિ, કર અનુભવ નિધાર ૬૯

ક્યારે કોઈ વસ્તુનો કેવળ હોય ન નાશ
ચેતન પામે નાશ તો, કેમા ભળે તપાસ ૭૦

(૨) શકા શિષ્ય ઉચ્ચ

કર્તા હવ ન કર્મેનો, કર્મજ કર્તા કર્મ
અથવા સદ્ગત સ્વભાવ ॥ કર્મ હવનો ધર્મ ૭૧.

આત્મા સ । અસતને કરે પ્રકૃતિ બધ
અથવા ઈશ્વર પ્રેરણા, તેથી હવ અબધ ૭૨

માટે મોક્ષ ઉપાયનો કોઈ ન હેતુ જણાય,
કર્મતાણું કર્તાપણું ॥ નહિ કા નહિ જાય ૭૩

(૩) સમાધાન સ્વગુરુ ઉચ્ચ

હોય ન ચેતન પ્રેરણા, કોણ મહે તો કર્મ,
જડસ્વભાવ નહિ પ્રેરણા સુઓ વિચારી ધર્મ ૭૪

ભે ચેતન કરતું નથી નથી ચતાં તો કર્મ
તેથી સદગ્ન સ્વભાવ નહિ તેમજ નહિ શ્રવધર્મ ૭૫

કેવળ હોત અસગ ભે, બાસત તને ન કેમ ?
અસગ છે પરમાયથી, પણ નિજ જાને તેમ ૭૬

કર્તા ઈશ્વર કોઈ નહિ ઈશ્વર શુદ્ધ સ્વભાવ,
અથવા પ્રેરક તે જાણે, ઈશ્વર હોય પ્રભાવ ૭૭

ચેતન ભે નિજજ્ઞાનમાં, કર્તા આપ સ્વભાવ,
વર્તે નહિ નિજજ્ઞાનમાં કર્તા કર્મ પ્રભાવ ૭૮

(૧) શકા. શિષ્ય ઉચ્ચ

હવે કમ કર્તા કહો, પણ જોખા નહિ સોય
શુ સમજે જડ કર્મ કે જળ પરિણામી હોય ૭૯

જળતાતા ઈશ્વર જાણે જોખાપણું સધાય,
એમ કહો ઈશ્વરતાણું, ઈશ્વરપણ જ વ્યય ૮૦

ઈશ્વર સિદ્ધ થયાવિના જગત્નિયમ નહિ હોય,
પછી શુભાશુભ કર્મના, જોખ્યસ્થાન નહિ હોય ૮૧

(૧) સમાચાર સંગ્રહનાં

ભાવકર્મ નિજકલ્પના માટે ચેતનરૂપ,
 હવથીયની સૂરણ મદલુ કરે જડધૂપ ૮૨

ઝેર સુધા સમજે નહીં હવ ખાવ ફળ ધાય
 એમ શુભાશુભ કમનુ ભોખાપણું જલુાય ૮૩

એક રાક ને એક નૃપ એ આદી લે સે
 કારણુનિના ન કાર્ય તે તેજ શુભાશુભ વેષ ૮૪

ફળખાતા ધન્યરતણી એમા નથી જરૂર
 કર્મ સ્વભાવે પરિણમે થાય ભોખતી દૂર ૮૫

તે તે ભોખ્ય નિશ્ચયના સ્થાનક દ્રવ્ય સ્વભાવ
 મદન વાત છે સિખ્ય આ કહિ સુસેપે સાવ ૮૬

(૫) રાકા સિખ્યનાં

કર્તા ભોખ્યા હવ જો પલ તેનો નહિ મોમ
 વીત્યો કાળ અનત પલુ વર્તમાન છે દોષ ૮૭

શુભ કરે ફળ ભોખવે દેવાદી ગનિગાય
 અશુભ કરે નકાદિ ફળ કર્મે રહીત ન કવાય ૮૮

(૫) સમાધાન, સુચુર ઉવાચ.

જેમ શુભાશુભ કર્મપદ, બધ્યાં સફળ પ્રમાણ
 તેમ નિવૃત્તિ સફળતા, માટે મોક્ષ મુબાલુ ૮૬
 વિત્યો કાળ અનત તે, કર્મ શુભાશુભ શાવ,
 તેહ શુભાશુભ છેતાં, ઉપજે મોક્ષ સ્વભાવ ૮૭
 દેહાદિક સયોમનો આત્મતિક વિયોગ,
 સિદ્ધ મોક્ષ સાશ્વત પદે, નિજ અનંત મુખ ભોગ ૮૮

(૬) ગાંધી ગિત્ય ઉવાચ.

દોષ કદાપી મોક્ષપદ, નહિ અવિરોધ ઉપાય,
 કર્મો કાળ અનતના, સાથી છેવાં બધાં ૮૯
 અથવા મત દશેન ઘણા કહે ઉપાય અનેક
 તેમા મત સાચો કયો, જને ન એક રિવેક ૯૦
 કથી જાતિમા મોક્ષ છે, કયા વેવમા મોક્ષ,
 એનો નિશ્ચય ના જને, ઘણા ભેદ એ દોષ ૯૧
 તેથી એમ જણાય કે મળે ન મોક્ષ ઉપાય,
 છવાદી ભણ્યા વણો, સો ઉપકારજ થાય ? ૯૨

પાથે ઉત્તરથી થયુ, સમાધાન સર્વોચ્ચ)
 સમજું મોક્ષ ઉપાય તો, ઉદય ઉત્થ સદ્ભાગ્ય ૯૬

(૧) સમાધાન. સદ્ગુરુ ઉચાર્ય.

પાથે ઉત્તરની થઈ આત્મા વિષે પ્રતીત
 થાશે મોક્ષોપાયની, સહજ પ્રતિત એ રીત ૯૭

કર્મભાવ અજ્ઞાન છે, મોક્ષભાવ નિજવાસ,
 બધકાર અજ્ઞાન સમ, નાથે જ્ઞાનપ્રકાશ ૯૮

જે જે કારણ બધના, તેહ બધનો થય,
 તે કારણ ઉદક દયા, મોક્ષપથ ભવ અત ૯૯

રામ દેવ અજ્ઞાન એ, મુખ્ય કર્મની બધ,
 થાય નિવૃત્તિ જેહથી તેજ મોક્ષનો થય ૧૦૦

આત્મા સત ચૈતન્યમય સર્વાભાસ રહીત,
 જેથી કેવળ પામીયે મોક્ષપથ તે રીત ૧૦૧

કર્મ અનત પ્રકારના તેમા મુખ્યે આક
 તેમા મુખ્યે મોહિનિય હણાય તે કહું પાક ૧૦૨

કર્મ મોહિનિય ભેદ એ દર્શન ચારિત્ર નામ,
 હણે બોધ નીતરાજતા, અચૂક ઉપાય આમ ૧૦૩

- કર્મજથ દ્રોષાદિથી, હણે ધર્માદિક તેહ,
પ્રત્યક્ષ અનુભવ સર્વને, એમા ચો સદિહ ? ૧૦૪
- છોડી મત દર્શનતણો, આગહ તેમ નિકલ્ય,
કલ્પો માર્ગ આ સાધશે, જન્મ તેહના અલ્ય ૧૦૫
- ષટ્પદનાં ષટ્પદ તં પૂછ્યા કરી નિચાર,
તે પદની સર્વોગતા, મોક્ષમાર્ગ નિધાર ૧૦૬
- જાતિ વેષનો ભેદ નહિ, કલ્પો માર્ગ ને કોય,
સાધે તે મુખી લહે, એમા ભેદ ન કોય ૧૦૭
- કથાવની ઉપશાતતા માત્ર મોક્ષ અભિનાય,
ભવે ભેદ અતર દયા, તે કહિયે લજાસ ૧૦૮
- તે જિજ્ઞાસુ લવને, થાય સદ્મુર જોય,
તો પામે સમગ્રીતને વત્તે અતર ચોય ૧૦૯
- મત દર્શન આગહ તણ, વત્તે સદ્મુરવક્ષ
લહે શુદ્ધ સમગ્રીત તે, જેમા ભેદ ન પક્ષ ૧૧૦
- વત્તે નિજ સ્વભાવનો અનુભવ લક્ષ પ્રતીત,
વૃત્તિ વહે નિજભાવમા, પરમાર્થે સમગ્રીત ૧૧૧.

- વર્ધમાન સમક્રીત ઘઈ ટાળે મિથ્યાભાસ,
ઉદય થાય ચારિત્રનો, વીનરાગ પદ વાસ ૧૧૨
- કેવળ નિગસ્વભાવનું, અખડ વર્તે જ્ઞાન,
કહિયે કેવળજ્ઞાન તે, દેહ છતાં નિર્વાણ ૧૧૩
- કોટિ વર્વનું સ્વપ્ન પણ જાયેત યના શમાય,
તેમ વિશ્વાવ જનાદિનો જ્ઞાન યતાં દૂર થાય ૧૧૪
- છૂટે દેહાભ્યાસ તો, નહિ કર્યા તું કર્મ,
નહિ ભોજ્યા તું તેહનો જોજ ધર્મનો મર્મ ૧૧૫
- જોજ ધર્મથી મોક્ષ છે, તું છે મોક્ષસ્વરૂપ,
અનત દર્શન જ્ઞાન તું અન્યાભાધ સ્વરૂપ ૧૧૬
- શુદ્ધ શુદ્ધ ચેત યમન સ્વયનચોતિ સુખધામ,
બીજું કહિયે કેટલું, કર વિચાર તો પામ ૧૧૭
- નિશ્ચય સર્વ જ્ઞાનિનો આવી અજ શમાય
ધરી મૌનતા જેમ કહિ, સહજસમાધીમાય ૧૧૮
- સિમ્ધ બોધ બીજાપ્રાપ્તિ
- સદગુરના ઉપદેશથી, જ્ઞાનું અપૂર્વ જ્ઞાન
નિજપ નિજમાહી લક્ષુ, દૂર થયું અજ્ઞાન ૧૧૯

જાસ્યુ નિજસ્વરૂપ તે, શુદ્ધ ચેતના રૂપ,
અજર અમર અવિનાશિને, દેહાતીત સ્વરૂપ ૧૨૦

કર્તા બોજા કર્મનો, વિભાવ વર્તે જ્યાય,
વૃત્તિ વહી નિજભાવમાં, સયો અકર્તા સ્થાય ૧૨૧

અથવા નિજપરિણામ જે, શુદ્ધ ચેતનારૂપ,
કર્તા બોજા તેહનો, નિર્વિકરૂપ સ્વરૂપ ૧૨૨

મોક્ષ કલ્પો નિજશુદ્ધતા, તે પામે તે પથ,
સમજાવ્યો સસેપમાં, સકળ માર્ગ નિર્મથ ૧૨૩

અહો ! અહો ! શ્રી સદ્ગુરુ, કરૂણાસિંહુ અપાર,
આ પામરપર પ્રભુ કર્યો અહો ! અહો ! ઉપકાર ૧૨૪

પ્રભુચરણ કને ધરૂં, આત્માથી સૌ હીન,
તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તુ ચરણાધીન ૧૨૫

આ દેહાદી આજથી, વર્તા પ્રભુ આધીન,
દાસ, દાસ હું દાસ હુ, તેહ પ્રભુને દીન ૧૨૬

પદ્ સ્થાનક સમજાવિને, વિષ્ણુ જતાવ્યો આપ,
મ્યાનથથી તરવારવત, એ ઉપકાર અમાપ ૧૨૭

ઉપસહાર.

- દર્શન થયે સમાય છે આ વદ્ સ્થાનકમાદિ,
વિચારના વિસ્તારથી, સશય રહે ન કાઈ ૧૨૮
- જ્ઞાતમજ્ઞાંતિ સમ રોગ નહિ સદ્ગુરુ વધ સુખલુ
ગુરુઆરા સમ પથ નહિ, ઔપધ વિચાર ધ્યાન ૧૨૯
- જો ઈચ્છે પરમાર્થ તો, કરો સત્ય પુરુષાર્થ,
ભવસ્થિતિ આદી નામ લઈ, છેલે નહિ જ્ઞાતમાર્થ ૧૩૦
- નિશ્ચયવાણી સાબળી, સાધન તજવા નોય,
નિશ્ચય રાખી લક્ષ્મી સાધન કરવા સોય ૧૩૧
- નય નિશ્ચય એકાતથી, આમા નથી કહેલ,
એકાતે બ્યવહાર નહિ બને સાથ રહેલ ૧૩૨
- મચ્છમતની જે કટપના, તે નહિ સદ્બ્યવહાર,
બાન નહીં નિગૂંથતુ તે નિશ્ચય નહીં સાર ૧૩૩
- આગળ શાંતી થઈ ત્યાં વર્તમાનમા હોય,
ચારો કાળ અવિધ્યમાં માર્ગભેદ નહિ હોય ૧૩૪
- સવ શુભ ॥ સિદ્ધસમ જે સમજે તે યાય
સદ્ગુરુઆજા જિનન્દશા નિમિત્ત કારણુ માય ૧૩૫

- ઉપાદાનનુ નામ લઈ, એ ને તજે નિમિત્ત,
પામે નહિ સિદ્ધત્વને, રહે જ્ઞાતિમા સ્થિત ૧૩૬
- મુખથી જ્ઞાન કયે અને અતર છુટયો ન મોહ,
તે પામર પ્રાણી કરે, માત્ર જ્ઞાનિનો દ્રોહ ૧૩૭
- દયા શાંતિ, સમતા, ક્ષમા સત્ય ત્યાગ, વૈરાગ્ય,
હોય મુમુક્ષુષ્ટ વિષે, એહ સદાવ મુખ્ય ૧૩૮
- મોહભાવ કય હોય જ્યા અયલા હોય પ્રજ્ઞાત,
તે કહિયે જ્ઞાનીદશા, બાકી કહિયે જ્ઞાત ૧૩૯
- સકળ જગત તે એકવત્, અથવા સ્વપ્નસમાન,
તે કહિયે જ્ઞાનીદશા, બાકી વાચ્યામાન ૧૪૦'
- સ્થાનક પ્રાપ્ત વિચારિને, છૂં વર્તે જોહ,
પામે સ્થાનક પ્રાપ્ત એમા નહિ સદેહ ૧૪૧
- દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત,
તે જ્ઞાનીના ચરણમા હો' વત્ન અગતીત ૧૪૨
- શ્રી નરિયાદ આ વ ૧ સુર ૧૬૫૭

આત્મસિદ્ધિ અર્થ.

૧ જે આત્મસ્વરૂપ સમજ્યા વિના જૂતકાળે હું
અનત હું ખ પામ્યો, તે પદ જેણે સમજાવ્યું એટલે
અવિધ્યકાળે ઉત્પન્ન સ્વાયંભૂ એવા અનત હું ખ
પામત તે મૂળ જેણે છેવું એવા સ્ત્રી સદગુરુ જન-
વાનને નમસ્કાર કરૂં છું

૨ આ વર્તમાનકાળમાં મોક્ષમાર્ગ વળો લોપ થઈ
ગયો છે જે મોક્ષમાર્ગ આત્માર્થને વિચારવા માટે
(ગુરુચિધ્વના સ્વામી) અને પ્રગટ કરીને છીએ

૩ કોઈ ક્રિયાનેજ વળગી રહ્યાં છે અને કોઈ
શુદ્ધ જ્ઞાનનેજ વળગી રહ્યાં છે, એમ મોક્ષમાર્ગ માને
છે જે ભેદને દયા આવે છે

૪ બાહ્યક્રિયામાત્ર માત્ર રાત્રી રહ્યાં છે, અતરૂ
કઈ ભેદ નથી, અને જ્ઞાન માર્ગને નિરેખ્યા કરે
છે તે અહીં ક્રિયાજડ કર્યાં છે

૫ બધે, મોક્ષ માત્ર કલ્પના છે, એવા નિઘ્ન
વાક્ય માત્ર વાણીમાં બોલે છે, અને તથાસ્વ દશા

થઈ નથી, મોહના પ્રભાવમાં વર્તે છે, એ અહીં
શુદ્ધ જ્ઞાની કહ્યા છે

૬ વૈરાગ્યત્યાગાદિ જે સાથે આત્મજ્ઞાન હોય તો
સફળ છે, અર્થાત્ મોક્ષની પ્રાપ્તિના હેતુ છે, અને
જ્યાં આત્મજ્ઞાન ન હોય ત્યાં પણ જે તે આત્મ
જ્ઞાનને અર્થે કરવામાં આવતા હોય તો તે આત્મ
જ્ઞાનની પ્રાપ્તિના હેતુ છે

૭ જેના ચિત્તમાં ત્યાગ અને વૈરાગ્યાદિ સાધનો
ઉત્પન્ન થયાં ન હોય તેને જ્ઞાન ન થાય, અને જે
ત્યાગ, વિરાગમાંજ અટકી રહી, આત્મજ્ઞાનની આકાંક્ષા
ન રાખે તે પોતાનું જ્ઞાન ભૂલે, અર્થાત્ અજ્ઞાનપૂર્વક
ત્યાગવૈરાગ્યાદિ હોવાથી તે પૂનઃસંસારાદિથી પરાલભ
પામે, અને આત્માય ચૂકી જાય

૮ જ્યાં જ્યાં જે જે ચોમ્ય છે, ત્યાં ત્યાં તે તે
સમજે, અને ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે એ આત્માર્થી
પુરુષનાં લક્ષણો છે

૮ પોતાના પશ્ચને છોડી દઈ જે સદ્ગુરના ચરણને સેવે તે પરમાર્થને પામે, અને આત્મસ્વરૂપનો લક્ષ તેને થાય

૧૦ આત્મજ્ઞાનને વિષે જેમની સ્થિતિ છે, એટલે પરભાવની ઇચ્છાથી જે રહિત થયા છે તથા શત્રુ મિત્ર, હર્ષ શોક નમસ્કાર, તિરસ્કારાદિ ભાવપ્રત્યે જેને સમતા વર્તે છે માત્ર પૂર્વ ઉત્પન્ન થયેલા એવા કર્મોના ઉત્પન્નને લીધે જેમની વિચરવાળાદિ ક્રિયા છે; અજ્ઞાની કરતાં જેની વાણી પ્રત્યક્ષ જૂદી પડે છે અને વદ્દર્શનના તાત્પર્યને લાગે છે, તે સદ્ગુરના ઉત્તમ લક્ષણો ॥

૧૧ જ્ઞાત્રુથી જીવને પૂર્વજાળે થઈ ગયેલા એવા જિનની વાતપરજ લક્ષ રહ્યા કરે અને તેનો ઉપકાર કદા કરે, અને જેથી પ્રત્યક્ષ આત્મજ્ઞાતિનું સમાધાન થાય એવા સદ્ગુરનો સમાગમ પ્રાપ્ત થયો હોય તેમા પરોક્ષજિનોના વચન કરતા મોને ઉપકાર

સમાયો છે, ત્રેમ જે ન જાણે તેને આત્મવિચાર ઉત્પન્ન ન થાય

૧૨. સદ્ગુરુના ઉપદેશવિના જિનનુ સ્વરૂપ સમજાય નહીં, અને સ્વરૂપ સમજ્યાવિના ઉપકાર શો થાય? જે સદ્ગુરુ ઉપદેશે જિનનુ સ્વરૂપ સમજે તો સમજનારનો આત્મા પરિણામે જિનની દશાને પામે

૧૩ જે જિનાગમાદિ આત્માના હોવાપણાના તથા પરલોકાદિનાં હોવાપણાનો ઉપદેશ કરવાવાળા શાસ્ત્રો છે, તેપણુ જ્યાં પ્રત્યક્ષસદ્ગુરુનો જોગ ન હોય ત્યાં મુયાત્મ હવને આધારરૂપ છે પણુ સદ્ગુરુ સમાન તે જ્ઞાતિના છિદક કહી ન શકાય

૧૪ અથવા જે સદ્ગુરુએ તે શાસ્ત્રો વિચારવાની આજ્ઞા દીવી હોય, તો તે શાસ્ત્રો મતાતર એટલે હજીધર્મને સાર્વક કરવાનો હેતુ આદિ જ્ઞાતિ ધોડીને માત્ર આત્માએ નિત્ય વિચારવા

૧૫ હવ અનાદિ કાળથી ખોતાના કડાખાને અને ખોતાની ઇચ્છાએ આદ્યો ઉ એર્નું નામ 'સ્વચ્છદ' છે જે તે સ્વચ્છદને રોકે તો જરૂર તે મોક્ષને પામે

અને એ રીતે ભૂતકાળે અનત એવ મોક્ષ પામ્ય
છે એમ રાગ, દ્વેષ અને અજ્ઞાન એમાનો એક
દોષ જેને વિષે નથી એવા દોષરહિત વીતરાણે કહ્યું છે

૧૬ પ્રત્યક્ષસદ્ગુરના યોગથી તે સ્વચ્છ રોકા
છે બાકી પોતાની ઇચ્છાએ બીજા વણા ઉપાય કર
છતાં વલ્લુકરીને તે બમણો શ્યા છે

૧૭ સ્વચ્છને તથા પોતાના મતના આમદા
તણને જે સદ્ગુરના લક્ષે ચાહે તેને પ્રત્યક્ષ કાર
ગણીને વીતરાણે 'સમકિત' કહ્યું છે

૧૮ માન, અને પૂતસત્કારાદિનો લોભ એ આ
મહાશત્રુ છે, તે પોતાના કહાપણે આવૃત્તા નાશ પા
નહી અને સદ્ગુરના શરણુમા જતાં સહજ પ્ર
ભા મળે

૧૯ જે સદ્ગુર ઉપદેશથી કોઈ કેવળજ્ઞાન
પામ્યા તે સદ્ગુર હજી છદ્મસ્થ રહ્યા હોય તોપણ
જે કેવળજ્ઞાનને પામ્યા છે એવા તે કેવળીભગવા
ન છદ્મસ્થ એવા પોતાના સદ્ગુરની વૈભાવમ્ય કરે

૨૦ એવો વિનયનો માર્ગ શી જિને ઉપદેશ
છે એ માર્ગનો મૂળદેતુ એટલે તેથી આત્માને સ

ઉપકાર માય જી તે કોઈક મુશ્કાળ એટલે મુશ્કાળ
બોધી અથવા આરાધક હવ હોય તે સમજે

૨૧ આ વિનયમાર્ગે કહ્યો તેનો લાભ એટલે તે
શિષ્યાદિની પાસે કરાવવાની ઈચ્છા કરીને જો કોઈ
પશુ અસહગુરુ પોતાને વિષે સહગુરુપણું સ્થાપે તો
તે મહામોદિનીય કર્મ ઉપાર્જન કરીને બવસમુ
દ્રમાં જડે

૨૨ જે મોક્ષાર્થી હવ હોય તે આ વિનયમા
ર્ગદિનો વિચાર સમજે, અને જે મતાર્થી હોય તે
તેનો અવળો નિર્ધાર હો એટલે કા પોને તેવો
વિનય શિષ્યાદિ પાસે કરાવે અથવા અસહગુરુને
વિષે પોતે સહગુરુની શ્રાતિ રાખી આ વિનયમાર્ગનો
ઉપયોગ કરે

૨૩ જે મતાર્થી હવ હોય તેને આત્મજ્ઞાનનો
લક્ષ થાય નહીં એવા મતાર્થી હવના અહીં નિષ્પ
ક્ષપાતે લક્ષણો કહ્યા છે

૨૪ જેને માત્ર બાહ્યથી લાગ દેખાય છે પણ
આત્મજ્ઞાન નથી, અને ઉપવક્ષ્યસુથી અતરંગ લાગ

નથી તેવા ગુરૂને સાચા ગુરૂ માને અથવા તો પોતાના કુળધર્મના જમે તેવા ગુરૂ હીન તોપણ તેમાજ મમત્વ રાખે

૨૫ જે જિનના દેહાદિનુ વર્ણન છે તેને જિનનુ વર્ણન સમજે છે અને માત્ર પોતાના કુળધર્મના દેવ છે માટે મારાપણના કષિત રાને સમવસર છાદિ મહાત્મ્ય કલા કરે છે અને તેમા પોતાની શુદ્ધિને રોકી રહે છે એટલે પરમાર્થદેતુસ્વરૂપ એવુ જિનનુ જે અતરંગસ્વરૂપ નજીવાયોગ્ય છે તે નજીવા નથી તથા તે નજીવાનુ પ્રયત્ન કરતા નથી અને માત્ર સમવસરછાદિમાજ જિનનુ સ્વરૂપ કહીને મતાર્થમા રહે છે

૨૬ પ્રત્યક્ષસદગુરૂનો ક્યારેક યોગ મળે તો દુરા શ્રદ્ધાદિઠેદક તેની વાણી સાંભળીને તેનાથી અવળી રીતે ચાલે અથાત્ તે હિતકારી વાણીને શ્રદ્ધા કરે નહીં અને પોતે ખરેખરો દુઃ સુખુષુ છે એવુ માન મુખ્યપણે મેળવવાને અર્થે અસદગુરૂસમીપે જઈને પોતે તેના પ્રત્યે પોતાનુ વિશેષ દુઃખપણુ જણાવે

૨૭ દેવ નારકાદિ મતિના ભાગ્યા આદિના સ્વરૂપ કોઈક વિશેષ પરમાર્થહેતુથી કહ્યા છે તે હેતુને લક્ષ્યો નથી અને તે ભગવળને શ્રુતગાન જે સમજે છે તથા ષોડશા મતનો વેધનો આચંદ્ર શખવામા જ મુજિનો હેતુ માને છે

૨૮ વૃત્તિનુ સ્વરૂપ શુ ? તે પશુ જે લક્ષ્યતો નથી, અને હું જાતધારી છું' એવુ અભિમાન ધારણ કર્યું છે કવચિત્ પરમાર્થના ઉપદેશનો યોગ અને તોપશુ લોકોમા ષોડશા માન અને પૂતસત્કા શકિ જતા રહેશે અથવા તે માનાદિ પછી પ્રાપ્ત નહીં થાય એમ લક્ષ્યને તે પરમાર્થને મહણ કરે નહીં

૨૯ અથવા 'સમયસાર' કે 'યોગવાસિષ્ઠ' જેવા અથો વાચી તે માત્ર નિશ્ચય નયને મહણ કરે કેવી રીતે મહણ કરે ? માત્ર કહેવાડૂંએ અતરંગમાં તથા રૂપ શુણ્ણની કરી સ્પર્શના નહીં અને સદ્ગુરુ સત્ શાસ્ત્ર તથા વૈરાગ્ય, વિવેકાદિ સાચા વ્યવહારને લોપે તેમજ ષોડશાને જ્ઞાની માની લઈને સાધન રહિત વર્તે

૩૦ તે જ્ઞાન-જ્ઞા પામે નહીં તેમ વૈરાગ્યાદિ સાધનદશા પણ તેને નથી જેથી તેવા જીવનો સગ થીજ જે જીવને યાવ તે પણ જીવસાગરમાં ડુબે

૩૧: એ જીવ પણ મતાર્થમાજી વર્તે છે, કેમકે ઉપર કહ્યા જીવ તેને જેમ કુળધમાદિથી મતાર્થતા છે તેમ જ્ઞાને જ્ઞાની ગણાવવાના માનની ક્ષિપ્રથી પોતાના ધુધમતનો આશ્રય છે, માટે તે પણ પર માર્થને પામે નહીં અને અનુઅધિકારી એટલે જેને વિને જ્ઞાન પરિણામ પામવા યોગ્ય નહીં એવા જીવોમા તે પણ ગણાય

૩૨ જેને ક્રોધ માન માયા લોભરૂપ કપાય પાતળા પાયા નથી, તેમ જેને અતરવૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો નથી, આત્મામા ગુણ મહણ કરવારૂપ સુરણપણ જેને રહ્યું નથી, તેમ સંત્યાસત્યતુલના કરવાને જેને અપદ્ધપાતદૃષ્ટિ નથી તે મતાર્થ જીવ કુર્લાગ્ય, એટલે જન્મ, જરા, મરણને છેલ્લા-ગણા મોક્ષમાર્ગને પામવા યોગ્ય એવું તેનું જ્ઞાન ન સમજવું

૩૩ એમ મતાર્થ જીવના લક્ષણ કહ્યા તે કહેવાનો હેતુ એ છે કે કોઈ પણ જીવનો, તે જાણીને

મિતાર્થે જાય હવે આત્માર્થાં જીવનાં લક્ષણ કહીએ
છીએ તે લક્ષણ કેવાં છે ? તો કે—આત્માને અવ્યા-
જ્યાય મુખની સામક્ષિના હેતુ છે

૩૪ જ્યાં આત્મજ્ઞાન હોય ત્યાં મુનિપણ હોય
અર્થાત્ આત્મજ્ઞાન ન હોય ત્યાં મુનિપણ નજી સંભવે,
“જ સમતિ પાસહુ તં મોહાતિ પાસહુ” —જ્યાં
સમક્ષિત એટલે આત્મજ્ઞાન છે ત્યાં મુનિપણ જાણે
એમ આચારામસૂત્રમાં કહ્યું છે એટલે જેમા
આત્મજ્ઞાન હોય તે સાચા મુરૂ છે એમ જાણે છે,
અને આત્મજ્ઞાનરહિત હોય તોપણ પોતાના કુળના
મુરૂને સદ્મુરૂ માનવા એ ભાવ ઉત્પન્ન છે તેવી
કઈ ભવરહેદ ન થાય એમ આત્માર્થાં જીએ છે

૩૫ પ્રત્યક્ષસદ્મુરૂની પ્રાપ્તિનો મોગે ઉપકાર જાણે,
અર્થાત્ શાસ્ત્રાદિથી જે સમાધાન થઈ શકવાયોગ્ય
નથી, અને જે હોયો સદ્મુરૂની આજ્ઞા પારણ કયાં
રિના જતા નથી તે સદ્મુરૂયોગથી સમાધાન થાય,
એને તે લેખો દેખે, માટે પ્રત્યક્ષ સદ્મુરૂનો મોગે
ઉપકાર જાણે અને તે સદ્મુરૂપત્વે મન વચન કાયાની
ત્રેકતાથી આસાદિતપણે વર્તે

૩૬ ત્રણે કાળને વિષે પરમાર્થનો પથ એટલે મોક્ષનો માગ એક હોવો જોઈએ અને જેથી તે પરમાર્થ સિદ્ધ થાય તે વ્યવહાર હવે માન્ય રાખવો જોઈએ બીજો નહીં

૩૭ એમ અતર્કમાં વિચારીને જે સદ્ગુણના યોગનો શોધ કરે, માત્ર એક આત્માર્થની ઇચ્છા રાખે પણ માનપૂજાદિક સિદ્ધિરિદ્ધિની કશી ઇચ્છા રાખે નહીં - એ રોગ જેના મનમાં નથી

૩૮ જ્યાં કપાય પાતળા પડ્યા છે, માત્ર એક મોક્ષપદ શિવાય બીજા કોઈ પદની અભિલાષા નથી, સસારપર જેને વૈરાગ્ય વર્તે છે, અને પ્રાણીમાત્રપર જેને દયા છે એવા હવે વિષે આત્માર્થનો નિવાસ થાય

૩૯ જ્યાંસુધી એવી જોમદશા હવ પામે નહીં ત્યાંસુધી તેને મોક્ષમાર્ગની પ્રાપ્તિ ન થાય, અને આત્મજ્ઞાતિરૂપ અનત દુખનો દેતુ એવો અતર્ક રોગ ન મટે

૪૦ એવી દશા જ્યાં આવે ત્યાં સદ્ગુણનો ધોધ

શોભે અર્થાત્ પરિણામ પામે અને તે જોધના પરિ-
ણામથી સુખદાયક એવી સુવિચારણા પ્રગટે

૪૧ જ્યાં સુવિચારણા પ્રગટે ત્યાં આત્મજ્ઞાન
ઉત્પન્ન થાય અને તે જ્ઞાનથી મોહનો ક્ષય કરી
નિર્વાણપદને પામે

૪૨ જોથી તે સુવિચારણા ઉત્પન્ન થાય, અને
મોક્ષમાર્ગ સમજવામાં આવે તે, છ પદરૂપે શુદ્ધિ
પાના સલાહથી કરીને અહીં ઠહું છું

૪૩ ‘આત્મા છે’ ‘તે આત્મા નિત્ય છે,’ ‘તે
આત્મા પોતાના કર્મનો કર્તા છે,’ ‘તે કર્મનો ભોજા
છે,’ ‘તેથી મોક્ષ થાય છે,’ અને ‘તે મોખનો ઉપાય
એવો સર્વપ્રર્મ છે’

૪૪ એ છ રચાનક અથવા છ પદ અહીં સક્ષે
પ્રમાં કલા છે અને વિચાર કરવાથી વર્તુદર્શન પણ
તેજ છે પરમાર્થ સમજવાને માટે જ્ઞાનીપુરૂષે એ
છ પદો કલા છે

૪૫ દૃષ્ટિમાં આવતો નથી, તેમ જોનું કંઈ રૂપ
જણાતું નથી, તેમ સ્પર્શાદિ બીજા અનુભવથી પણ

જણાવાપણ નથી, માટે જીવનુ સ્વરૂપ નથી અર્થાત્ જીવ નથી

૪૬ અથવા દેહજ છે તે આત્મા છે, અથવા ઇંદ્રિયો છે તે આત્મા છે, અથવા શ્વાસોચ્છ્વાસ છે તે આત્મા છે, અર્થાત્ એ સૌ એકના એક દેહરૂપે છે, માટે આત્માને જૂદો માનવો તે મિથ્યા છે, જેમકે તેનું કશું જૂદું અંધાણ એટલે ચિદ્દ નથી

૪૭ અને જો આત્મા હોય તો તે જણાય શા માટે નહીં? જો ઘટ, પટ, આદિ પદાર્થો છે તે જેમ જણાય છે, તેમ આત્મા હોય તો શા માટે ન જણાય?

૪૮ માટે આત્મા છે નહીં, અને આત્મા નથી એટલે તેના મોક્ષના અર્થે ક્રિયા કરવા તે ફોક્ટ છે, જે મારા અતરૂની શકાનો કંઈ પણ સદ્ક્રિયા સમ જાવો એટલે સમાધાન હોય તો કહો

૪૯ દેહાધ્યાસથી એટલે અનાદિકાળથી અજ્ઞાનને લીધે દેહનો પરિચય છે, તેથી આત્મા દેહ જેવો અર્થાત્ તને દેહ જાસ્યો છે, પણ આત્મા અને

દેહ અને જૂદાં છે, કેમકે બેય જૂદાં જૂદાં લક્ષણથી પ્રગટ જ્ઞાનમાં આવે છે

૫૦ અનાદિકાળના અજ્ઞાનને લીધે દેહના પરિચયથી દેહજ્ઞ આત્મા ભાસ્યો છે, અથવા દેહ જેવો આત્મા ભાસ્યો છે પણ જેમ તરવાર ને મ્યાન મ્યાનરૂપ લાગતાં હતાં અને જૂ. જૂદાં છે, તેમ આત્મા અને દેહ અને જૂદાં જૂદાં છે

૫૧ તે આત્મા દૃષ્ટિ એટલે આખરી ક્યાંથી દેખાય ? કેમકે હવટો તેનો તે બેનાર છે સ્વલસૂદમાનિ રૂપને જે જાણે છે અને સર્વને બાધ કરતાં કરતાં કોઇ પણ પ્રકારે જેનો બાધ કરી શકાતો નથી એવો બાધી જે અનુભવ રહે છે તે જીવનુ સ્વરૂપ છે

પર ઈન્દ્રિયથી સામ્યજ્યુ તે તે ઈન્દ્રિય જાણે છે, પણ અમુ-ઇન્દ્રિય તેને જાણતી નથી અને અમુ-ઇન્દ્રિયે દીઠકુ તે ઈન્દ્રિય જાણતી નથી અર્થાત્ સૌ સૌ ઇન્દ્રિયને પોતપોતાના નિવચનુ જ્ઞાન છે પણ બીજી ઇન્દ્રિયોના નિવચનુ જ્ઞાન નથી અને આત્માને તો પાચે ઇન્દ્રિયના નિવચનુ જ્ઞાન છે અર્થાત્ જે તે પાચે ઇન્દ્રિયોના ચક્રણ કરેલા નિવચને જાણે છે તે,

કાળ હોય એવો પદાર્થ નથી માત્ર દેહના સંયોગથી ઉત્પન્ન થાય, અને વિયોગે નાશ પામે.

૧૧ અથવા વસ્તુ ક્ષણે ક્ષણે બદલાતી બેનામા આવે છે, તેથી સર્વ વસ્તુ મુન્ટ્રિક છે, અને અત્યુલ્લભથી જોતા પણ આત્મા નિત્ય બચ્ચાતો નથી.

૧૨ દેહમાત્ર પરમાણુનો સંયોગ છે, અથવા સંયોગે કરી આત્માના સમધર્મા છે વળી તે દેહ જડ છે, રૂપી છે અને દુરથ એટલે બીજા કોઈ દુષ્ટાનો તે બચ્ચવાનો વિવચ છે એટલે તે પોતે પોતાને બચ્ચતો નથી, તો ચેતનના ઉત્પત્તિ અને નાશ તે ક્યાથી બહાર? તે દેહના પરમાણુએ પરમાણુનો વિચાર કરતા પણ તે જડજ છે, જેમ સમજાય છે તેથી તેમાંથી ચેતનઉત્પત્તિ થવા યોગ્ય નથી, અને ઉત્પત્તિ થવા યોગ્ય નથી તેથી ચેતન તેમાં નાશ પણ પામવા યોગ્ય નથી વળી તે દેહ રૂપી એટલે સ્થૂળાદિ પરિણામવાળો છે, અને ચેતન દ્રવ્ય છે ત્યારે તેના સંયોગથી ચેતનની ઉત્પત્તિ શી રીતે થાય? અને તમા લય પણ કેમ થાય? દેહ માંથી ચેતન ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેમાંજ નાશ

પામે છે, એ વાત કોના અનુભવને વશ રહી ?
અર્થાત્ એમ કહે બહુ ? કેમકે બહુનાર એવા
ચેતનની ઉત્પત્તિ દેહથી પ્રથમ છે નહીં, અને
નાશ તો તેથી પહેલા છે, ભારે એ અનુભવ
થયો હોને ?

૬૩ જેના અનુભવમાં એ ઉત્પત્તિ અને નાશનું
જ્ઞાન વર્તે તે જ્ઞાન તેથી જૂ. વિના કોઈ પ્રકારે
પણ સંભવતું નથી અર્થાત્ ચેતનનાં ઉત્પત્તિ લય
થાય છે, એવો કોઈને પણ અનુભવ થવા યોગ્ય
છે નહીં

..

૬૪ જે જે સંયોગો દેખીને છીએ તે તે અનુ
ભવ સ્વરૂપ એવા આત્માના દ્રશ્ય એટલે તેને
આત્મા જાણે છે અને તે સંયોગનું સ્વરૂપ વિચાર
રૂતા એવો કોઈ પણ સંયોગ સમજાતો નથી કે
જેથી આત્મા ઉત્પન્ન થાય છે, માટે આત્મા સંયો
ગથી નહીં ઉત્પન્ન થયેલો એવો છે, અર્થાત્ અસ

મોગી છે, સ્વાભાવિક પર્યાય છે, માટે તે પ્રત્યક્ષ નિત્ય' સુમત્તય છે

૬૫ જડથી ચેતન ઉત્પન્ને, અને ચેતનથી જડ ઉત્પન્ન થાય એવો કોઈને ક્યારે કદીપણ અનુભવ થાય નહીં

૬૬ જેની ઉત્પત્તિ કોઈ પણ સયોગોથી થાય નહીં, તેનો નાશ પણ કોઈને વિશે થાય નહીં, માટે આત્મા ત્રિકાળ નિત્ય છે

૬૭ કોયાદિ પ્રકૃતિઓનું વિશેષપણું સર્વ વગરે પ્રાણીમાં જ મધી જ જોવામાં આવે છે, વર્તમાન દેહે તો તે અભ્યાસ કર્યો નથી જન્મની સાથે જ તે છે એટલે એ પૂર્વજ મનોજ સંસ્કાર છે જે પૂર્વજ મ લવની નિત્યના મિદ્ધ કરે છે

૬૮ આત્મા વસ્તુપણે નિત્ય િ સમયે સમયે જ્ઞાનાદિ પરિણામના પશ્ટવાથી તેના પર્યાયનુ પશ્ટવાપણું છે (કઈસમુદ પશ્ટાતો નથી, માત્ર

મોજ પવટાય છે, તેની પેઠે) જેમ બાવ, યુવાન અને વૃદ્ધ એ ત્રણ અવસ્થા છે, તે આત્માને વિભાવથી પર્યાય છે અને બાળ અવસ્થા વર્તતા આત્મા બાળક જણાતો તે બાળ અવસ્થા છોડી જ્યારે યુવાવસ્થા મેહણ કરી ત્યારે યુવાન જણાયો, અને યુવાવસ્થા તથા વૃદ્ધાવસ્થા મેહણ કરી ત્યારે વૃદ્ધ જણાયો એ ત્રણે અવસ્થાનો ભેદ થયો તે પર્યાય ભેદ છે પણ તે ત્રણે અવસ્થામાં આત્મદ્રવ્યનો ભેદ થયો નહીં અર્થાત્ અવસ્થાઓ બદલાઈ પણ આત્મા બદલાયો નથી આત્મા એ ત્રણે અવસ્થાને જાણે છે, અને તે ત્રણે અવસ્થાની તેનેજ સ્મૃતિ છે ત્રણે અવસ્થામાં આત્મા એક હોય તો એમ અને પણ જો આત્મા ફરે ફરે બદલાતો હોય તો તેવો અનુભવ અને જ નહીં

૬૯ વળી અમુક પદાર્થ દ્વિતિક છે એમ જે જાણે છે, અને દ્વિતિકપણ કહે છે તે કહેનાર અર્થાત્ જાણનાર દ્વિતિક હોય નહીં, કેમકે પ્રથમ ફરે અનુભવ થયો તેને બીજે ફરે તે અનુભવ કહી શકાય, તે બીજે ફરે પોને ન હોય તો

ક્રાપી કહે ? માટે એ અનુભવથી પણ આત્માના અશુભિકપાપાનો નિશ્ચય કર

૭૦ વગી કોઈ પણ વસ્તુનો કોઈ પણ કાળે કેવળ તો નાશ થાયજ નહીં માત્ર અવસ્થાંતર થાય માટે ચેતનનો પણ કેવળ નાશ થાય નહીં અને અવસ્થાંતરરૂપ નાશ થતો હોય તો તે કેમ બળે અથવા કેવા પ્રકારનું અવસ્થાંતર પામે તે તપાસ અર્થાત્ ઘટાડિ પાયા કુટી જાય છે, એટલે હોહો એમ કહે છે કે ઘડે નાશ પામ્યો છે, કંઈ માટીપણું નાશ પામ્યું નથી તે ઊભભિન્ન થઈ જઈ સૂક્ષ્મમા સૂક્ષ્મ બૂકો થાય તોપણ પરમાણુ સમૂહરૂપે રહે, પણ કેવળ નાશ ન થાય, અને તેમાંનું એક પરમાણુ પણ ઘટે નહીં કેમકે અતુ બવથી જોતા અવસ્થાંતર થઈ શકે પણ પદ્માયનો સમૂળગો નાશ થાય એમ બાસીજ શકવા યોગ્ય નથી એટલે જો તું ચેતનનો નાશ કહે, તોપણ કેવળ નાશ તો કહીજ શકાય નહીં; અવસ્થાંતરરૂપ નાશ કહેવાય જેમ ઘટ કુટી જઈ કમે કરી પરમાણુ સમૂહરૂપે સ્થિતિમા રહે, તેમ ચેતનનો અવસ્થાંતર

રૂપ નાશ તારે કહેવો હોય તો તે શી સ્થિતિમા રહે અથવા ઘટના પરમાણુઓ જેમ પરમાણુસમૂહમા ભળ્યા તેમ ચેતન કઈ વસ્તુમા ભળવા યોગ્ય છે તે તપાસ અર્થાત્ એ પ્રકારે તુ અનુભવ કરી જોઈશ તો કોઈમાં નહીં ભળી શકવાયોગ્ય, અથવા પરસ્વરૂપે અવસ્થાતર નહીં પામવાયોગ્ય એવું ચેતન એટલે આત્મા તને ભાસ્યમાન થશે

૭૧ એવ કર્મનો કર્તા નથી, કર્મના કર્તા કર્મ છે, અથવા અનાયાસે તે થયા કરે છે એમ નહીં, ને એવજ તેનો કર્તા છે એમ કહો તો પછી તે એવનો ધર્મજ છે, અર્થાત્ ધર્મ હોવાથી ક્યારે નિવૃત્ત ન થાય

૭૨ અથવા એમ નહીં, તો આત્મા સદા અસંગ છે, અને સર્વાદિ ગુણવાળી પ્રકૃતિ કર્મનો બધ કરે છે તેમ નહીં, તો એવને કર્મ કરવાની પ્રેરણા ઈશ્વર કરે છે, તેથી ઈશ્વરેચ્છારૂપ હોવાથી એવ તે કર્મથી 'અબધ છે'

૭૩ માટે એવ કોઈ રીતે કર્મનો કર્તા થઈ શકતો નથી, અને મોક્ષનો ઉપાય કરવાનો કોઈ હેતુ

જાણતો નથી કે જીવને કર્મનું કર્તાપણું નથી અને
જો કર્તાપણું હોય તો ઇર્ષ રીતે તે તેનો સ્વભાવ
મટવાયોમ્ય નથી

૭૪ ચેતન એટલે જ્ઞાત્રાની પ્રેરણારૂપ પ્રવૃત્તિ
ન હોય તો કર્મને કોણ મહત્ત્વ કરે ? જડનો
સ્વભાવ પ્રેરણા નથી જડ અને ચેતન ભેદના ધર્મ
વિચારી જુઓ.

૭૫ જ્ઞાત્રા જો કર્મ કરતો નથી, તો તે ધના
નથી તેથી સહજ સ્વભાવે એટલે અનાયાસે તે શાય
એમ કહેતું ઘટતું નથી તેમજ તે જીવનો ધર્મ પણ
નહી, કેમકે સ્વભાવનો નાશ શાય નહી અને
જ્ઞાત્રા ન કરે તો કર્મ શાય નહિ એટલે એ ભાવ
ટળી શકે છે, માટે તે જ્ઞાત્રાનો સ્વાભાવિક
ધર્મ નહી

૭૬ કેવળ જો અસંગ હોત અર્થાત્ ક્યારે પણ
તેને કર્મનું કરવાપણું ન હોત તો તને પોતાને તે
જ્ઞાત્રા તથામથી કેમ ન બાસત ? પરમાર્થથી તે

આત્મા અસંગ છે, પણ તે તો જ્યારે સ્વરૂપનુ
જ્ઞાન થાય ત્યારે થાય.

૭૭ જગત્નો અથવા જીવોનાં કર્મનો ઉધર કર્તા
કોઈ છે નહીં શુદ્ધ આત્મસ્વભાવ જેનો થયો છે
તે ઉધર છે અને તેને જો પ્રેરક એટલે કર્મકર્તા
મણીએ તો તેને જોડનો પ્રભાવ થયો મણાવો જોઈએ
માટે ઉધરની પ્રેરણા જવના કર્મ કરવામા પણ
કહેવાય નહીં

૭૮ આત્મા જો ધોતાના શુદ્ધ ચૈતન્યાદિ સ્વભા
વમા વર્તે તો તે ધોતાના તે જ સ્વભાવનો કર્તા છે
અર્થાત્ તે જ સ્વરૂપમા પરિણમિત છે અને તે શુદ્ધ
ચૈત યાદિ સ્વભાવના જ્ઞાનમા વર્તતો ન હોય ત્યારે
કર્મભાવનો કર્તા છે

૭૯ જીવને કર્મનો કર્તા કહીએ તોપણ તે
કર્મનો જોડા જીવ નહીં દરે કમંડે જડ એવાં કર્મ
શુ સમજે કે તે કળ દેવામા પરિણામી થાય ?
અર્થાત્ કળદાતા સામ ?

૮૦ ફળદાતા ઈશ્વર ગણીએ તો ભોજાપણું સાધી શકીએ, અર્થાત્ લવને ઈશ્વર કર્મ ભોગવાને તેથી લવ કર્મનો ભોજા સિદ્ધ થાય પણ પરને ફળદેવા આદિ પ્રવૃત્તિવાળો ઈશ્વર ગણીએ તો તેનું ઈશ્વરપણું રહેતું નથી, એમ પણ પાછો વિરોધ આવે છે

૮૧ તેવો ફળદાતા ઈશ્વર સિદ્ધ થતો નથી એટલે જગતનો નિષ્કમ પણ કોઈ રહે નહીં, અને શુભા શુભ કર્મ ભોગવવાનાં કોઈ સ્થાનક પણ હરે નહીં એટલે લવને કર્મનું ભોક્તૃત્વ ક્યા રહ્યું ?

૮૨ ભાવકર્મ લવને પોતાથી વ્રાતિ છે, માટે તે ચેતનરૂપ છે, અને તે વ્રાતિને અનુયાયી થઈ લવ વીચ સુરાચમાન થાય છે તેથી જડ એવા દ્રવ્ય કર્મની વગણા તે બટણ કરે છે

૮૩ હેર અને અમૃત પોતે બળુતા નથી કે અમારે આ લવને ફળ આપવું છે, તોપણ જે લવ ખાય છે, તેને તે ફળ થાય છે એમ; શુભા

શુભ કર્મ આ જીવને આ ફળ આપવું છે એમ જાણતા નથી, તોપણ ચઢવું કરનાર જીવ, જેર અમૃતના પરિણામની રીતે ફળ પામે છે

૮૪ એક રાક છે, અને એક રાત છે, એ આદિ શબ્દથી નીચપણ ઉચ્ચપણ, કુરૂપપણું, સુરૂપ પણ એમ પણ નિચિત્રપણું છે અને એવો જે ભે-રકે છે તે-જીવને સમાનતા નથી-તેજ શુભાશુભ કર્મનું ભોજાપણું છે એમ સિદ્ધ કરે છે, કેમકે કારણ નિના કાર્યની ઉત્પત્તિ થતી નથી

૮૫ ફળ તા ઉચ્ચરની એમા કઈ જરૂર નથી જેર અને અમૃતની રીતે શુભાશુભ કર્મ સ્વભાવે પરિણમે છે અને નિસત્વ થયેલી જેર અને અમૃત ફળ દેતા જેમ નિવૃત્ત થાય છે તેમ શુભાશુભ કર્મને ભોજવવાથી તે નિસત્વ થયે નિવૃત્ત થાય છે

૮૬ ઉત્કૃષ્ટ શુભ અધ્યવસાય તે ઉત્કૃષ્ટ શુભ ગતિ છે, અને ઉત્કૃષ્ટ અશુભ અધ્યવસાય તે ઉત્કૃષ્ટ

અશુભગતિ છે શુભાશુભ અધ્યવસાય મિત્રગતિ
 છે અને તે અવપરિણામ તેજ મુખ્યપણે તો
 ગતિ છે તથાપિ ઉત્કૃષ્ટ શુભ દ્રવ્યનું ઉર્ધ્વગમન
 ઉત્કૃષ્ટ અશુભ દ્રવ્યનું અધોગમન, શુભાશુભની મધ્ય
 સ્થિતિ એમ દ્રવ્યનો વિશેષ સ્વભાવ છે અને તે
 આદિ હેતુથી તે તે ભોગ્યસ્થાનક હોવા યોગ્ય છે
 હે શિષ્ય ! જક ચેતનના સ્વભાવ સંયોગાદિ
 સૂક્ષ્મસ્વરૂપનો અગ્રે ઘણો વિચાર સમાય છે મારે
 આ વાત ગહન છે તો પણ તેને સાવ સંક્ષેપમાં
 કહી જ

૮૭ કર્તા બોજા અવ હો, પણ તેથી તેનો મોક્ષ
 થવા યોગ્ય નવી કેમકે અનત કાળ થયો તોપણ
 કર્મ કરનારથી દોષ હજી તેને વિરે વર્તમાનજ છે

૮૮ શુભ કર્મ કરે તો તેથી દેવાદિ મનિમા
 તેનું શુભ ફળ ભોગવે અને અશુભ કર્મ કરે તો
 નરકાદિ ગતિને વિષે તેનું અશુભ ફળ ભોગવે પણ
 ૮૯ કમ રહિત કોઈ સ્થળે હોય નહીં

૮૯ જેમ શુભાશુભ કર્મપદ તે ઇવના કરવાથી તે થતા જાણ્યા, અને તેથી તેનું કોજાપણું જાણ્યું તેમ નહીં કરવાથી અથવા તે કમનિવૃત્તિ કરવાથી તે નિવૃત્તિ પણ થવા યોગ્ય છે માટે તે નિવૃત્તિનું પાત્ર સફળપદા છે અર્થાત્ જેમ તે શુભાશુભ કમ અફળ જતા નથી તેમ તેની નિવૃત્તિ પણ અફળ જવાયોગ્ય નથી માટે તે નિવૃત્તિરૂપ મોગ છે એમ હે વિચારના ! તુ વિચાર

૯૦ કર્મસંહિત અનતમળ વિષયો તેને શુભાશુભ કર્મને યેની ઇવની આસજિને હીધે વીત્યો પણ તેના પર ઉદાસીન થવાથી તે કમફળ છેવાય, અને તેથી મોગસ્વભાવ પ્રગટ થાય

૯૧ દેહાદિ સંયોજનો અનુક્રમે વિયોગ તો થયા કંઈ છે, પણ તે પાછો મેડણ ન થાય તે રીતે ત્રિયોગ કરવામા આવે તો સિદ્ધસ્વરૂપ મોક્ષ સ્વભાવ પ્રગટે અને શાશ્વતપદે અનન આત્માના મોગવાય

૯૨ મોક્ષ પદ કદાપિ હોય તોપણ તે પ્રાપ્ત થવાનો કોઈ અવિરોધ એટલે થયાતથ્ય પ્રતીત થાય એવો ઉપાય જણાતો નથી, કેમકે અનત કાળના

કર્મો છે તે આવી અપાયુષ્યના મનુષ્યદેહથી
કેમ છેલા જાય ?

૮૩ અથવા કદાપિ મનુષ્યદેહના અપાયુષ્ય
વૌરેની શકા છોડી દઈએ, તોપણ મત અને દર્શન
ઘણા છે અને તે મોક્ષના અનેક ઉપાયો કહે છે
અર્થાત્ કોઈ કઈ કહે છે, અને કોઈ કઈ કહે
છે તેમા કિયો મત સાચો એ વિવેક બની શકે
એવો નથી

૮૪ પ્રાક્ષણિક કઈ જાતિમા મોક્ષ છે અથવા
ક્યા વેવમા મોક્ષ છે એનો નિશ્ચય પણ ન બની
શકે એવો છે કેમકે તેવા ઘણા બેદો છે, અને
એ દોષે પણ મોખનો ઉપાય પ્રાપ્ત થવાયોગ્ય દેખા
તો નથી

૮૫ તેથી એમ જણાય છે કે મોક્ષનો ઉપાય
પ્રાપ્ત થઈ શકે એવું નથી માટે છવાદિનુ સ્વરૂપ
જણવાથી પણ શું વિષકાર થાય ? અર્થાત્ જે પ ને
અર્થે જાણવા જોઈએ તે પ નો વિષય પ્રાપ્ત થવો
અશક્ય દેખાય છે.

૮૬ આપે પાચે ઉત્તર કહ્યા તેથી સર્વાંગ એટલે બધી રીતે મારી સખાનુ સમાધાન થયું છે પણ જો મોક્ષનો ઉપાય મમણુ તો મદબાગ્યનો ઉદય ઉદય થાય (અને 'ઉદય' ઉદય' જે વાર શબ્દ છે તે પાચ ઉત્તરના સમાધાનની થયેની મોક્ષપ ની જિજ્ઞાસાનુ તીવ્રપણુ દર્શાવે છે)

૮૭ પાચે ઉત્તરની તાગ આત્માને રિપે પ્રતીતિ થઈ છે, તો મોક્ષના ઉપાયની પણ એજ રીતે તને સદગ્રામા પ્રતીતિ અને અને 'યથે' અને સદગ્રા જે જે શબ્દ સદગ્રુકએ કહ્યા છે તે જેને પાચ પ ની શકા નિવૃત્ત થઈ છે તેને મોક્ષોપાય સમ લાગે કઈ કાલજ નથી એમ દર્શાવવા તથા શિષ્યનુ વિરોધ જિજ્ઞાસુપણુ લાંબી અવશ્ય તેને મોક્ષોપાય પરિણમશે એમ ભાસવાથી (તે વચન) કહ્યા છે એમ સદગ્રુકના વચનનો આશય છે

૮૮ કર્મભાવ છે તે છવનુ અજાન છે અને મોક્ષભાવ છે તે છવના પોતાના સ્વરૂપને વિરે ન્ધિતિ થવી તે છે અજ્ઞાનનો સ્વભાવ અધકાર જેવો છે તેથી જેમ પ્રકાશ થતા મણુ કાળનો

અધકાર ઊઠા નાશ પામે છે તેમ જ્ઞાનપ્રકાશ થતા
અજ્ઞાન પણ નાશ પામે છે

૮૮ જે જે કારણો કર્મજનના છે, તે તે કર્મ
બંધનો માર્ગ છે અને તે તે કારણોને છેડે એવી જે
દશા છે તે મોક્ષનો મામ છે જવનો અત છે

૧૦૦ રાગ દ્વેષ અને અજ્ઞાન એનું એકત્વ એ
કર્મની મુખ્ય ગાઠ છે અજ્ઞાન એ વિના કર્મનો બંધ
ન થાય તેની જેથી નિવૃત્તિ થાય તેજ મોક્ષનો
માર્ગ છે

૧૦૧ સત્' એન્ને અવિનાશી અને ચૈત્ય
મય એન્ને સર્વજ્ઞાવને પ્રકાશવારૂપ સ્વભાવમય
અન્ય સર્વ વિભાવ અને દેહાદિ સરોગના આશા
સર્વી રદિત એવો દિવળ એન્ને 'શુદ્ધ આ મા'
પામિયે તેમ પ્રવચાય તે મોક્ષમાર્ગ છે

૧૦૨ કર્મ અનત પ્રકરના છે, પણ તેના મુખ્ય
જ્ઞાનાવરજ્ઞાદિ આઠ પ્રકાર થાય છે તેમા પણ
મુખ્ય મોહનીયકર્મ છ તે મોહનીયકર્મ દૂરજાય તેનો
પાક કહું હું

૧૦૩ તે મોહનીયકર્મ બે બેદે છે - એક 'દશન મોહનીય' એટલે પરમાયને ત્રિને અપરમાયબુદ્ધિ અને અપરમાયને વિષે પરમાયબુદ્ધિરૂપ બીજી 'ચારિત્રમોહનીય' તથા રૂપ પરમાયને પરમાય જાણીને આત્મસ્વભાવના જા નિવરતા રૂપ તે વિચરન ન રોધક એવા પૂર્વ સ્વરૂપ રૂપ અને નાંકરૂપ તે ચારિત્રમોહનીય દર્શનમોહનીયને આત્મભાષ, અને ચારિત્રમોહનીયને વીતરાગપણું નાશ કરે છે આમ તેના અચૂક ઉપાય છે કેમકે મિથ્યાબોધ તે દશન મોહનીય છે તેનો પ્રતિપક્ષ સત્યાત્મબોધ છે અને ચારિત્રમોહનીય રાગાદિ પરિભ્રામરૂપ છે તેનો પ્રતિ પક્ષ વીતરાગભાવ છે એટલે અધકાર જેમ પ્રકાશ થવાથી નાશ પામે છે, તે તેનો અચૂક ઉપાય છે - તેમ બોધ અને વીતરાગના અગ્રુકમે દર્શનમોહનીય અને ચારિત્રમોહનીયરૂપ અધકાર ટાળવામાં પ્રકાર સ્વરૂપ છે મારે ત તેનો અચૂક ઉપાય છે

૧૦૪ ક્રાધાદિ ભાવથી ક્રમેજન થાય છે, અને દુઃખાદિક ભાવથી તે ટળાય છે અર્થાત્ દુઃખ રાખવાથી ક્રોધ રોષી શકાય છે, સરળતાથી માયા રોષી

તે ઇવને મોક્ષમાર્ગનો નિશાસુ કહીએ અર્થાત તે માર્ગ પામવાયોએ કહીએ

૧૦૬ તે નિશાસુ ઇવને બે સદ્ગુરનો ઉપદેશ પ્રાપ્ત થાય તો તે સમકિતને પામે અને અતરની શોધમા વર્ત

૧૧૦ મત અને દશનનો આગલ ઊડી દઈ ને સદ્ગુરને લક્ષે વર્તે તે શુદ્ધ સમકિતને પામે કે જેમા લેદ તથા પશુ નથી

૧૧૧ આત્મસ્વભાવનો જ્યાં અનુભવ, લક્ષ અને પ્રતીત વર્તે છે તથા વૃત્તિ આત્માના સ્વભાવમા વહે છે ત્યાં પરમાર્થે સમકિત છે

૧૧૨ તે સમકિત વધતી જતી ધારાથી હાસ્ય ચોકાદિ ને કઈ આત્માને નિષે મિશ્વાભાસ ભાસ્યા છે તેને ટાળે અને સ્વભાવ સમાધિરૂપ ચારિત્રનો ઉદય થાય જેથી સવ રાગદેવના ક્ષયરૂપ વીતરાગ પ મા સ્થિતિ થાય

૧૧૩ સવ આશાસરહિત આત્મસ્વભાવનુ જ્યાં અખડ એ/લે ક્યારે પણ ખડિત ન થાય, મદ ન થાય, નાશ ન પામે, એવુ જ્ઞાન વર્તે તેને દેવજ્ઞાન

કહીએ છીએ ને કેવળજ્ઞાન પામ્યાથી ઉત્કૃષ્ટ
 છવ મુક્ત સ્વરૂપ નિર્વાણ, દેહ છતાજ અત્રે અનુ
 ભવાય ॥

૧૧૪ કયોયે વર્તુ મ્વમ્મ હોય તોપણ ભયંત
 થતા તરત તે સમાય છે તેમ અનાદિનો વિશાવ
 છે તે આત્મજ્ઞાન થતા દૂર ચાલ છે

૧૧૫ હે શિષ્ય ! દેહમા ને આત્મતા મનાઈ
 છે, અને તેને લીધે સ્ત્રી પુત્રાદિ સર્વમા અહમમત્વ
 પણ વર્તે છે તે આત્મતા ને આત્મામાત્ર મનાય,
 અને તે દેહાધ્યાસ એટલે દેહમા આત્મશુદ્ધિ તથા
 આત્મામા દેહશુદ્ધિ છે તે છૂટે, તો તું કર્મનો કતા
 પણ નથી અને ભોક્તા પણ નથી, અને એજ
 ધર્મનો મર્મ છે

૧૧૬ એજ ધર્મથી મોક્ષ છે, અને તુંજ મોક્ષ
 સ્વરૂપ છો અર્થાત્ શુદ્ધ આત્મપદ એજ મોક્ષ છે
 તું અનંત જ્ઞાન દર્શન તથા અધ્યાત્માધ સુખસ્વરૂપ છો

૧૧૭ તું દેહાદિક સર્વ પદાર્થથી જુદો છે, કોઈમા
 આત્મદ્રવ્ય બળતું નથી કોઈ તમા લળતું નથી,
 ત્ર યે ત્વં પરમાર્થથી સાલ્ય બિન છે માટે તું

શુદ્ધ છે જોષસ્વરૂપ છે ધ્વનિચમદેશાત્મક છે,
 વ્યવસ્થાઓ છે એટલે કોઈ પણ તને પ્રકાશતું ;
 તથા સ્વભાવેજ તું પ્રકાશસ્વરૂપ છે અને અન્યા
 માધ્યમોનું ધામ છે બીજા કોઈ કહીએ ? અથવા
 કહેવું શું કહેવું ? હુકામા એકલુજ કહીએ છીએ,
 એ વિચાર કર તો તે પ ને પામીશ

૧૧૮ સર્વ જ્ઞાનીઓનો નિઃશ્વર અને આવીને
 શમાય છે એમ કહીને સદ્ગુરુ મોનતા ધરીને
 સહજસમાધિમા સ્થિત થયા અમારુ વાખીયોગની
 અમૃત્તિ કરી

૧૧૯ શિ વને સદ્ગુરુના ઉપદેશથી અપૂર્વ એટલે
 પૂર્વ કોઈ દિવસ નહીં આવેતું એવું જ્ઞાન આપ્યું
 અને તેને પોતાનું સ્વરૂપ પોતાને વિરે મયાતમ્ય
 બાસ્તુ, અને દેહાત્મશુદ્ધિરૂપ અજ્ઞાન દૂર થયું

૧૨૦ પોતાનું સ્વરૂપ શુદ્ધ ચેત મસ્વરૂપ અજર,
 કમર, અતિનાશી અને દેહથી રૂપદ જૂઠું બાસ્તુ

૧૨૧ જ્યાં વિજ્ઞાન એટલે મિથ્યાત્વ વર્તે છે
 ત્યાં મુખ્ય નયથી કમનું કલ્યાણ અને શોકાપણ
 છે આત્મસ્વનાવમા વૃત્તિ વહી નેથી અકલા થયો

૧૨૨ અથવા આત્મપરિણામ ને શુદ્ધ ચિત્તન્ય સ્વરૂપ છે, તેનો નિર્વિન્યપસ્વરૂપે કર્તા બોલાયયો

૧૨૩ આત્માનુ શુદ્ધપદ છે તે જોયું છે, અને લેથી તે પમાય તે તેનો માત્ર છે શ્રી સદ્ગુરુએ કૃપા કરીને નિયમનો સર્વ માને સમજાવો

૧૨૪ અહો ! અહો ! કરુણાના અપાર સંતુલ સ્વરૂપ આ મહાશ્વેતેયુક્ત સદ્ગુરુ આપ પ્રભુએ આ પામર શબ્દ પર આશ્ચર્યનાર એવો ઉપકાર કર્યો

૧૨૫ હું પ્રભુના ચરણ આગળ શું ધરું ? (સદ્ગુરુ તો પરમ નિષ્કામ છે એક નિષ્કામ કરુણાથી માત્ર ઉપદેશના દાતા છે, પણ શિષ્યને સિંચે આ વચન કરું છું) જે ને જગત્મા પામ્ય છે તે સો આત્માની અપેક્ષાને નિર્મૂલ્ય લેવા છે, તે આત્માજી લેલે આપ્યો તેના ચરણ સમીપે હું બીજું શું ધરું ? એક પ્રભુના ચરણને આશીર્વાદ વર્ણી એટલું માત્ર ઉપચારથી કરવાને હું સમર્થ છું

૧૨૬ આ દેહ આદિ, શબ્દથી જે કંઈ મરે જાય છે, તે જાગથી કરીને સદ્ગુરુ પ્રભુને

આધીન વર્તો હું તેહ પ્રભુનો દાસ છું દાસ છું
દીન દાસ છું

૧૨૭ હએ સ્થાનક સમજવીને દે સદ્ગુરુ દેવ !
આપે દેહાદિથી આત્માને, જેમ આનથી તરવાર
જૂની કાળીને બતાવીએ તેમ સ્પષ્ટ જૂનો બતાવ્યો
આપે મપાઈ શકે નહીં એનો ઉપકાર કર્યો

૧૨૮ હએ દરન આ હ સ્થાનકમાં શમાય છે
વિશેષ કરીને વિચારવાથી કોઈ પણ પ્રકારનો સંશય
રહે નહીં

૧૨૯ આત્માને ખોતાના સ્વરૂપનું જ્ઞાન નહીં
એનો બીજો કોઈ રોગ નથી સદ્ગુરુ જેવા તેના
કોઈ સાથા અથવા નિપુણ વદ્ય નથી સદ્ગુરુ
આગ્રાએ આલવા સમાન બીજું કોઈ પદ્ય નથી,
અને વિચાર તથા નિદિધ્યાસન જેવું કોઈ તેનું
ઔવધ નથી

૧૩૦ જે પરમાર્થને ધ્યેયતા હો તો સાચો પુર
પાથ કરો અને ભવસ્થિતિ આદિનું નામ લઈને
આત્માને છોડો નહીં

૧૩૧ આત્મા અખંડ છે, અસંગ છે, સિદ્ધ છે, એવી નિશ્ચયમુખ્ય વાણી સામળીને સાધન તજવા યોગ્ય નથી, પણ તથારૂપ નિશ્ચય લક્ષ્મી રાખી સાધન કરીને તે નિશ્ચયસ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવું

૧૩૨ અત્રે એકાને નિશ્ચયનય કલ્યા નથી અથવા એકાને વ્યવહારનય કલ્યો નથી, એય જ્યાં જ્યાં જેમ ઘટે તેમ સાથે રહ્યા છે

૧૩૩ મન્ય, મતની કલ્પના છે તે સદ્વ્યવહાર નથી પણ આત્માર્થીના લક્ષણમા કહી તે દયા, અને મોક્ષોપાયમા જિજ્ઞાસુના લક્ષણ આદિ કલ્યા તે સદ્વ્યવહાર છે જે અત્રે તો સંક્ષેપમા કહેવ છે પોતાના સ્વરૂપનુ જ્ઞાન નથી અર્થાત્ જેમ દેહ અનુભવમા આત્રે છે તેવો આત્માનો અનુભવ થયો નથી દેહાધ્યાસ વર્તે છે અને જે વૈરાગ્યાદિ સાધન પામ્યાવિના નિશ્ચય ચેકાર્યા કરે છે, તે નિશ્ચય સારજૂત નથી

૧૩૪ જૂનકાળમા જે યાત્રીપુરૂષો થઈ ગયા છે, વર્તમાનકાળમા જે છે, અને જીવિધ્યકાળમા થશે તેને કોઈને માર્ગનો જો નથી, અર્થાત્ પરમાર્થેનં

સૌનો એક માર્ગ છે અને તેને પ્રાપ્ત કરવા મોખ્ખ વ્યવહાર પણ તેજ પરમાર્થસાધકરૂપે દેશ કાળા દિને લીધે બેદ કહો હોય છતાં એક રૂળ ઉત્પન્ન કરનાર હોવાથી તેમાં પણ પરમાર્થે ભેદ નથી

૧૩૫ સુર્વે યવને વિરે સિદ્ધ સમાન સત્તા છે પણ તે તો જે સમજે તેને પ્રગટ થાય તે પ્રગટ થવામાં સદ્ગુરૂની આજ્ઞાથી પ્રવર્તતુ, તથા સદ્ગુરૂએ ઉપદેશોની એવી જિનઃસાનો વિચાર કરવો, તે બેય નિમિત્ત કાળ છે

૧૩૬ સદ્ગુરૂઆજ્ઞા આદિ તે આત્મસાધનના નિમિત્ત કારણ છે અને આત્માના જ્ઞાન દર્શનાદિ ઉપાદાન કારણ છે જેમ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તેથી ઉપાદાનનું નામ લઈ જે કોઈ તે નિમિત્તને તળશે તે સિદ્ધપણને નહીં પામે અને જ્ઞાતિમાં વર્ત્યા કરશે કેમકે સાચા નિમિત્તના નિરોધાર્થે તે ઉપાદાનની યાજ્ઞા શાસ્ત્રમાં કહી નથી પણ ઉપાદાન અનુસરે રાખવાથી તારૂં સાચા નિમિત્ત મળ્યા છતાં કામ નહીં થાય માટે આચા નિમિત્ત મળ્યે તે નિમિત્તને અવગણીને ઉપાદાન સંમુખ કરતુ, અને

પુરુષાર્થરહિત ન થવું, એવો રામઅકારે કહેલી તે
વ્યાખ્યાનો પરમાર્થ છે

૧૩૬ મુખથી નિશ્ચયમુખ્ય વચનો કહે છે પણ
અતરૂથી પોતાનેજ મોહ ફર્યો નથી, એવા પામર
પ્રાણી માત્ર જ્ઞાની કહેવરાવવાની કામનાએ સાચા
જ્ઞાની પુરુષનો દ્રોહ કરે છે

૧૩૮ દશા શાંતિ સમતા સ્થિતિ સત્ય ત્યાગ
અને વૈરાગ્ય એ ગુણો સુમુખના વખતે સદાય
મુખ્ય એટલે જાણી હોય અથવા એ ગુણોનિના
તો સુમુખપણ પવ્વ ન હોય

૧૩૯ મોહબાવનો ન્યા ક્ષય થયો હોય અથવા
ન્યા મોહ શા બહુ ક્ષીણ થઈ હોય ત્યા નાનીની
દશા કહીએ અને બાકી તો જેણે પોતામા જ્ઞાન
માની લીધું છે, તેને જ્ઞાન કહીએ

૧૪૦ સમસ્ત જગત જેણે એક જેતુ જાણ્યું
છે અથવા સ્વપ્ન જેતુ જગત જેને જ્ઞાનમા વત્ત
છે તે નાનીની દશા છે બાકી માન વાચાનાન
એવો કહેવા માન જ્ઞાન છે

૧૪૧ પાચે સ્થાનકને વિચારીને જે છું સ્થાનકે
વત્તે એટલે તે મોક્ષના જે ઉપાય કશા હિ તેમા
પ્રવત્તે ત પાચમું સ્થાનક એટલે મોક્ષપ તેને પામે

૧૪૨ પૂર્વપ્રારબ્ધયોગથી જેને દેહ વત્તે છે પણ
ત દેહથી અતીત એટલે દેહાદિના ક પનારહિત
આત્માનય જેની દશા વત્તે છે તે શાનીપુરુષના
ચરણકમળમા અમશ્વિત વાર વદન હો !

શ્રીમદ્ગુરુચરણાર્પણમસ્તુ.

(૩૬)

દશમાપના

હે ભગવન ! હું બહુ જૂની ગયો મ તમારા
 અમૂલ્ય વચનને લક્ષમાં લીધા નહીં મેં તમારા
 કહેલા અનુપમ તત્ત્વનો નિચાર કર્યો નહીં તમારા
 પ્રજ્ઞાન કરેલા ઉત્તમ શીલને સેવ્યું હો તમારા
 કહેલા દયા, માતિ, દામા અને પરિવ્રતા મ જોજ
 પયા નહીં હે ભગવન ! હું જૂથો આચર્યો-રજ
 હ્યો અને અનત સંસારની વિટમ્બનામાં પથ્યો
 છું હું પાપી છું હું બહુ મહો મત અને કર્મ
 રજ્યો કરીને મનિન છું હે પરમાત્મા ! તમારા
 કહેલા તત્ત્વવિના મારો મોથ્ર નથી હું નિરતર પ્રપ
 વમા પથ્યો છું અજ્ઞાનથી અધ મયો છું
 મારામા વિવેકલક્ષિ નથી અને હું મદ છું, હું
 નિરાશ્રિત છું અનાથ છું નિરાશી પરમાત્મા !
 હવે હું તમારૂં તમારા ધમનું અને તમારા મુનિનું
 તરણુ શુદ્ધ છું મારા અપરાધ ધવ મઈ હું તે
 મવ પાપી સુખ થઉં એ મારી અભિલાષા ૭

આગળ કરેલા પાપોનો હું હવે પશ્ચાત્તાપ કરૂં છઉં
 લેમ લેમ હું સૂક્ષ્મ વિચારથી ઉગે ઉતરૂં છઉં
 તેમ તેમ તમારા તત્ત્વના ચમત્કારો મારા સ્વરૂપનો
 પ્રકાશ કરે છે તમે નિરાત્રી નિર્વિકારી સમ્યક્
 દાનસ્વરૂપ સદ્ગુણની અનન્યતાની અનત સા
 અને ત્રેલોક્યનકાશક છે હું માત્ર મારાદિતને અથ
 તમારી સાક્ષીએ થમા ચારૂં છઉં એક પળ પલ
 તમારા કંઠના તત્ત્વની સાકા ન થાય તમારા કહેલા
 રસ્તામા અહોરાત્ર હું રહું એજ મારી આકાશ
 અને વૃત્તિ થાઓ 'હે સર્વજ્ઞ બગવન્ ! તમને હું
 નિશેષ દુ કહું ! તમારાથી કંઈ અન્નજ્યુ નથી માત્ર
 પશ્ચાત્તાપથી હું કર્મજ ન પાપની થમા ઇચ્છુ છઉં
 ॐ શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

નિ સ ૧૮૪૧

શુદ્ધિપત્રક.

વાચકે પ્રથમથી નીચે પ્રમાણે સુધારી લઇ આ પુસ્તકનો ઉપયોગ કરવો આ શુદ્ધિ પત્રક શ્રીમ. નાન્યેંડ તથા હસ્તાક્ષર શ્રી મ. ગુરુ પ્રમાદ સથે ઉપરથી બનાવવામા આવેલ છે

પાનુ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૩	૧	મહાન	મહાન
૧૩	૫	ઉપરાવનાર	ઉપરાવનાર
૧૨	૧૦	પથાનાપ	પથાનાપ
૧૪	૬	સચ્ચિદાનંદ	સચ્ચિદાનંદ,
૧૫	૧૪	નદિ	નદી
૨૪	૧૦	પીડે	પીડે નદી
૨૮	૧૫	ચાવતુ	ચાવતુ
૩૦	૧૪	નદી	નદી (૩)
૪૦	૧૫	નદિ	નદી
૫૫	૧૫	ઉજ્જવલ	ઉજ્જવલ
૫૬	૧૩	સમક્ષિ	સમક્ષિ
૫૭	૧૭	અમુદ્ય	અમુદ્ય

પાનું	લીટી	અથુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૨	૬	“દુ”	“દુ”
૬૭	૧૫	મુટે છે	મુટે છે
૬૩	૧૬	જમન	જમન
૬૪	૧૦	નદિ	નદી
૬૫	૧૧	કિવા	કિવા
૬૫	૧૮	વરતુ	વરતુ
૬૬	૭૮	મુટક	મુટક
૬૬	૮	બને	મને
૭૮	૧૨ ૧૩	અતર	અતર
૮૭	૬		૧૮૪૫
૮૮	૬	નદિ	નદી
૯૭	૧૬	જા	બીજા
૧૦૧	૩	પદ્ધતિ	પદ્ધતી
૧૦૧	૧૬	વનસ્પતિ	વનસ્પતી
૧૦	૧૨	આસાતનાએ	આસાતનાએ,
૧૦૮	૧૭	તન્વાથે	તન્વાથે
૧૧૩	૮	જન	જિન
૧૧૪	૧,૩	જન	જિન

પાનું	ક્રીડી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૧૬	૧૦	છને	જિને
૧૩૩	૮	છનવરની	જિનવરની
૧૩૩	૧૩	છનનો	જિનનો
૧૪૧	૫	આત્મા તારો !	આત્મ તારો !
૧૪૧	૧૪	બ્યથ	બ્યથ
૧૪૪	૭	શિથિયેશનુ	મિથિયેશનુ
૧૪૮	૧૩	સ્થિત	સ્થિતિ
૧૫	૧૮	સદ્ગુણ	સદ્ગુણુ
૧	૧૦	પુંગલ	પુંગલ
૧૫૫	૮	ધ ય૦૮	ધન્ય૦ ૭
૧૭૮	૧૦	જગત	જગત્
૧૭૮	૨	તલ	તલ્
૧૮૮	૧૬	ધર્મ	મર્મ (ધર્મ)
૧૧૧	/	વિત્યો	વીત્યો
૧૧૪	૮	દુર	દુર
૧૮૬	૧૭	મરજ	મછ
૧૮૮	૮	વર્તમાન	વર્તમાન
૨૧૯	૧	સ્થિતિમા	સ્થિતિમા

